Magyarság

6. nr. 1937

Adolfs Stolcs
JUVELIERS

RĪGĀ, BRĪVĪBAS IELĀ 4, TĀLR. 26336

BRILJANTI, PULKSTEŅI,
ZELTS, SUDRABS,
KRISTALLS, DZINTARS,
ALPAKA

Darbnīca pasūtījumiem un izlabošanai

Lietojiet tikai vislabākos veļas zilumus maisiņos un tabletēs

„Ozolzīle"

kuŗi uztur veļu līdz vecumam sniegbaltu. Fabr. Rīgā, Dzirnavu ielā 115, tālr. 26973

TRIUMPH

Angļu armijas motocikleti

1937. gada modeļi

Izturīgi Taupīgi Ātri

Ģenerālpārstāvji **A/s „OMEGA"**

ELĪZABETES IELĀ 55
MARIJAS IELĀ Nr. 2

A. Kauliņa bērnu drēbju tirgotava

RĪGĀ, GAIZIŅA IELĀ № 4, pie Centrāltirgus. Tālrunis № 29722.
Privātdzīvoklis Lāčplēša ielā 70, dz. 1. Tālr. 21541. Pasta tekošs rēķins 11214.

Piedāvā lielā izvēlē visādus meiteņu un puisēnu apģērbus.

Jaunos vidusskolu, mazpulku, tautas, franču liceja tērpus u. c.

Laipna apkalpošana. Glīts darbs. **Skolām un palīdzības sabiedrībām viszemākās cenas.**

Nupat iznākusi **agr. P. SKRĪVEĻA** sastādītā grāmata

Palīgs lauksaimniecības grāmatvedības darbiniekiem

Saturā: 1) Vispārīgi norādījumi, 2) Lauksaimniecībā ieguldītie kapitāli, to novērtēšana un amortizācija, 3) Lauksaimniecības grāmatvedība, 4) Lauksaimniecības grāmatvedības statistika, 5) Pielikums (veidlapu paraugi, aprēķinos nepieciešamās tabulas u. c.)

Grāmatā ir 10 iespiedloksnes un maksā tikai Ls 1,50.

Dabūjama LLK Jelgavā un Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, kā arī pie Valtera un Rapas.

Latvijas Lauksaimniecības kamera.

Mazpulks

Latvijas Lauksaimniec. kameras mēnešraksts jaunatnei un mazpulku dalībniekiem
Iznāk katra mēneša 15. dienā
Redakcija un ekspedīcija: Jelgavā, Pilī. Tālr.: redakc. 1000—14, eksped. 1000—47
Abonēšanas maksa: Gadā Ls 2,—. Atsevišķs numurs 20 sant. Tek. rēķ. pastā 4564
Sludinājumu maksa: 1/1 lapas puse — Ls 100,—, 1/2 l. p. — Ls 50,—, 1/4 l. p. Ls — 25,—

6. (77.) Nr. 1937. g. 15. jūnijā VII g. gāj.

Lai nepietrūktu dziesmu un prieka

A. ROGA

Maija dienas, kas ik gadus dabā nes sev līdzi svarīgāko pavasara dzīvības prieku, mums latviešiem — nu kļuvušas par simbolu arī lielam garīgam satraukumam un rosmei, kas sevi apliecina darbos jo dienas, jo vairāk.

15. maijā, kurā tik dzīvi ar baltzaļiem karogiem arī mazpulku jaunatne sasaucas gan parādes solī, gan svinību noslēgumā, dedzinot gaišus sārtus, lai tie spīguļotu no pakalna uz pakalnu un dotu liecību, ka mēs visi esam viena vienīga droša saime, mēs visi jūtam atkal, ka kāda dzīvinātāja elpa, kas nu jau trīs gadus piepilda mūsu debesu telpu, vēl tīkamāk vējo pāri mūsu galvām nekā tas bija līdz šim. Mēs jūtam, ka mēs paši esam jau tik tālu izauguši, tik dziļi iekļāvušies jaunajā dzīvē, ka tā jau sāk mums kļūt par tradiciju, par cilvēku apziņā iemiesotu nerakstītu likumu.

Tas ir mūsu atsevišķu cilvēku dzīvē liels sasniegums. Jo sevišķi sasniegums tas ir jaunatnei. Izjust, ieaugt un saprast to domu, ka tagad mums visiem ir jācenšas savu pat vissīkāko darbu labi un rūpīgi padarīt, saprast, ka tanī ir vērtība, tam ir nozīme visā darbu kopumā, ko dara m ū s u tauta, — tas ir ieguvums. Tā ir vērtīga atziņa, kas vērtīgu padara visu mūsu dzīvi, atziņa, kas liek mums arvien jaunus un diženākus mērķus nolikt sev ceļā, lai tad nemitīgi tiem tuvotos un padarītu tos par darbiem.

Ar tādām domām un atziņām no mums aizgājis maijs. Bet priekšā mums atkal ir svētki — Līgo svētki. Tie ir svētki, kuŗos apvienojas latvieša prieks, domas un pavasarī padarītie darbi ar dabas dzīvības jūtoņu, augšanas prieku un savādu mistiku, kas iegulusi ik saknē, ik lapā, ik zāļu stiebriņā un vienīgi reibinādama, smaržodama liek sevi jaust un manīt. Tā ir Jāņu nakts burvība.

Mazpulku jaunatne, kuŗas gars un miesa top audzināti atkal veselīgā, saprātīgā plāksnē, var un tiem vajaga šos svētkus padarīt par patiesi priecīgiem un latviskiem svētkiem. Un latviskus šos svētkus mēs vispirmā kārtā padarīsim jau ar to vien, ja bagātīgs būs mūsu daiņu un līgo dziesmu kamols, ko Līgo vakarā šķetināsim vaļā. Un šķetināsim no galvas, nevis no grāmatiņas, kā tas līdz šim dažkārt bijis parasts un redzams.

Dziesmu mums ir tūkstošiem. Lai tad arī šinīs Jāņos to nepietrūktu mūsu atmiņai visai naktij, lai nepietrūkst, kamēr saule no rīta rotā koku galotnes, teikdama — nu ir laiks rimt priekam — un pievērsties dienai un tās darbam.

Līgo dziesmu bagātība un skaistums ir tik liels, ka tas nu jāprot un j ā g r i b atkal gaismā celt, pašķirstot daiņu krājumus un iemācoties arī tās dziesmas, kas tagad gadiem mazāk dzirdētas, mazāk parastas. Tad šie mūsu tautas svētki atkal kļūs bagātāki, dziļāki savā saturā un dažādībā. Tad arī gaišāka un ne vairs vienmuļa mums liksies mūsu Jāņu muca, kuŗai šogad jāatmirdz jo gaiši katrā sētā, rādot un liecinot, ka mēs protam darbu darīt un protam arī sirsnīgi priecāties.

Visu prieku svētki

AUSTRA GULBIS

Kad pļavmalās, grāvjos un ežmalās sāk vizēt Jāņu zāļu vijīgais zīds un birzēs baltās naktsvijoļu sveces kvēpina savu stipro, rūgti-saldo smaršu, tad klāt ir Jāņu diena. Vasara ir sasniegusi savu ziedošo kuplumu, rudzi un kvieši ir vārpās sakāpuši un visas puķes un pļavas ir ziedos. Saule ir uzkāpusi augstākā kalngalā, sekundi pēc sekundes un minūti pēc minūtes tā sāk slīdēt atkal lejup un „vasara stāv mūsu lauku vidū savu zaļo zāļu nastu no klēpja izlaidusi, lai tā pārvērstos beidzot sausajā sienā" (E. Virza).

Jāņu nakts ir visīsākā nakts, labāk sakot, tā nemaz nav nakts, bet tāda savāda puskrēsla, kur tumsa un gaisma satiekas un mīkstās ēnās izlīdzinās. Šai nakti miegam nav vietas, kaut arī pavadīta grūta darba diena. Pie Jāņugunīm kalnos mēs nonākam katrs no sava darba, un mūsu rokas vēl viegli sūrst, jo tikai pirms dažām stundām mēs esam nolikuši savus darba rīkus, lai parīt agri tos atkal ņemtu rokā.

Kā medus uzkrājas puķes ziedā, tā viss vasaras reibums, saldums un prieks uzkrājas Jāņu naktī, tur gaidīts un sanests ar vaiņagiem, ugunīm un dziesmām. Šai naktī dzied katrs pakalns, kur dedzina Jāņuguni, katrs šaurais, aizaugušais lauku ceļš, pa kuru vaiņagiem galvās iet līgotāji. Visu gadu sakrātais un savaldītais reibums Jāņu naktī laužas uz āru ar stipru un skaistu spēku. „Un mēs visi mīlam noreibumu, visi, visi, kas nesam cilvēku vārdu. Mēs mīlam reibt sapņos, reliģiskā jūsmā, darba aizrautībā, priekā. Ja kāda dvēsele ir īsti dziļa, tad viņa pati ir noreibuma pilna, tā ir ar mūžīgi kūsošām dzelmēm. Un svētki ir radīti ne tikai gulēšanai, bet sevišķi noreibumam. Paši no sevis ir noreibuši ziedu lauki, rožu krūmi un jaunekļi kūsošām dvēselēm". (Jānis Lapiņš). Šai naktī ikviens prot dziesmas un dzied, arī tas, kas visu gadu ir bijis mēms kā zivs. Jauno laužu dziesmās izskan ilgas un tuvas laimes nojauta, veci dūc līdzi savām atmiņām, savām jaunām dienām, jo ikvienam savs Jāņu zāļu pušķis ir dziesmām jāapvij.

Latvietim Jāņu nakts ir noreibuma un prieka svētki, kad latvieša dvēselē atmostas tas īpatnējais, latviskais, kā nav nevienai citai tautai. Šai naktī latvieša mute ir pilna ar dzirkstošu humoru un no dvēseles šalc nevaldāma prieka strūklas. Šai naktī nav naida un skaudības. Iet viens pie otra seni ienaidnieki, bieži humorā un pārākuma apziņā ietinušies, bet tomēr iet. Šai naktī nav ļaunu un labu cilvēku, ir tikai cilvēki. Šai naktī nav skaistu un neglītu puķu, ir tikai ziedi, pār kuriem pārliekusies saules dieva seja. („Visa laba Jāņa zāle, ko plūc Jāņu vakarā").

Un latviešu sētas saimnieks šai naktī ir mazs karalis, kas ar kuplu ozola vaiņagu galvā un alus kausu rokā sēd pie balti klāta galda un visus ēdina, jo šai naktī ir atvērusies viņa sirds un plaša kļuvusi. No malu malām nāk Jāņu bērni ar zāļu klēpjiem, un skaļām balsīm sasaucas kalni un lejas. Viņi kronē Jāni ar visskaistāko pasaules vaiņagu. Šai naktī ikviens latvietis grib otram darīt prieku, rādīt draudzību...

„Neviens nezina, no kādiem laikiem Jānis iesācis savu lēno brišanu pa mūsu ežmalām, bet atnācis viņš ir, lai atgādinātu latviešiem lielo kopību, kas saista cilvēku ar visu dabu. Šie svētki ir kādas senas vienības atmiņa, kad mūžīga un zaļa zāļu vītne saistīja kopā radību. Vairāk kā visi citi mūsu svētki, Jāņi ir stipro nakts un stipro svētdiena, jo tikai tie var atļauties, lai dzīvības sulas plūstu pāri vecajam traukam. Un te ir meklējams tas pats augstākais un noslēpumainākais, kas ir jātur un jāglabā, jo viss mūžīgums te ir apslēpts." (E. Virza) Jāņu nakts ir skaistākā un dziļākā mistērija, ko senči mums atstājuši. Tā svēti glabājama, tādēļ lai šogad spoži mūsu dzimtenes ārēs uzliesmo Jāņugunis un visu zemi apņem spēcīgs „Līgo!"

Adamovas ezers pie Rēzeknes

Rēzeknes mazpulku novads...

Māras zemes krāšņie kalni un brīnišķie ezeri ir mūžīgie liecinieki latvju cilts slavas pilnām cīņām un darbam šinī dzimtenes tālākā malā. Katrs kalns un ezers ir piedzīvojis un pieredzējis mūsu senču varonību.

Te Padebešu kalns, blakus „Latgales jūŗai" — Rēznas ezeram, kuŗa lielais plašums ir tikko pārskatāms un kuŗa otrais krasts slīd dūmakā. Te teiksmainais Ežu ezers ar ozoliem un liepām apaugušām 70 salām. Te Latvijas trešās zvaigznes sirds — Rēzekne ar savu vēsturisko pilskalnu un nelielā attālumā esošiem Kalnezeriem. Jā, skaista un teiksmaina ir Māras zeme.

Rēzeknes mazpulku novadā ietilpst Rēzeknes, Ludzas un Jaunlatgales apriņķis bez Balvu rajona un pagājušā gadā tanī darbojās 98 mazpulki ar 2871 dalībnieku, — 1742 zēniem un 1129 meitenēm. Apstrādāts pavisam kopā 23,3 ha zemes, aizņemot pēdējo ar savām sacensību kultūrām, galvenokārt runkuļiem, kāpostiem un cukurbietēm.

1937. gadā no jauna nodibināti 63 mazpulki un pie 86 skolām nodibinātas mazpulku nodaļas, tā kā patlaban novadā skaitās 161 mazpulks ar 86 nodaļām un dalībnieku kopskaits pāri 5000.

Novada mazpulku jaunatne, — kuŗas attīstības ceļus ir pavēris 1934. gads, jo līdz tam visā Latgalē bija tikai 13 mazpulki, — seko saviem 63 baltzaļiem karogiem un drošu skatu raugās darba un slavas pilnā nākotnē.

Kāda mazpulka Jāņu nakts

RAIMONDS ČAKS

(Tēlojums)

Upmalas mazpulks nebija ne no labākajiem, ne arī no sliktākajiem plašajā mazpulku saimē. Mazpulku vadības un novada inspektora norādījumus un rīkojumus vadītājs un dalībnieki izpildīja kārtīgi un apzinīgi, bija centīgi skolā un mājās, vecākiem labi un paklausīgi. Zēni sēja linus un meitenes audzēja ārstniecības stādus un mācījās augļu konservēšanu. Reizi mēnesī, dažreiz arī biežāki, visi sapulcējās skolā, kur kopīgi pārrunāja jaunākos notikumus mazpulka un mazpulku dzīvē, apprasījās, kā kuŗam aug lini, noklausījās vērtīgos vadītāja aizrādījumus un kādu brīdi pavadīja dziedot un dejojot tautas dejas. Pēdējās tie labi prata. Bija patīkami noraudzīties, kā jaunie latviešu zēni un meitenes, vijolēm kokļu pavadījumā skanot, dejoja savas sentēvu dejas. Tādos brīžos dzirkstošs prieks un jaunības skaļums valdīja skolas klasē, kuŗu pa vasaru mazpulks bija pārvērtis par savu mītni un to jauki izdaiļojis. — Tur bija latviskā gaumē darināti soli un galdi un daudzžuburains svečturis nokarājās griestu vidū — to bija veikuši zēni gaŗajos rudens un ziemas vakaros. Glītie logu aizkari, raibie, vienmēr kustošies pūzuri un citi rotājumi atkal bija meiteņu čaklo pirkstu darba rezultāts.

Tāda bija viņu mītne, kuŗā tie arī šodien bija sapulcējušies uz kārtējo sanāksmi.

Noteiktā laikā ieradās vadītājs. Sasveicinājās.

„Redzēs, kas šodien būs jauns un interesants," domāja dalībnieki.

Un vadītājs tiešām pateica kautko jaunu.

„Zēni un meitenes," viņš uzrunāja, „kad 1934. gada 15. maijā valsts vadību pārņēma mūsu Virsvadonis, viņš visai tautai vēstīja, ka jaunais laiks, kas tad mūsu zemē iesākās, „dos mums Latviju, kur uzgavilēs viss latviskais un zudis būs svešais." Rakstot mazpulku vadītāju žurnālam ievadvārdus, mūsu Virsvadonis vēlreiz uzsvēra — „Lai atkal latvisks top viss, kas latvisks reiz bijis!"

Tuvojas Jāņu diena, Jāņu svētki. Vai arī mēs viņus nevaram latviski pavadīt?"

„Protams, vadītāja kungs."

„Jā, jā.„ — atskanēja četrdesmit piecu mazpulka dalībnieku un dalībnieču jūsmīgas un piekrītošas atbildes.

„Labi, es zināju, ka jūs būsit ar mieru. Priecājos par jūsu labo gribu — pielikt savas rokas pie svētīgā darba visas tautas labā. — Tagad nu mēs norunāsim, k ā mēs šos Jāņus svinēsim un k ā d a s izdarības viņos rīkosim?"

Dalībnieki dzīvi piedalījās rīkojamo Jāņu svētku programmas apspriešanā. Viena pēc otras pacēlās pelēkajās piedurknēs ietērptās rokas un skanēja:

„Lūdzu vārdu."

Tā viens pēc otra atskanēja dažādi ierosinājumi un projekti.

Bērziņu Jānis ierosināja Jāņos iziet nometnē un vakarā dedzināt darvas muciņu kārts galā un rīkot aplīgošanos.

Tas bija jauks ierosinājums.

Vanagu Viļa projekts atkal bija rīkot atklātu izrīkojumu ar publikas piedalīšanos. No tāda atlekšot arī nauda šautenes iegādei.

Vēl daži izteica savas domas un vēlējumus. Tad runāja vadītājs.

„Ir patīkami," viņš teica, „ka jūs tik dzīvi piedalāties ar ierosinājumiem. Tas liecina, ka arī pie pašas rīkošanas jūs būsit darbīgi un apzinīgi, kas noteikti garantēs sarīkojuma labu izdošanos. Bet tagad lūdzu vārdu savam ierosinājumam . . ."

„Lūdzu, lūdzu, vadītāja kungs!"

„Visi jūsu minētie projekti ir ļoti jauki un varētu arī t ā rīkot, bet man tomēr ir citādāks, līdzīgs Vanagu Viļa projektam.

Mums tomēr būtu jārīko atklāts un plašs sarīkojums, lai plašākām aprindām un visam pagastam būtu iespēja iepazīties ar skaistajām, latviskajām Jāņu nakts izdarībām, dejām, dziesmām un rotaļām.

Un tādēļ, — vai mums nevajadzētu rīkot Jāņu vakaru Ābolkalna birztalas laukumā. Mēs varētu priekšnesumos sniegt vairākas tautiskās dejas un rotaļas, varētu uzaicināt kādu lektoru, kas stāstītu par Jāņu dienas nozīmi, un meitenes varētu sarīkot mielasta galdu."

„Bet Jāņugunis arī būtu jādedzina."

„Jā, jā. Es to pavisam piemirsu. Tām arī katrā ziņā jādeg. Citādi jau nebūs īsti Jāņi."

„Bet Jāņos senlatvieši dzēruši arī miestiņu no zara kannām," ieminējās kāds.

„Nu, mēs nu to nevarēsim likt mūsu mielasta galdā. Tādas lietas mēs nevaram propagandēt, jo mūsu pagastā jau tā ļoti daudzi ir pārāk lieli alkohola cienītāji, patiesībā — vergi. Mums jārāda, ka svētkus var daudz jautrāk un omulīgāk svinēt, nemaz neesot alkohola skurbulī."

„Bet kā ar to ieejas maksu? Tā arī būtu vajadzīga."

„Nu, nauda mums tiešām šautenes iegādei vajadzīga. Bet es domāju, — šoreiz jau nu lūgsim publiku, neprasot biļešu pirkšanu. Tas būs jaukāk un patīkamāk. Jāņi — visas tautas svētki. Lai tad tie arī tādi varētu būt, un lai nevienu neatturētu viņos ierasties nevēlēšanās izdot kādu latu par ieejas maksu."

Dalībnieki atzina, ka šoreiz ieejas maksa tiešām nav ņemama.

Šī viņu sanāksme turpinājās daudz ilgāk nekā pārējās.

Kad Eglīšu Aldis jau pašā pievakarē pārnāca mājās, tēvs to gribēja gandrīz vai nožagarot.

„Atkal nodauzījies pa palaidnībām visu dienu."

„Kā? Biju mazpulka sanāksmē!" Aldis gandrīz apvainots izsaucās.

„Zinu, zinu, kādas tavas mazpulku sanāksmes, kas velkas tik ilgi."

„Nu nerājies, tēv," ierunājās māte, „Aldis tak, kamēr mazpulkā, kļuvis daudz nopietnāks un atmetis senās palaidnības un draiskulības."

Zēni un meitenes, vijolēm kokļu pavadījumā skanot, dejoja sentēvu dejas

„Jā, mēs norunājām rīkot Jāņu vakaru ar līgošanu, Jāņuguņu dedzināšanu un siera ēšanu," mātes aizstāvēšanas iedrošināts, Aldis sāka stāstīt, „tādēļ arī šī sanāksme vilkās tik ilgi."

„Nu, var jau būt," tēvs kļuva labāks, „bet mēs jau to nezinājām. Domāju, atkal ar palaidņu puikām apkārt vazājies. Nu, un ko tad jūs tai Jāņu vakarā rīkosit?" Viņš jau kļuva ziņkārīgs!

„Tas, tēt, noslēpums! Es jau tā nupat jums par daudz izstāstīju. Mēs izsūtīsim visiem pagasta iedzīvotājiem ielūgumus un vairāk neko neteiksim. Ieeja būs brīva!"

* * *

Mazpulka dalībniekiem dienas un nedēļas aizskrēja nemanot. Kas tik viņiem tagad nebija jādara! Vakaros tie skrēja uz skolu vingrināties tautiskajās dejās un Jāņu vakara uzvedumam. Dienās tiem bija darbi tēva sētās. Bet beidzamās dienas tie pa skolu vien nodzīvoja. Meitenes sēja sierus un gatavoja visādus gardumus un uzkožamos. Zēni atkal dzīvoja pa laukumu. Slaucīja, tīrīja, no dēļiem sita solus un galdus, gatavoja darvas muciņas.

23. jūnija rītā piecēlušies, visi gandrīz apraudājās. Debess bija apmākusies — lietus neizbēgams. Visas lielās pūles, darbi un gatavošanās var izrādīties veltas. Kas lietū ies uz viņu sarīkojumu?

Ap brokastlaiku tiešām sāka līt, bet ap pusdienlaiku lietus pārstāja un sāka spīdēt silta, jauka saulīte. Tā nosusināja ceļus, noslaucīja rasu no meiju lapām, kuŗas zēni nu ar steigu cirta un veda uz laukumu. Ja meitenēm līdz šim bija vairāk darba, tad zēniem pašā pēdējā brīdī, īsi pirms izrīkojuma sākuma bija jāstrādā sviedros. Meijas tak nevarēja agrāk nocirst un laukumu izdaiļot? Kas tur būtu? Savīstu, nokalstu. Bet tagad — tīri svaigas. Cik jauki zskatījās un smaržoja šāds izmeijots un kapātām kalmēm piekaisīts laukums!

Ap saules rietu visi ceļi bija jautru gājēju un braucēju pilni. Viss pagasts devās uz sava mazpulka sarīkojumu. Daudzi bija rotājušies ozollapu vainagiem un Jāņu zālēm un no daudzu pulciņu puses skanēja jautru līgo dziesmu skaņas.

Pie ieejas laukumā tos apsveica mazpulka pūtēju orķestŗa brāzmainās tautas marša skaņas, kas mainījās ar strauju deju motīviem, kuŗu ritmā pa laukuma vidu griezās jautrie Jāņu bērni.

Kad palika jau tumšs, laukuma stūŗos aizdegās krāsainas laternas un atskanēja ganu taures signāls — sāksies priekšnesumi.

Pie laukuma vidū sakurtā ugunskura nostājās no Rīgas atbraukušais lektors. Viņš stāstīja par Jāņu dienas nozīmi latviešu tautas dzīvē un par senajām Jāņu dienas parašām un izdarībām. Viņš stāstīja par sauli, kas atvedusi latviešu Dieva dēlu — Jāni un par brīnišķīgo papardes ziedu, kas zied tikai reizi gadā — Jāņu naktī . . .

Lektora skaistajai runai atzinību pauda spēcīgu applausu šalkas un divas mazpulka dalībnieces to rotāja ar ozollapu vainagu. Viņš pats arī bija Jānis!

Tad sāka skanēt vijole un kokles un laukuma vidū, ugunskura blāzmainā gaismā, jautri uzdejoja tautisko deju dejotāji.

Skatītājus pārņēma tīkamas un siltas jūtas.

Dejotājiem vēl dejojot, no vārtu puses atskanēja bramanīga līgošana. Ieradās Jāņu bērni. Bet tie bija paši mazpulka dalībnieki. Viņu vidū bija Jāņa tēvs un

Ieradās Jāņu bērni. Viņu vidū bija Jāņa tēvs un Jāņa māte . . .

Jāņa māte, tur bija arī Jāņa bērni — gani, puiši, meitas. Un arī pats Jānis — slaiks jaunietis, senlatviskās drānās un zilām acīm, ko kā viļņojošas kviešu druvas apvija kupls dzeltenu matu vainags. Jautrais bars izklīda apmeklētājos pa visu laukumu.

Vakara apmeklētājus dalībnieki ierāva savā vidū un nebija necik ilgi jāgaida, kad v i s i bija jautri un priecīgi un visi dziedāja un dejoja un priecājās kā savās mājās un kā jau tas latviskā Jāņu naktī vajadzīgs.

Daži mazpulka dalībnieki bija pagatavojuši raķetes un ap pusnakti tie lika virs koku galotnēm plaukt brīnišķīgiem brīnumpuķu ziediem. Lūk' — papardes ziedi! Tie mirdzēja un dzisa, tāpat kā zvaigznes debesīs.

Kad visas dejas bija izdejotas, visas dziesmas izdziedātas un visi puiši un meitas aplīgoti, austrumos sāka svīst bāla gaisma un vēl pēc kādas stundas saulīte sāka virs egļu galiem rotāties.

Jautrais Jāņu bērnu bars izklīda uz visām debess pusēm. Pa visiem ceļiem mājup gāja līgotāju bari.

Katrs vakara dalībnieks sirdī sūtīja sirsnīgu pateicību savam mazpulkam par tik jauku sarīkojumu, pirmo vienotas tautas vienoto Jāņu vakaru Upmalas pagastā.

Uz tēvzemes ziedokļa

K. GRĪNBERGA stāsts

Agrs rudens rīts jau izklaidēja miglu, kas naktī bija izkāpusi no upes un dzirnavu dīķa un ietinusi muižas pils baltos mūrus un sarkanos jumta torņus pelēkā, rudenīgi mitrā autā. Aiz upes, pāri Tīreļmežam jau blāzmoja dzeltēnīgs atspīdums, bet muižā vēl valdīja miegains klusums. Tikai aiz lielā ābeļdārza, ceļu krustojumu malā, nomelnējušā smēdē skanēja smagi veseŗa klaudzieni. No smēdes jumta pažobēlem līda laukā tumši dūmu kūļi un izjuka pelēkā miglas vālī.

Smēdes klonā gulēja lieli riteņi, kuŗiem vecais muižas kalējs Klāvs Ozols gatavoja apkalumus.

„Ek..." norūca kalējs un nosvieda veseri zemē. Tad ar knieblēm viņš izņēma no ēzes degošu ogli un aizkūpināja pīpi. „Tādus apkalumus jums vajadzētu nokalt, ka braucot jūs savus kaklus nolauztu," īgni nospļāvās vecais Ozols. „Trīsdesmit gadus esmu kalis arklus un lāpstas, bet tagad, mūža galā man jāapkaļ rati, ar kuŗiem sveši ļaudis sabrauks manu tautu," rūca un pukojās pie sevis kalējs. Nekad viņš nekurnēja par darba grūtībām, cauru dienu cilāt lielo veseri tam nebija smagi, bet tagad, mūža novakarā, tam likās uzvelts nospiedošs slogs, kas platos plecus lieca pie zemes. Ozolu nomāca tā netaisnība, ka viņa meita ar varu piespiesta iet kalpot muižā un ka ap skuķi, kuŗš nav vēl sasniedzis pilngadību, bezkaunīgi lakstojās Vāczemes junkuri. Un viņa dēlam, kuŗš tikko sasniedzis sešpadsmito gadu, būšot jāiet līdzi svešām bandām karot. Zirgu vadīt protot, varēšot braukt ieroču vezumu, tā bija teicis, un licis sagatavoties kāds muižā dzīvojošs bermontiešu leitnants. Viņš, vecais Ozols, bija šo nelaimīgo bērnu tēvs, bet viņš nevarēja tos aizstāvēt. Viņa smagā veseŗa kāts bija par īsu, lai vienā apgriezienā skartu to simtiem pakaušu, kas mitinājās pilī, kas siroja pa lauku sētām. Pat baronam Ozols droši varēja pateikt: „Nē, lielkungs, lemesim izliekums jātaisa dziļāks, tad tik pareizi tas metīs velēnu," bet lai aizstāvētu savus bērnus, par to muti nedrīkstēja atvērt. Glābiņa vairs nebija nekāda. Saujiņa latvju karavīru, kuŗi nostājās pretī šiem vācu bermontiešu pulkiem, tagad bija aizdzīti un paši meklēja glābiņu mežos. Kailām rokām bija grūti cīnīties pret bermontu pārspēku.

Smēdes ārpusē nodunēja soļi un pār vaļējo durvju slieksni veikli pārkāpa piesarkusi jaunava. Dzeltenās matu pīnes bija miglas piesarmojušas un kailās kājas, rasas noskalotas, bija sārti baltas.

„Labrīt, tētiņ!" sveicināja ienācēja. Jaunavīgās krūtis tai strauji cilājās.

„Velta, tu? Kur tik agri? Skuķi, tu uzmanies! Sāks vēl domāt, ka tu nodarbojies ar spiegošanu. Tā tu mūs abus ar Valdi arī vēl iegāzīsi nelaimē," uztraucās kalējs, ieraugot savu meitu. „Kā tik agri tiki no pils laukā?"

Šodien muižā ieradīsies vēl papildus karaspēks, tāpēc sētas uzraugs šorīt vārtus bija atslēdzis agrāk. Un kamēr muižā visi vēl guļ, es atskrēju pie tevis. Man būtu mazs lūgums..." teica ienācēja un izrisināja skaliņā satītu diegu. „Redzi, te, līdz šim mezglam — tas ir biezums. Līdz nākošam mezglam — garums... Tev man jānokaļ..."

„Kas tie par garumiem?" jautāja un paņēma diegu kalējs.

„Esmu nozaudējusi savas kastītes atslēgu... Tev man jānokaļ jauna. Bermontieši bāž visur savus degunus..." Man netīk, kad kastīte stāv vaļā..." kā teikumus meklēdama stāstīja Velta.

„Šodien nav vaļas, meit, man līdz vakaram jāizlabo šie kara rati. Citreiz..." kalējs atdeva atpakaļ diegu un piegriezās laktai.

„Mīļo tētiņ," Velta pieķērās tēvam pie atlocītās krekla piedurknes, „šie rati tik drīz nebūšot vajadzīgi, tā muižā sarunājās virsnieki. Es noklausījos... Tev nav jāsteidz..." un viņa kalēja priekšā atkal izstiepa diegu. „Nokaļ, tētiņ! Tas neies ilgi..." lūdzās Velta.

„E, ka tu..." norūca kalējs un paņēma diegu.

Velta vēlreiz paskaidroja, ko nozīmē katrs mezgls un cik dziļi atslēgas zobam jātaisa izliekums un robs.

Vecais Ozols paņēma no stūra galdiņa mēru un izmērīja mezglu attālumus. Kalēja uzacis savilkās grumbās. Platām jautātāja acīm viņš pavērās meitā.

„Velta, tu man nesaki taisnību! Vai tu esi nodomājusi braukt augšā pie Pētera un pati atslēgt debess vārtus?.. Ko tu ar tik lielu atslēgu darīsi? Tavas kastītes atslēdziņa ir maza," pusjokodamies, bet stingri noprasīja kalējs.

Sārtums Veltas sejā uzliesmoja vēl vairāk.

„Tētiņ, es tikai jokoju..." samulsusi taisnojās meita. „Mēs ar veco sētas uzraugu tā sarunājām... Es katru rītu, kamēr muižā vēl visi guļ, nākšu tev uzkopt istabu... pastrādāt. Baronam par to nav iebildumu, jo es laikā būšu atpakaļ. Lai sētas uzraugam manis dēļ nebūtu katru rītu tik agri jāceļas un jāatslēdz vārti, tad sarunājām, ka tu lieliem pils vārtiem nokalsi otru atslēgu... tādu — pēc šiem mezgliem. Es sīki izmēroju..."

Pret to kalējam iebildumu nebija. Mājā kopš tā laika, kad sieva bija mirusi, valdīja ne visai priekšzīmīga kārtība. Darbi bija arī dārzā.

„Labi — nokalšu."

Velta atvieglota uzelpoja.

„Vai Valdis vēl guļ?" viņa jautāja.

„Nē, Valdis dārzā pārsien arklu, viņš šodien izvagos kartupeļu vagas."

„Kamēr tu nokalsi atslēgu, es tikmēr aiziešu pie viņa."

Velta izgāja no smēdes un teciņus aizskrēja uz kalējmāju.

* * *

„Labrīt, brālīt!" sveicināja pienācēja Valdi, kurš līkņāja ap arklu. „Vai tu viens paspēsi tik daudz kartupeļu novākt?"

„Viegli jau neies. Tu varētu nākt man palīgā," teica Valdis, sasveicinoties ar māsu.

„Kur nu es..." nopūtās meitene, „kas muižas verdzeni laidīs?... Man jākavē laiks bermontiešu leitnantiem... Es nedrīkstu novērsties, kad viņi savu alkohola dvašu elpo man sejā..." Un māsa stāstīja brālim, ka šodien muižā ieradīšoties vēl karaspēka papildus daļas, lai rītā izietu uzbrukumā un galīgi satriektu to nelielo latviešu cīnītāju skaitu, kas nedomāja labprātīgi padoties baronu karaspēkam. Viņa noklausījusies virsnieku sarunas. Šonakt barons rīkošot lielas dzīras visam karaspēkam, kas atrodas muižā, par ko tam rītā jāsalaužot zemnieku bandītu pretestība, tā runājuši virsnieki. „Brāļīt, ar rītdienas uzbrukumu tiks satriekts arī mūsu klusais un skaistais sapnis par brīvu Latviju, par savu kaktiņu zemes, kur tu teicies ar Bēri dzīt vagu tīrumā, kur vasarā es sainīti tev nestu palaunadzi. Un mājas

dārziņā tad būtu ziedējušas manas rozes, un svētrītos es skaistākos ziedus spraustu tev pie cepures. Tēvs sēdētu un atpūstos zem ābeles... pats zem savas ābeles... Mūsu zemē tad nebūtu neviena sveša apspiedēja. Latvieši būtu brīva tauta un kungi paši savā zemē. Brālīt, rītā visus šos mūsu klusos cerību pilnos sapņus samīs vācu bermontiešu vara, un mēs paliksim kalpi, kādi esam dzimuši...“ apspiesti čukstēja Velta un brālis redzēja māsas acīs asaru mirdzumu.

Valdis bija jaunāks, bet viņš skaitījās vīrieša cilvēks, kāpēc tas mierināja māsu:

„Neskumsti, Veltiņ, vēl nezinām, kurš uzvarēs! Man pavēlēja braukt kaŗaratus — vest ieroču kravu. Braucot es svilpošu, lai mūsējie dzird, ka tuvojas ienaidnieks. Un kad būsim tuvāk, es sašaušu zirgiem un aizskriešu pie mūsējiem ar visu ieroču vezumu.“ Valdim arī acis iemirdzējās, bet tas nebija asaru mirdzums.

„Tu man esi labs brālis, palīdzēsim mūsējiem!“

„Palīdzēsim, māsiņ!“

„Brālīt...“ čukstēja Velta, satverdama brāļa roku, „tev jāpaziņo mūsējiem par gaidāmo uzbrukumu. Šodien tu kartupeļus nearsi! Rītu... Pasaki tēvam, ka tu aizeji pie krusttēva uz Silauzām pēc maisiem un groziem. No turienes mūsējie neesot tālu, mēģini viņus satikt. To tikai tēvam nesaki, citādi viņš baidīsies un tevi nelaidīs. Paziņo mūsu zēniem, kas viņus sagaida! Ja?“

„Jā, māsiņ, es iešu!“

Velta apkampa brāli.

Roku rokā saķērušies, māsa un brālis, ar stingru apņemšanos izvest norunu līdz galam, izgāja no dārza.

Pie smēdes Valdis apstājās. Turot māsas roku savējā, viņš jautāja: „Vai arī mēs tagad neesam Latvijas atbrīvotāji?“

„Jā, Valdi, no pirmā brīža, kad apņēmāmies palīdzēt savējiem!“ teica Velta un abi jaunieši apņēmības priekā mirdzošām acīm iegāja smēdē, kad vecais kalējs iemeta ūdens silē nokarsētu atslēgu.

Velta pasteidzās pirmā pastāstīt tēvam, ka viņa dabūšot no barona atļauju nākt rītā palīdzēt novākt kartupeļus. Lai būtu kur kartupeļus novietot, Valdis aiziešot uz Silauzām pie krusttēva pēc maisiem un groziem.

„Labrīt, brālīt.“ sveicināja pienācēja Valdi...

Pret kartupeļu novākšanu rītā kalējam iebildumu nebija. Tikai uz Silauzām Valdis gan nevarēšot iet. Tādi laiki, kas ceļā nevarot gadīties.

Velta pasteidzās tēvu mierināt, ka neesot jābaidās. Sadursmes tik drīzi nenotikšot. Šonakt pat muižā notikšot lielas dzīras. Kamēr frontē klusums, tikmēr Valdis varot izstaigāt — apciemot krusttēvu un atnest maisus.

„Manis pēc...“ norūca kalējs un pasniedza meitai izgatavotu atslēgu. Arī viņš labprāt vēlējās zināt, kā šai nemieru laikā klājās viņa brālim Silauzās.

Velta pateicās par atslēgu, tad, tēvam neredzot, pavilka brāli pie svārku stūŗa un abi jaunieši priecīgi izgāja no smēdes.

* * *

Pie ābeļdārza žoga stūŗa Velta apstājās.

„Redzi?“ viņa rādīja brālim atslēgu. „Ar to var atslēgt muižas lielos vārtus. To tu arī pasaki mūsējiem, varbūt ka viņi vēlas bermontiešus apciemot.“

Valdis piekrītoši pamāja galvu.

„Labi. Tā,“ un Velta apslēpa atslēgu zem apģērba.

„Vakarā, kad tu atgriezīsies, atnāc un pastāsti man par visu. Tagad iesim uz pili, barons būs, varbūt, piecēlies. Ja nav,

tad uzgaidi. Tev jālūdz baronam atļauja atstāt muižu," māsa pamācīja brāli.

* * *

Rudens rīta saule jau zeltīja pils lielo logu rūtis, kad vecā muižas kalēja Klāva Ozola dēls un meita caur atvērtiem dzelzs vārtiem iegāja muižas pagalmā, kur atradās lielgabali, automobiļi un kara rati. Pusnomiegojies sargkareivis uz ienācējiem pameta vienaldzīgu skatu un lēni aizsoļoja garām. Pagalma otrā malā, pie putnu mājas, vairāki kareivji tīrīja zirgus.

Jaunie Ozoli iegāja pilī.

* * *

Pie ķieģeļnīcas Valdi ceļā aizturēja bermontiešu sargkareivis. Izlasījis barona izdoto apliecību, kareivis gājēju izlaida cauri dzeloņstiepuļu žogam.

Valdis mudīgi turpināja ceļu.

Kad muiža jau bija tālu aiz muguras, viņš izņēma no kabatas papīru, lai redzētu, ko barons tajā bija rakstījis. Kas papīrā bija rakstīts, to viņš zināt nedabūja, jo neprata vāciski.

„Ar tēva galvu..." nomurmināja Valdis un iebāza papīru atkal kabatā. „Ja tu neatgrieztos, ja tavs gājiens domāts citādiem nolūkiem, bet nevis tā kā tu saki, tad tavs tēvs par tavu nodevību atbildēs ar savu galvu" — bija teicis barons, pasniedzot papīru. Tas bija arī piekodinājis, satiekot ienaidnieku, nekā nestāstīt, bet gan noklausīties, kur atrodas un ko domā ienaidnieks.

Pārdomājot visu, kas varētu notikt, kad vācieši dabūtu zināt viņa gājiena īstos nolūkus, Valdim dūša pavisam saplaka. Šaubas viņu pārņēma tik tāli, ka tas pat apstājās, lai grieztos labāk atpakaļ. Māte tam bija mirusi jau pirms gada, brālis, latvju strēlnieks, bija kritis pie Ložmetējkalna, māsu patvarīgi paņēma muižā barons un vēl zaudēt pēdējo atbalstu un gādnieku — tēvu, to Valdis negribēja. Dzīvos, kā būs — būs. Un viņš jau paspēra dažus soļus atpakaļ. „Ar rītdienas uzbrukumu tiks satriekts arī mūsu klusais un skaistais sapnis..." Valdim ienāca prātā māsas vārdi un viņš atkal apstājās. Abām rokām tas spieda deniņus, lai drīzāki izšķirtos. Bet kabatā dedzināja papīrs, kura dēļ ķīlā bija likta tēva galva. Šaubas uzmācās kā ļauni murgi. Ko darīt? — Nepadoties! Tikai nepadoties! Valdis ātri izvilka papīru no kabatas, saburzīja to un iesvieda grāvī. Visu līdz galam! Viņš apgriezās, lai ar nelokāmu apņemšanos turpinātu ceļu. Slogs bija nomests grāvī, un tikai uz priekšu! Tas gāja ātri, cik vien jaudāja. Viņam likās, ka vācieši tomēr uzzinājuši viņa gājiena īstos nolūkus un nu dzenas tam pakaļ. Pa visu miesu pārskrēja tirpas. Viņš sajuta itkā mugurai pieskārtos auksta roka...

Sasniedzis mežu, Valdis sāka skriet.

* * *

Varēja būt pagājušas pāris stundas, kad kalēja dēls sasniedza Silauzas. Krusttēvu viņš sastapa pagalmā un izstāstīja tam sava nāciena iemeslus. Piezīmēja arī, ka ilgi nevarot uzkavēties.

Vecais Silauza krustdēlu ieveda istabā paēst pusdienas, jo ceļā būšot noguris. Apprasījās arī, ko dzird pa karjem, kur atrodas un cik stipri esot bermontieši. Zēni tomēr vēl cerības nezaudējot. Un Valdis aplinkus uzzināja, ka latviešu karja vīri tepat tuvumā esot apmetušies un gaidot, ko bermontieši darīšot tālāk. Ezermaļu mājās, aiz birzs, uzturoties pats komandieris un daži virsnieki.

Visu to dzirdot, Valdis aiz prieka klusi iesmējās, bet krusttēvs to neievēroja.

Paēdis pusdienas un dabūjis pāris maisus, Valdis devās ceļā — uz mājām. Iejot meža audzē, viņš pārlēca ceļā grāvi un devās taisni cauri birzij. Pie tuvējām mājām gājēju apturēja zaļoksnējs puisis, pelēkās vadmalas drēbēs, spožu saulīti pie cepures un šauteni rokā. Valdis pateica, ka esot svarīgas ziņas, kāpēc vēloties runāt ar pašu komandiera kungu.

Kareivis viņu ieveda istabā.

* * *

„Nē, mēs negaidīsim junkurus pie sevis, bet pārsteigsim viņus!" teica pulkvedis, pagriezdamies pret pārējiem virsniekiem, „Tagad mums ir izdevība! Ak tad pēc tavām domām pilij neuzkrītošāki piekļūt no ziemeļu puses?" slaidais stāvs atkal pagriezās pret ienācēju.

„Jā, kungs, ap to vietu, kur upes malā atrodas kalpu pirtiņa," apstiprināja Valdis.

„Tā tad muižas lielie dzelzs vārti būs vaļā," pulkveža nopietnajā sejā ieplaiksnīja viegls smaids.

Bet kā lai tiekam cauri dzeloņstiepuļu žogam, kas gar upes malu ierobežo muižu?" jautāja kāds no pārējiem virsniekiem.

„Jā, par to ir jāpārdomā," teica pulkvedis. „Mums bez kavēkļiem, vienā pārskrējienā jātiek muižā, citādi ienaidnieku nepārsteigsim."

Pēc ilgākas pārrunas un sīki izstrādāta plāna kāds no virsniekiem izņēma no somas stiepuļu griežamās šķēres un pasniedza tās Valdim.

„Tā tad paliek kā norunājām?" pulkvedis piecēlās un sniedza Valdim roku.

Kalēja dēls lepni izgāza krūtis un atbildēja: „Vīrs un vārds, pulkveža kungs!"

„Labi, zēn, es paļaujos uz tevi! Tev ir tas gods piedalīties latvju zemes un tautas atbrīvošanā. Vislabākās sekmes, to novēli no manis arī savai māsai! Uz redzēšanos, zēn, šonakt muižā!" palaida Valža roku staltais pulkvedis.

„Uz redzēšanos bermontiešu bēru dzīrās!" vēl nosauca aizejošam pakaļ virsnieks, kurš bija iedevis šķēres.

„Izziņojiet pa vadiem, lai zēni sakārtojas kaujas gatavībā!" istabā skanēja pulkveža balss, kad Valdis atradās jau uz mājas kāpnēm. Viņš mudīgi devās ceļā. Par savējiem sniegto ziņojumu un palīdzību, ko tas bija uzņēmies pildīt, Valdim bija tik līksmi ap sirdi, ka no prieka tam gribējās svilpot kādu jautru melodiju. Sirds krūtīs strauji sita un atbalsojās deniņos. Rokas sažņaudzās dūrēs.

„Šī nāciena dēļ nevis mana tēva galva likta ķīlā, bet gan jūsējā, barona kungs!" Valdim gribējās izkliegt.

Ticis uz ceļa, viņš teciņus devās mājup.

* * *

„Mūsu klusais un skaistais sapnis piepildīsies!" priekā starojošu seju čukstēja Valdis, piesteigdamies Veltai, kura stāvēja piespiedusies ābeļdārza žogam. „Redzi," viņš ātri izvilka no kabatas stiepuļu griežamās šķēres un rādīja tās māsai. „Ar šīm šķērēm es izgriezīšu žogu, caur kuru ienāks mūsu atbrīvotāji!"

„Nejoko, Valdi, stāsti, kādas sekmes bija tavam gājienam?" uztraukta jautāja un pētošiem skatiem vērās brāļa sejā Velta. Un Valdis sīki atstāstīja savus dienas piedzīvojumus, kā tas, baidīdamies par tēva likteni, būtu gandrīz atgriezies atpakaļ, ko stāstījis krusttēvs, bet galvenais, kāda noruna bijusi ar stalto pulkvedi, kurš izskatījies vēl diezgan jauns un, ka tam bijušas tik zilas acis kā rudzu puķu ziedi.

„Latvieša acis..." čukstēja Velta, „Kā es vēlētos reiz redzēt, kādi izskatās tie, kuri mūs atbrīvos!"

„Vienam bija pelēkas drēbes un kājās pastalas," skaidroja Valdis.

„Kā no druvām nākuši..." skanēja Veltas čuksti un skats tai aizklīda tāli, kur blāzmoja saules riets.

Valdis vēl stāstīja, cik ātri steidzies, kā piekusis, bet to Velta nedzirdēja. Tikai tad, kad tas minēja par vārtu atslēgšanu, kad lejā pie pirtiņas uzliesmos ugunskurs, viņa atmodās kā no sapņa.

„Labi, uzmanīšu, brālīt, bet nu man jāiet, ka nesāk meklēt." Un Velta vēl pateica, ka pilī jau sākušās dzīres. Visās lejasstāva istabās dzīrojot kareivji, bet baroni un virsnieki līksmojoties augšā. Muižas barons nonācis pie kareivjiem, kur turējis runu, ka dzīras viņš rīkojis tādēļ, lai varonīgie kaŗa vīri rītdienas uzbrukumā iznīcinātu pēdējo nemiernieku, kas domātu vēl pretoties. „Man ir tādas savādas bailes, brālīt, ka bermontieši, kad būs piedzēruši, nenodara man kaut ko ļaunu," uztraukta bažījās Velta.

Izmisuma pārņemts, Valdis palika stāvot pirtiņas tumšā

„Pulkvedis novēlēja tev labākās sekmes. Pacieties, māsiņ, tā stunda nav vairs tālu! Es savu uzdevumu veikšu, cik vien varēšu ātri," Valdis mierināja māsu.

„Nu labi, es ilgāki vairs nevaru kavēties. Uz redzēšanos, brālīt, rītā — atbrīvotā zemē! māsa noskūpstīja brāli un viņi šķīrās.

„Valdi!" gabaliņu pagājusi, atgriezās Velta. „Tu teici — pulkvedis ir jauns?"

„Jā, māsiņ!"

„Un viņam ir zilas acis?"

„Kā rudzu puķes ziedi!"

Velta viegliem soļiem aizskrēja uz pils pusi, bet Valdis devās uz kalēja māju.

* * *

„Kāpēc tu neēdi vakariņas?" jautāja vecais kalējs un pētoši vēroja dēlu.

„Negribas... Es ēdu pie krusttēva," aizbildinājās Valdis.

Istabiņā atkal iestājās klusums. Citos vakaros tēvam ar dēlu bija vienmēr ko runāt, bet tagad valodas neveicās. Kalējs piecēlās un aizklāja logus — citādi nedrīkstēja aizdegt spuldzi.

„Tētiņ... es šonakt izjāšu Bēri pieguļā. Lai paganās... Rītā būs jāizvago visi kartupeļi..." nedroši ieminējās Valdis.

„Tev būs auksti, dēls," iebilda kalējs. „Naktīs drēgna migla. . ."

„Nebūs auksti, tētiņ!... Es paganīšu Bēri tepat... pie pirtiņas... gar upmalu... Kad paliks auksti — jāšu mājās," lūdza dēls.

„Manis pēc..." piekāpās kalējs un aizdedzināja spuldzi. „Man gan labāki patiktu, dēls, kad tu paliktu mājās. Tādas savādas domas..." vēl iebilda tēvs, kad dēls jau vilka mēteli mugurā.

„Bēris dabūs labi paēst. Rītā tam būs grūti jāvelk arkls. Ej vien, tētiņ, tu arī gulēt — šodien daudz strādāji," noteica Valdis, iebāza kabatā sērkociņu kastīti un izgāja laukā.

* * *

Migla jau vēlās pāri upes krastiem, kad Valdis sapina Bēri zālē. Viņš piegāja pie dzeloņstiepuļu aizžogojuma, kas miglā vairs tikko bija saredzams, un brīdi pētīja to. Tad ātriem soļiem devās atpakaļ uzkalniņā, kur atradās pirtiņa.

Pirtiņas galā bija sakrauta sasmalcināta malka. Valdis paņēma klēpi malkas, panesa to dažus soļus un nolika zemē. Tad atgriezās atpakaļ un iegāja pirtiņas priekšnamā. Viņš ievilka sērkociņu. Priekšnamā bija redzama spaļu kaudze un pakulu vīkšķi. Valdis paņēma sauju pakulu un izgāja laukā, lai sagatavotu ugunskuru.

Ugunskurs jau bija kārtībā, kad no alejas gala pēkšņi atsteidzās bermontiešu sargkareivis un nepareizā latviešu valodas izloksnē stingri noprasīja, ko puika te darot.

Valdis paskaidroja, ka atvedis sava tēva, muižas kalēja zirgu paganīt. Lai nebūtu auksti, gribot uzkurt uguni.

To nedrīkstot, zirgu ganīt varot, bet uguni kurt stingri aizliegts.

Kad Valdis apsolījās uguni nekurt — vācietis aizgāja.

Nodoms nu bija izjaukts. Valdis nopūtās. Viņš aizstreipuļoja līdz pirtiņai un noslīga uz akmens. Aiz dusmām un uztraukuma viņš sakoda zobus un iespieda galvu rokās. Vajadzēja atrast izeju. Pulkvedis ar saviem zēniem, varbūt, jau gaida aiz upes mežmalā, lai ar pirmo atspīdumu nestos neatturamā skrējienā uz pili. Tautas glābēji gaida un salst miglā, bet viņš — krāpnieks sēd siltā mētelī un nedara nekā. Kāds nospiedošs pārmetums.

Valdis iebāza roku kabatā un satvēra šķēres

„Jā..." viņš čukstēja. Ātri piemest pakulām degošu sērkociņu un tad aizbēgt. Vācietis viņu vairs nenoķertu. Un pulkvedis, ieraudzījis liesmu, būtu vienā lēcienā pāri upei un iebruktu muižā.

„Jā..."

Valdis pacēla galvu. Sargs bija nozudis. Būs aizgājis kur snaust vai kārnēt pie pils logiem, kur citi līksmojās.

Valdis pārlaida pētošu skatu apkārtnei un vērīgi klausījās. Nekas. Klusums. Bija tik dzirdams, ka Bēris upmalā plūca zāli. Pēkšķēdams pārlaidās piļu pāris un iegrima miglā. Upē noplunkšķēja ūdens.

„Jā..."

Valdis piecēlās, izvilka no kabatas šķēres un ātri devās pa nokalni lejā. Pie aizžogojuma viņš apstājās, aizturēja elpu un klausījās. Viss kluss... Nekavēt vairs ne mirkli. Viņš juta, ka no uztraukuma dreb. Sirds krūtīs sita ar tādu troksni, ka to vajadzētu dzirdēt pat muižā, šķita Valdim.

Nekavēt!

Viņš noliecās un satvēra šķērēs pirmo stiepuli. Miglā atskanēja kluss tinkšķiens un divi stiepules gali nokrita zemē. Krītot dzeloņi pārslīdēja rokai, kur tūlīt parādījās melnas svītras. Par to vairs nebija vaļas domāt. Tikai nekavēt! Atskanēja otrs tinkšķiens, trešs, ceturtais, vēl un vēl, līdz pēdīgi Valdis atradās žogam otrā pusē. Viņš ievilka elpu, pagāja pāris soļus sāņus un grieza atkal stiepules. Ticis iekšpusē, viņš uzelpoja vieglāki. Šķēres iebāza kabatā. Tad izrāva mietus, pie kuriem locījās nogriezto dzeloņdrāšu gali un novilka tos sāņus.

Celš bija vaļā. Lai nu nāk pulkvedis. Bet rokas gan sūrstēja. Viņš pameta skatu uz rokām — tās bija pavisam tumšas. Pirkstu galos karājās melnas piles.

Ātri noslaucījis rokas mēteļa oderē, Valdis izņēma no kabatas sērkociņu kastīti un steigšus devās kalnā.

Notupies pie sagatavotā ugunskura, viņš uzvilka sērkociņu, bet tas tūlīt nodzisa. uzvilka otru. Drebošu roku laida klāt pakulām. Nodzisa... Pakulas miglā pie zemes bija kļuvušas mitras. Uzvilka trešo sērkociņu...

Tuvumā nodunēja ātri soļi. Sērkociņš izkrita no pirkstiem. Valdis ātri iebāza kastīti kabatā un piecēlās, lai redzētu, kas tuvojas. Nekā nevarēja saskatīt. Acis sērkociņa liesmā bija apžilbušas. Kāds piesteidzās klāt...

Gar acīm nošķīda dzirkstis, un Valdis novēlās pie zemes. No krūtīm izlauzās apspiests kunkstiens un mutē saskrēja kaut kas silti sāļš. Viņš pacēla galvu un ieraudzīja sev blakus vācu sargkareivi.

Valdi pārņēma ārkārtīgas dusmas. Viņš iebāza roku kabatā un satvēra šķēres. Ātri pielēkt vācietim klāt, triekt šķēres tam sejā tā, lai tas visu mūžu vairs neredzētu sauli uzlēcam, un tad pielaist pakulām uguni. Bet viņš savaldījās. Nekā nepanāktu. Vācieša durklis bija garāks. Tā nodomu izjauktu pavisam. Labāk ar mieru. Sakost zobus un paciesties. Vēl viss var iziet par labu. Valdis piecēlās pussēdus. Vācietis satvēra viņu aiz apkakles un pierāva stāvus. Tad tas nepaklausīgo ugunskūrēju vilka uz pirtiņu. Atvēris durvis, vācietis iegrūda Valdi pirtiņā, „Sildies līdz rītam, kamēr tevi izlaidīs," vēl sanicknots noteica kareivis un aizbultēja durvis ciet.

Izmisuma pārņemts, Valdis palika stāvot pirtiņas tumsā. Cerības tomēr nedrīkstēja zaudēt. Viņš vērīgi klausījās vācieša soļus, kas pamazām attālinājās, līdz apklusa. Laiciņu vēl nostāvējis, Valdis izstiepa roku. Tā skāra sienu. Viņš apgriezās un sataustīja durvis. Satvēra kloķi, bet durvis neatvērās. Tas pieliecās, pielika plecu un spieda. Durvis nepakustējās Mēģināja vēlreiz — velti. Viņa spēki bija par vājiem, lai izlauztu durvis.

Pirts pretējā sienā Valdis ieraudzīja bālganu spīdumu. Lodziņš!... Viņš piegāja, taustīja iedobumu, bet tas bija tik mazs, ka caur to kaķis tik būtu varējis izlīst.

Valdis izņēma no kabatas kastīti un uzvilka sērkociņu. Pirts vienā stūrī atradās krāsns, bet gar sienu bija lāva. Viņš ātri uzrāpās uz lāvas, notupās uz ceļiem un atspieda muguru griestos. Nokrikstēja, bet nepadevās. Mēģināja vēlreiz, cik spēka, bet panākumu nebija. Viņš nokāpa no lāvas un sakņupa uz soliņa. Atskanēja trīcošas elsas.

Visam beigas. Pulkvedis ar saviem zēniem sala aiz upes mežā. Velta uztraukta caur pils žogu lūkojās lejā, bet kalēja dēls raudāja pirtiņā.

Visam beigas. Klusais un skaistais sapnis paliks tikai sapnis — nepiepildīts. Svešnieki valdīs, dzis un sitīs tāpat kā līdz šim. Piedzēruši bermontiešu leitnanti tāpat pūtīs alkohola dvašu māsiņai sejā, un pirtiņas priekšnamā tāpat atradīsies spaļu kaudze un pakulu vīkšķi...

Cik varētu būt pulkstenis? — Būs jau pāri pusnaktij.

Visam beigas!

Dzeloņdrāšu aizžogums izgriezts un... pirtiņas priekšā sausi pakulu vīkšķi... Vācieši rītā atradīs izgriezto žogu... Beigas!...

Tēva sirmā galva likta ķīlā... Mati tēvam gaiši kā sidrabs. Arī pakulas ir sidrabgaišas, kad tām tuvojas degošs sērkociņš...

Valdim domas šaudījās nesakarīgās ainās. Mutē vēl bija sajūtams sāļais rūktums, kas sūrstēja, kad vācietis iesita.

Visam beigas... Mūžam šis sāļais rūgtums spiedīsies kaklā — viņam, Veltai, tēvam, staltam pulkvedim, visai latvju tautai. . .

Ar katru mirkli tuvojās rīts. Pēlēks rīts... Brīvības saule, neuzlēkusi, nogrims atpakaļ

purvā. Tik paliks sausas pakulas kalpu pirtiņas priekšnamā... kas skaisti deg, kad tajās iemet sērkociņu...

Nē, nē, saule nenogrims purvā!

Vīrs un vārds, pulkveža kungs, vīrs un vārds, pulkveža kungs — tādā taktī Valdim krūtīs dauzīja sirds.

Viņš strauji piecēlās, izvilka no kabatas šķēres un aizstreipuļoja līdz durvīm.

Dažādas domas šaudījās galvā, bet roka taustīja sienu, kas viņu šķīra no priekšnama.

Valdis ielika šķēres galu sienas baļķu starpā un izstūma laukā tur sadrīvētās sūnas. Spraugai nu varēja cauri izbāzt pirkstus.

Viņš ātri uzvilka sērkociņu un ieknieba to šķēru galā. Sprauga bija tik liela, ka sērkociņu ar šķēru palīdzību varēja viegli izbāzt cauri sienai. Un otrā pusē bija pakulas...

Sērkociņa ogle locīdamās kļuva arvien garāka.. Ko viņš vēl kavējās?

Sāļais rūgtums dedzināja mutē. Rokās sāpēja dzeloņu ieplīsumi.

Katram savs stūrītis zemes... Un rīta agrumā, ar Bēri pie pavadas, viņš ies gar rasotu grāvmalu uz tīrumu... Paša tīrumu — tēva tīrumu...

Sērkociņš bija nodzisis. Valdis izņēma otru. Tas bija pēdējais... Ilgi viņš to grozīja pirkstos. Tad uzvilka.

„Saule nedrīkst nogrimt purvā! Es viņu aizdedzināšu no jauna!... Vīrs un vārds, pulkveža kungs!"

Valdis satvēra sērkociņu šķērēs un izbāza cauri sienai. Tad atplēta šķēres, un sērkociņš... aiz sienas nokrita zemē. Tā. Nu vairs nekā nevar grozīt. Bet ja nu sērkociņš nodziest, tad visam beigas. Uztraukts Valdis piespieda acis spraugai un skatījās. Aiz sienas kaut kas čirkstēja. Priekšnams kļuva gaišs...

„Uzvara!... Lai nu nāk pulkvedis," Valdis priekā sasita plaukstas. Šaubas bija izgaisušas.

Priekšnamā čirkstēja un rūca. Cauri spraugai pirtiņā spiedās dūmi, sprakšķēja jau degošās egļu sīenas. Drīz visa telpa pieplūda dūmiem. Arī karstums pieņēmās. Sāka reibt galva.

Tikai paciesties. Drīz liesmas izlauzīsies uz āru, un tad nāks atbrīvotāji.

Karstums paliek arvien svelmainās un dūmi slāpē.

Tikai paciesties!

Cauri sienai jau līda zilas liesmu mēles.

Valdis berzēja apdullušo pieri, pār kuru bija izjukuši sakarsuši mati. Vēl brīdi paciesties!

Ārpusē nodimdēja zeme... Viņi nāk!... Valdis piesteidzās pie lodziņa. Viņš redzēja, ka pār uzkalniņu skrēja tumši, salīkuši stāvi.

Uzvara!...

Valdis piespieda seju lodziņa rūtij. Reibumu vairs nejuta, karstumu nemanīja. Viss pazuda. Redzēja tikai tumšos skrejošos stāvus.

„Uz priekšu, pulkvedi, uz priekšu, zēni! Uzvara mūsu! Tikai ātrāk uz priekšu!" kā nemaņā kliedza Valdis. Bet viņu neviens nedzirdēja...

Tumšie stāvi aizsteidzās uz pils pusi.

* * *

Kad latvju kareivji sasniedza pils žogu, lielie dzelzs vārti jau bija vaļā. Pārbijies vācu sargkareivis nometa šauteni un pacēla rokas.

Pie vārtiem gulēja kāds ķermenis. Pulkvedis ātri noliecās, lai aplūkotu to.

Uz ceļa gulēja drebošs jaunavas stāvs. Rokā tai bija liela atslēga un sārti rudens ziedi. Bet uz krūtīm kvēloja liels asins traips.

Pulkvedis pārliecās pār meitenes seju. Tā atvēra acis.

„Kā rudzu puķes ziedi..." klusi čukstēja tās lūpas. „Klusais un skaistais sapnis... ir... piepildīts..." Acis tai aizvērās un krūtis beidza elpot.

„Tu to izdarīji!..." pulkvedis strauji piecēlās un atvēza durkli pret vācieša krūtīm.

„Žēlojiet, draugi!..." Bermontietis nokrita ceļos.

Durklis lēni noslīdēja sāņus.

„Suns!" pulkvedis sakņupušo lūdzēju nospēra no ceļa.

„Man pakaļ, zēni!"

Un pelēkie stāvi aizdrāzās uz pili, kur skanēja dzīru dziesmas.

* * *

Mirdzoša lēca saule pār mežu galiem un augstu pils tornī plīvoja sarkan-balt-sarkanais karogs.

Atsauksmes sacensībai „Meža cirtēji"

11. Atsauksme.

Stāsta saturu autors ir ņēmis no Latgales dzīves. Tani attēlota kāda zemnieka ģimenē neveiksme, kurai tomēr dziļāku seku nav. Andrupu tēvs saslimis un viņu māc rūpes par nopirktā meža izciršanu. Pēkšņi viņa domas atduras pie saviem brašajiem dēliem, Jāņa un Antona. Tam itkā gaišāk top necaurredzamajā dvēseles tumsā, kas pārņēmusi to kopš saslimšanas. Bet šo niecīgo gaismas stariņu apslāpē domas par dēlu vecumu un spēkiem. Tie abi vēl ir par jauniem un nespēcīgiem. Tā arī domā zēnu māte. Redzēdams, ka citas izejas nav, tēvs nolemj meža izciršanu atdot uz pusēm kādam citam cilvēkam. To dzirdēdami, zēni vienprātīgi nolemj ar vecāku atļauju paši izcirst mežu. Tā tie arī to paziņo vecākiem. Bet vecākiem tas liekas kā tukša skaņa, vai lielīšanās, kaut arī ir patīkami tajos klausīties. Tā tas ir iesakņojies daudzos vecās paaudzes cilvēkos. Jaunības spēku briedums ir tas, kas liek censties pēc cīņām un grūtībām. Viņš ir arī tas, kas dzen pēc piedzīvojumiem un nevis pēc darba. Tas ir tikai acumirkļa jūtu un spēku uzplūdums. Tā domāja arī abu zēnu vecāki, kaut gan patiesībā tas tā nebija. Tomēr zēni nepaliek mierā. Ja jau nu viņiem neticot, tad lai braucot kāds līdzi un apskatoties, kā viņi izturēšot pārbaudījumu. Beidzamo šķēršli, skolu izdodas novērst ar solījumu labi un uzcītīgi mācīties. Tad nu arī vecāki nolemj lūgt Celmāju Antonu, lai tas ierāda zēniem darbu.

Zēni bija pratuši izlūgt skolotājam brīvu sestdienu un tāpēc jau piektdienas vakarā pārnāca mājās ar jauno ziņu. Līdz ar to tie arī godam pildījuši doto solījumu, labi un uzcītīgi mācīties, jo ja tie to nebūtu darījuši, skolotājs tos nebūtu atlaidis. Te pierādās abu zēnu drošā paļāvība saviem spēkiem un ticība nobeigt iesākto darbu.

Sestdienas rītā tie ir jau laikus augšā, aizbildinoties ar darba rīku un braucamo lietu sakārtošanas vajadzību. Tas varbūt arī nemaz nebūtu vajadzīgs, bet pirms katra svarīgāka uzdevuma patīk visu labi sakārtot un iejusties savā uzdevumā. Mātei atliek tikai nobrīnēties. Pēc brīža Celmāju Antons ir jau klāt, un pirmā mazo zēnu darba diena ir sākusies.

Beidzamo dienu zēni ilgi nepārbrauca mājās. Mājās visi ir norūpējušies par viņu likteni. Pievakarē zēni tomēr pārbrauc, atvezdami līdz ārstu, kam tie samaksājuši ar naudu, ko nopelnījuši par mežu uzpircēja koku pārvadāšanu. Varētu spriest, ka zēni šinī gadījumā būtu rīkojušies nepareizi, neziņodami neko par savu braucienu un atstādami vecākus neziņā. Bet tēvam ārsts bija ļoti vajadzīgs, un māte nekādā ziņā mānticības dēļ nebūtu to saukusi. Zēni, skolotāja iedvesmoti, to izdarīja paši uz savu roku. Visumā zēnu darbs atzīstams par pareizu. Tēva atveseļošanās ir vienīgi viņa dēlu, Jāņa un Antona nopelns.

12. Atsauksme.

Stāstiņā „Meža cirtēji" aprakstīti divu zēnu Jāņa un Antona labi darbi. Andrupu tēvs saslima, nebija, kas dara darbus. Dēli, gribēdami tēvam palīdzēt, teica, ka viņi paši izcirtīs, lai nemaz nebēdājas. Māte neticēja, ka viņas mazie dēli, kam jāiet vēl skolā, spētu un zinātu, kā koks jānolaiž, kā vezums sasienams un izbraucams no meža. Dēli atbildēja: „Mēs labi čakli iemācīsimies savus uzdevumus un palūgsim skolotājam, tad viņš mūs atlaidīs uz dažām dienām." Dēli bija redzējuši, kā tēvs sasien vezumu un kā izbrauc no meža. Tas pierāda, ka dēli labi iegaumē katru darbu. Jānis ar Antonu neizrunājas vārdos, bet ko solīja, to pierādīja darbos (izcirta mežu). Dēli, nepateikuši vecākiem, bija braukuši peļņā, lai dabūtu naudu, ko atvest tēvam ārstu. Viņi tai laikā bija nokavējušies ļoti ilgi, un nu vecākiem radās uztraukums un dažādas aizdomas. Viņi atveda tēvam ārstu, un tēvs palika vesels. Jānis un Antons darīja nepareizi, ka neteica. Tak dēlu rīcību attaisnoju, jo viņi gribēja tēvu izglābt, un māte negribēja, ka ārstu ved. Dēli bija gudrāki par māti un zināja, ka tēvs bez ārsta nekļūs vesels, jo tēvs kļuva arvienu slimāks. Māte nav saprātīga, jo klausa ciema sievu ārstēšanai un taisa visādas zāles. Mums visiem mazpulku dalībniekiem jābūt tādiem, kā bija Jānis un Antons. Viņi ar sparu un prieku veica grūto darbu un bija nomodā par savu ģimenes ļaužu veselību.

13. Atsauksme.

Alberta Sprūdža stāstā „Meža cirtēji" spilgti raksturota īsta latviešu zemnieka darba mīlestība. Andrupa tēvs, būdams slims, kaut arī uz gultas gulēdams, stāda pirmā vietā nesalaužamu ticību uz darbu, maz bēdādams, kas ar pašu notiks. Lai tikai darbs tiktu veikts! Tas jau pierāda Andrupa tēva īstu latviešu zemes rūķi, kuru pat slimība nespēj ietekmēt. Dēli — Jānis un Antons ir tipi, kas ceļ jauno paaudzi, pierādīdami, ka arī jaunie spēj staigāt tēva pēdās, nebēdādami par darba grūtumu. Andrupa tēva dēlos saskatāma īstā latviešu zēnu varonība: nebīties, bet cīnīties, līdz mērķis sasniegts. Kad zēni ir pratuši no skolotāja izlūgt brīvu sestdienu, tad viņu rosībai nav gala. Ar kaimiņa — Celmāju Antona palīdzību, jaunie meža cirtēji brauc darbā. Mežā redzam kaimiņa — Celmāju Antona personā smejoša cilvēka tipu, kam liekas — es gan daudz ko varu, bet ko tie knēveļi — zēni. Mežā jaunie cirtēji Jānis un Antons strādā ar visu savu jaunības spēku, nelielīdamies, bet zobus sakoduši. Kad darbs ir veikts, zēni ir apgaroti, kādu lielu darbu viņi padarījuši, visām grūtībām pāri ejot. Bet tas vēl nav viss. Zēni savā apņēmībā un sirds skaidrībā iet vēl tālāk. Viņi abi ir vienis prātis un ir nodomājuši un cieti apņēmušies tēvam atvest ārstu, jo viņi nojauž, ka veco „tantiņu" ieteiktās zāles neko nelīdz. Lai rastu līdzekļus ārsta un zāļu samaksāšanai, Andrupa dēli, vezdami malku uz piestātni, no koka tirgotājiem nopelnījuši tik daudz, ka pārveduši ārstu un naudas atlicis arī Ziemas svētku svecītēm. No ārsta zālēm Andrupa tēvs kļūst vesels un Ziemas svētkos, kad spoži mirdz svētku svecītes, prieks un līksmība valda visā ģimenē.

Kā tapa pirmais kokļu orķestris

R. AKERS, 487. Saulsanu mazp. vadītājs

Kokles gatavojot

Silti un saulaini, kā pats prieks, sējas laika svētrītos ir skanējusi kokle senā latvju sētā, ziedu dzeltenā pļavā un laukā.

Mirdzoši svinīgī kokle skanējusi senās Tālavas, Jersikas, Tērvetes vai Mežotnes pilīs svētkus svētījot, bet baigi zvanījusi nebaltām dienām tuvojoties, ne'aimi nojaušot.

Jau sen pirms lielā pasaules kara latvju tautiskās spēles tikai retumis kāds bija uzglabājis, retumis kāds vecāks vīrs tās vēl mācēja spēlēt. Modē bija nākušas ermoņikas, ģitāras, mandolīnas, balalaikas un citas svešas spēles.

Svešu „kultūras nesēju", ietekmēti arī daudzi mūsu tautieši paši sāka mūsu tautiskās spēles turēt par vienkāršām, par „prastām".

Taču tagad — cieņā nu tiek atkal celtas mūsu tautas daiņas un līdz ar to no aizmirstības gaismā jāceļ arī daiņu kokle. Nav cita mūzikas instrumenta, ar kuŗu varētu tā atskaņot daiņas, ar kuŗu varētu izcelt daiņu tīro mirdzumu, paust daiņu garu, kā ar kokli.

Līdz mūsu dienām ir uzglabātas tikai nedaudz kokles, nedaudzi vairs prata kokli spēlēt — kokli sist. Tādēļ — likt koklei no jauna skanēt, atgūt savu vietu tautas mūzikās nav viegli. Šis darbs jādara mums, mazpulku dalībniekiem.

Daiņas gan vēsti par trejdeviņiem koklētājiem, bet mums kokle ir pazīstama tikai kā solo instruments dziesmu pavadīšanai vai tautas deju atkaņošanai, gan reizēm kopā ar vijoli, bet kokļu orķestŗa mūsu laiku nozīmē vēl nekad un nekur nav bijis.

Lai tautas auss, kas tagad jau pieradusi pie skaļas mūzikas, varētu labāki kokli saklausīt, vajadzēja tai likt atskanēt daudzbalsīgi. Tā radās doma par kokļu orķestŗa dibināšanu Saulsanu mazpulkā. Bet kā lai to izdara? Orķestrim nebija attiecīgu balsu kokļu. Nebija zināms — kāda lieluma jābūt attiecīgām dažādu balsu koklēm, kāds stīgu sakārtojums. Nebija kokļu orķestrim arī rakstītu mūzikas gabalu un vajadzēja arī atrast diriģentu, kas mācītu mazpulka dalībniekus koklēt.

Daudzi, ar kuŗiem tiku runājis par kokļu orķestŗa nodibināšanu, to lietu turēja par nereālu. Arī mazpulka dalībnieku vecāki, pie kuŗiem griezos, lai atļauj viņu bērniem piedalīties koklētājos un lai neliedz vajadzīgo naudu kokļu iegādāšanai, sākumā izturējās pasīvi. Tikai daži atļāva un tā 1936. g. oktōbrī tika nodibināta mazpulka mazajo zēnu koklētāju saime ar 7 zēniem, vecumā no 8—11 gadiem. Tā paša gada decembrī šī saime tika papildināta ar četriem dalībniekiem no citām zēnu un meiteņu saimēm un tā tika nodibināts pirmais kokļu orķestris, kuŗam bija 5 pirmās, 3 otrās un 2 bass kokles un 1 trejdeksnis.

Divas kokles darinājuši paši mazpulka dalībnieki un pārējas 8 kokles izgatavoja Rīgas pils. amatn. skolas darbnīcā. Pirmās balss kokles ir 50 un 60 cm; otrās — 80 un bass — 120 cm gaŗas.

Pirmām koklēm 12 stīgas un otrām un bass koklēm 8 stīgas.

Komponists Jānis Norvilis, kuŗu lūdzām uzrakstīt kokļu mūzikas gabalus un apmācīt dalībniekus spēlēšanā, bija tik laipns un palīdzēja atrisināt un noskaidrot orķestrim vajadzīgo kokļu lielumu un stīgu sakārtojumu. Viņš arī neticami ātri iemācīja kokļu spēlēšanu pateicoties savai īpat-

nējai pieejai, savai īpatnējai metodei. Viņš arī uzrakstīja pirmos kokļu orķestŗa gabalus: „Suitu spēlmanīši“ un „Par tēvu zemi“. Tālāk kokļu orķestrim uzrakstīja: „Ļautiņi, par ļaunu neņemiet“, „Zintēšanas dziesmas“ un kokļu orķestrim pielāgoja: „Tūdaliņ, tagadiņ“. Tie bija pirmie gabali, ar kuŗiem arī orķestris atklātībā parādījās.

Svinīgs un skaists bija tas brīdis, kad kokles pirmo reizi sāka orķestrī skanēt.

Liels bija prieks par to, ka cerības bija attaisnotas. Kokles skaņas runāja daiņu valodu. Jāņa Norviļa kompozīcijā: „Par tēvu zemi“, kokles dzied un priecājas, kad tēvu zemei ir labi laiki.

Šai kompozīcijā it sevišķi skaidri ir izjūtama daiņu un kokļu radniecība. Daiņas un kokles, kas tik ilgi bija šķirtas nu atkal pildīs mūsu dvēseles ar seno daili, ar seno skaistumu.

Beidzot dažas rindiņas par senām koklēm.

Cik zināms, tad senā kokle bijusi piecām stīgām. Dažos apvidos (Kuldīgas apr.) tādas kokles saukuši par notēm („note“). Vēlāk bijušas kokles ar 8 un 9 stīgām, kādas laikam bijušas visbiežāki sastopamas.

Senatnes melodijas nav bijušas skaņām tik kuplas, toties spēlētājam, savā spēlē, būs bijis jāieliek vairāk izteiksmes, vairāk dvēseles.

Kad melodijas palikušas daudzskanīgākas, tad jau darinātas 11, 12 (Rēzeknes

Kokļu orķestŗa dalībnieki Valkas-Valmieras novadā

apr.) un pat 21 stīgām (Ludzas apr.), pie tam arī ar dubultstīgām.

Uzglabātām koklēm visumā ir metāla stīgas, bet esot lietotas arī zarnu stīgas.

Kokļu darinātājiem bijuši arī savi ticējumi. Tā Rēzeknes apr. uzglabājies sekošos ticējums. Lai kokle labi skanētu, tad tā bijusi jāpagatavo pa to laiku, kamēr no tās pašas mājas kādu mirušo ved uz kapsētu. Vismaz pa to laiku iekšpusi vajadzējis izcirst, ārpusi varot arī pēc tam apdarināt.

Koklēšanu saukuši arī par greivošanu (Rēzeknes apr.), vai arī runāja, ka kokli sit (Kuldīgas apr.).

Noslēdzot šās rindiņas mana vēlēšanās ir — lai kokle drīzā laikā atkal atskanētu visos Latvijas novados, tuvi un tāli. Lai kokles ar mums būtu atpūtā un godībās, lai mūsu tautas garu arvienu uztura priecīgu.

Tāļsaruna

Arvids Osītis.

— Jā, sēklas nopirku, bet nezinu, vai tās tev māte ļaus kā tabakstādus dēstīt...

— Ak pastalas? — Tās gan man piemirsās, — drīz taču varēs vīzēm lūkus plēsti...

— Ko Murzu nošāvi? — Bet kur tad citu ņems: te Rīgā suņi nav nemaz tik lēti...

— Tas lejas lauks būs miežiem pārāk zems, tu liec tur labāk zaļbarību sēti...

— Ak Pēteris? — Viņš autobusus brauc, pa reizēm iedrāž kādā skatu logā...

— Pēc darba kasierēm aizvien vēl matus jauc, bet gredzenu vēl nenes labā rokā — —

— Un pašam man? — Nav viegli atzīties, kad kādas rokas prot tik mīļi glāstīt...

Tu atbrauc pats, kad būsi apsējies, pēc varēsi par visu mātei stāstīt...

— Tu klausies, tēt? — Anita liek tev lūgt, lai mātei pasakot no viņas kādu vārdu, un jauno kumeļu kad sākšot arklā jūgt, lai sakās iekiekot tad filca biezu kārtu.

Ivars

VALLIJA JUKSIS

Jūnijā.

Mans skolotāja kungs!

Jūs redziet, ka es turu vārdu! Es rakstīšu Jums visu to, kā to apsolījos skolu beidzot. Jūs teicāt, ka interesējoties par manām turpmākām gaitām — labi, pastāstīšu arī.

Vispirms — visā manā dzīvē notiks lielas pārgrozības, jo mans tēvs un māte negaidot ir kļuvuši saimnieki. Īsti saimnieki — māju īpašnieki. Cik daudz tas nozīmē viņiem, to es labi saprotu, jo viņi visu mūžu ir dēļ tā cīnījušies. Tas ir jāpārcieš tāpat kā slimība. Līdz šim laikam viņi dzīvojuši kā rentnieki, cenzdamies iekrāt vairāk naudas, lai nopirktu sev zemes stūrīti. Reiz to jau iznīcinājis karš. Tad nākuši grūti laiki un mana audzināšana vēl grūtumu pavairojusi. Tā pie mērķa viņi nebija varējuši vēl līdz šim laikam tikt.

Tagad negaidīto mantojumu tēvam atstājusi kāda tālāka radiniece, ar kuru mēs satikāmies tikai reizi vairākos gados. Viņas mājas atrodas aiz Tukuma, un nu mums visiem no Zemgales vajadzēs aiziet turp dzīvot.

Tūlīt tomēr vēl nebrauksim. Tēvam jānoņem raža, kas augusi šinī zemē. Jāsaņem alga par šīs vasaras darbu. Un tikai tad, kad pienāks Jurģu diena, tēvs jūgs savus zirgus ceļam uz jauno vietu.

Lielākais labums tomēr tiks man. Jau šoziem uz nākošās dzīves rēķina mani laidīs ģimnazijā un es braukšu turp. Tagad, kad mums ir mājas, es zinu, ko mācīšos. Es kļūšu īsts lauksaimnieks un strādāšu mājās. Pats savās mājās!

Jūsu skolnieks Ivars Dzelzkalējs.

Cik grādos sadala zemes lodi?...

Februārī.

Skolotāja kungs, es esmu tik priecīgs! Nu gan labi sen, kā soļoju ģimnazista gaitās. Dienas viena pēc otras aiziet ar mācīšanos un lasīšanu. Mācīšanās ir lasīt uzdoto, bet lasīšana — mācīties neuzdoto. No dažiem skolas biedriem es redzu, ka viņi ir jau daudz ko lasījuši, lai gan dažas lietas nesaprot. Bet es nekā nezināju. Tagad mācos un atrodu arī daudz citu interesantu mācību bez skolā uzdotām.

Vai Jūs, mans skolotāj, tādēļ nedomājat ka es slinkoju? Nē, nē! Klasē pie pirmajiem gan mani neskaita, bet tamdēļ es mācos labi.

Pirmajā ģeografijas stundā man pavisam neveicās. Kad man prasīja, cik grados sadala zemes lodi, es tūlīt apjuku. Gradi ... gradi...? Kas ir gradi? Aha! — Simts! — Visa klase sāka smieties. Tad skolotājs paskaidroja ka zemes lodi sadala 360 grados. Es apsēdos nosarcis no kauna. Citiem visiem šis joks ātri aizmirsās, tikai man nē.

Mūsu starpā ir apbrīnojams zēns — Emils Viņš visus uzdevumus matēmatikā atrisina ātri un viegli. Tomēr tam ir grūta dzīve, jo atrodas trūcīgos apstākļos. Bet viņš ir mans labākais draugs.

Es dzīvoju pie savas māsīcas Ainas Lielsalas vecākiem. Viņu mājas no mūsu Krāčiem ir tikai trīs kilometrus tālu. Krāči ir tik skaisti, ka esmu viņus jau paspējis iemīļot un bieži aizeju turp. Apstājos un skatos... Domās redzu, ka tēvs strādā pa lauku, bet māte aicina ganu mājās... Tas būs tik skaisti...

Te mēs visi bieži skrejam ar slēpēm, jo kalnu un leju ir daudz. Arī sniega papilnam. Skolotājs Aire mūs māca pareizi slēpot. Viņa pavadībā apskatām visu apkārtni vairāku kilometru tālumā. Ar iemācīšanos man gāja tāpat kā citiem. Dažreiz, kad tikko būtu kalnā — sāku slīdēt pret savu gribu atpakaļ un nevaru noturēties. Bet citu reizi atkal skreju lejā tā, ka slēpju gali ieduras sniegā un es pats apmetu kūleni. Visļaunāki ir tad, ja pats palicis kalnā, bet slēpes vienas pašas aizslīd tālu kā divas lielas līdakas.

Jūsu priecīgais Ivars Dzelzkalējs.

Augustā.

Bravo!

Esmu beidzis pirmo skolas gadu ar sekmēm. Mācību atzīmes visas labas (ne teicamas). Bet arī tas ir diezgan.

Tuvojoties pavasarim mācījos tikai nepieciešamo, bet pārējo laiku pavadīju laukā. Redzēju, ka koki palika rūsganzaļi — tad izplauka lapas un šņāca pavasara vējos. Novērojot visu to, es sajutu prieku, par kādu raksta grāmatās. Līdz šim laikam es to nevarēju saprast, bet tagad zinu, kā tas ir, un cik vesels tad varu justies. Visi koki, krūmi un kukainīši liekas tik dzīvi un tuvi. Domās pārlidoju tās vietas, kuŗas ziemā pārskrēju ar slēpēm. Viss tagad ir mainījies par zaļām pļavām un jauniem tīrumiem. Govju pulki ganās un suņi tos sargā... Tā kā pasakā, ko lasa meitenes.

Mācību beigās vajadzēja piedalīties visiem zīmējumu konkursā. Bija jāzīmē paša izdomāts ēkas projekts. Darbus sūtīšot uz Rīgu.

Pēc tam braucām ekskursijā uz Vidzemes Šveici. Apbrīnojām neredzētos skatus un straujo Gauju. Pārgulējām Siguldā — ekskursantu mājā, bet otru nakti kādās saimnieka mājās uz kūtsaugšas. Tur atradās arī kurvis, kuŗā aiz draiskulības salidoja visas zēnu kurpes un zeķes. No rīta atradām apakšā noslāpušu vistu. Visi palikām klusi, juzdamies vainīgi. Pietika viena skolotāja pārmetošā skata, lai mēs notikušo no sirds nožēlotu.

Tomēr mūsu sirdīs palika daudz kas no kopējā, pirmā tālākā ceļojuma.

Tagad es redzu, cik mūsu zeme ir skaista!

Jūsu Ivars.

Septembrī.

Miļais audzinātāj! Es Jums pateicos, ka esat ieaudzinājuši manī tik daudz no sava gara. Es redzu, ka mīlu tās pašas lietas kuŗas Jūs.

Cik skaisti ir Krāči! Plaši lauki, upe dziļos krastos, gludas zaļas pļaviņas koku ieslēgumā... Mīlu mūsu mājas! Es labprāt uzaicinātu arī Jūs šeit, bet zinu, ka nevarat atbraukt.

Tēvs un māte strādā no rīta līdz vakaram. Viņu darba prieks ir liels. Arī es dzīvoju viņiem līdz un strādāju. Un prieks ir strādāt! Strādāt nevis mantas, bet paša darba dēļ.

Mēs slavējam veco tanti, kas ir novēlējusi mums šo lielo mantu. Nevar jau teikt, ka tam nebūtu nekādas nozīmes. Es redzu ka tēvs ir palicis divreiz tik spēcīgs kā agrāk un māte prot daudz izveicīgāki rīkoties saimniecībā. Ir jau mums arī divi puiši, meitas un ganu zēns. Par visiem kopā — labs ļaužu pulciņš, kuŗš jāprot vadīt.

Siena laikā sarīkojām vezumus ar pārtiku...

Dažus kilometrus tālāk atrodas mūsu pļavas. Siena laikā sarīkojam vezumus ar pārtiku. Kas tik tur netika sakrauts — palagi, deķi, kartupeļu maisiņš, sviests, biezpiens, skābā putra un citas lietas. Pēc tam agri no rīta visi aizbraucām, mājās atstādami tikai māti un ganu zēnu.

Aizbraucu un ieraudzīju: pļavas kā glezna — visapkārt mežs, vidū uzkalniņš ar kokiem un šķūni. Siens reibinoši smaržoja. Kāda apburoša vieta!

Puiši un meitas jokojās savā starpā. Kādreiz, guļot diendusu, mūs piepeši uzmodināja briesmīgi dārdieni. Izrādījās, ka šo „pērkonu" inscenējusi poliete Sofija. Bet kad launagā viņa strēba skābo putru, puiša Žaniša roka „nejauši" piegrūdās viņas rokai un putra tai iešļāca sejā.

Neviens te tomēr tādas lietas neņem ļaunā. Reiz, kad mēs vīrieši sagājām pirtī, akmeņu lietus sāka birt pa jumtu un dažādi gruži sabira mūsu ūdens bļodās. Bet kad mēs gājām prom, tad izgreznojām lāvu un

Launagā putra iešļāca sejā...

Māmiņa mani svinīgajā vakarā sagaidīja mājās...

grīdu ar dadžiem, jo bija sieviešu rinda pērties.

Joks pret joku! Tādas mums visas dienas. Veselīgas jautrības un darba prieka pilnas.

Lūk, mana vasara!

Ivars Dzelzkalējs.

Janvārī.

Mans skolotāj — visam beigas!

Visa mūsu dzīve ir izpostīta! Tas, ko liktenis tik negaidīti iedeva, atkal tikpat strauji atņēma.

Skolā es vairs neeju, jo nav līdzekļu. Tēvu no mājām kāds cits, tikpat tāļš radinieks izsūdzēja. Vajadzēja pārdot arī lopus, lai samaksātu parādus, kuŗi radās mājas labojot. Līdz ar mājas zušanu, cilvēki arī palikuši savādāki un skatās uz mums kā uz neuzticamiem.

Tēvs no bēdām saslima un pēc nedēļas nomira. Palikām divi — es un māte. Viņa arī tagad izskatās kā nokaltis koks. Žēl paskatīties...

Naudas bija palicis maz. Pārgājām ar māti dzīvot pilsētā. Atstāju skolu un sāku pats pelnīt. Strādāju pie malkas zāģēšanas un bezdarbnieku darbiem. Man jāuztur māte, jo viņa no bēdām ir palikusi nespēcīga. Tamdēļ man nav tik grūti šķirties no skolas, jo es zinu, ka tas notiek viņas dēļ.

Kad es vakaros aiznesu un ielieku tai klēpī spožas un skanošas ripiņas, tad viņa asarām pateicas par manu uzticību un dod tās man atpakaļ.

Mana mīļā māmiņa...

Grūti man Jums šoreiz rakstīt vēl kautko vairāk. I. D.

Aprīlī.

Es Jums pateicos, skolotāja kungs! Jūsu dāvanu es nevaru pieņemt, ja arī tā būtu domāta kā aizdevums. Es nevarēšu dzīvot mierīgi, domādams, ka tas nav maniem spēkiem vien iegūts. Tādēļ Jūs nedrīkstat ļaunoties, ja es to atraidu. Mana māte man pilnīgi piekrita un teica: „Ar savu darbu, dēls, tu vienmēr tiks uz priekšu.“ Un man ir ticība šiem vārdiem. Esmu lasījis daudzu un lielu un slavenu vīru biografijas. Cik daudz spēka un gribas tur var atrast! Es tāpat pārcietīšu visu, kā viņi to ir varējuši.

Strādāju kā vienmēr. Drīz domāju pāriet uz laukiem dzīvot.

Jūsu I. D.

Novembrī.

Mani ir lutinājusi laime, mīļais audzinātāj! Neticama laime! Laime man ir likusi nokļūt Rīgā kā stipendiātam arodskolā. Tas viss — pateicoties zīmējumam — gadu atpakaļ. Toreizējie darbi bija nosūtīti uz Rīgu no visām Latvijas malām. No tiem tika izmeklēti 150 labākie, un no pēdējiem vēlreizējā konkursā — trīs, kuŗu autori ieguvām stipendijas.

Tagad es noteikti kļūšu architekts. Es jūtu, ka tas mani ļoti interesē. Arī mana māmiņa ir ar visu apmierināta un priecājās līdz.

Ļoti spēji mana dzīve ir tā novirzījusies, un es esmu laimīgs.

Žēl, ka mums vairs nepieder Krāči. Es viņos uzceltu skaistas ēkas, kuŗas būtu gaišas un saulainas. Viņās būtu patīkami pavardi, kas darītu vieglāku ne tikai saimnieku, bet arī kalpotāju dzīvi.

Man nav līdzekļu ko apmeklēt teātŗus, operu. Es tomēr neskumstu par to. Kad būšu patstāvīgs un panācis savu — tad arī vēl iegūšu visu pārējo.

Ar sveicienu Ivars.

Augustā.

Pagājusi ziema... Atnākusi atkal vasara un tuvojas rudens. Tik daudz ir piedzīvots! — Bet Jūs jau gribat, lai es stāstu īsumā par visu. Labi.

Ziemā — baltajā, skaidrajā ziemā arī bija skaisti. Man neviena diena nav bijusi garlaicīga vai kautkādā citādā veidā slikta. Es mācījos. Tik daudz interesanta, jauna es atradu, un man atvērās plaši zinātnes apvārkšņi. Nemaz nezinu, vai kas labāks arī var būt! Tomēr es negribētu palikt par tādu, kuŗš citur patiešām nekā laba vairs neatrod.

Citi mani sauc par „grāmatu tārpu“. Bet es uz viņiem par to neļaunojos, jo viņi

nezina manus apstākļus. — Es gribētu būt pateicīgs tiem, kas man tik daudz laba dara.

Jūs man prasāt paskaidrojumu par to notikumu ziemā... Nu jā, es jau neesmu vainīgs, ka tas bija nonācis avīzēs. Tam vecajam vīram es ogļu maisus palīdzēju nest tikai tādēļ, ka man bija viņa žēl. Pamazām mēs abi sadraudzējāmies. Bet skolas biedri mūs bij novērojuši un pastāstījuši skolotājiem. Un viņi, kuŗiem bija jārūpējās par audzēkņu audzināšanu — painteresējās, kas ar mani notiek. Kad to noskaidroja, tad pacēlās viena otra cildinoša balss un varbūt tādēļ, ka es biju valsts stipendiāts, vai arī man nezināmu iemeslu dēļ — viņi rakstīja par to avīzē. — Jūs sakiet, ka es laikam esot lepns, ka nerakstot par to. Gluži otrādi — es neesmu tāds, un tādēļ nerakstīju. Bet ja jau nu Jūs to ziniet — es arī varu pastāstīt.

Pašreiz strādāju pie inženiera Driksnas. Pelnos savām nākamām studijām un nevaru sūdzēties par darba trūkumu vai atalgojuma mazumu. Strādāju kādas skolas jaunbūvē Rīgas apriņķī līdz ar četriem tādiem pašiem zēniem kā es. Mūsu darbs ir ļoti dažāds. Reizēm mums kā visiem strādniekiem ir jānes uz stalažām ķieģeļi un jāmācās mūrēt. Reizēm mūs noliek kā uzraugus bet bieži arī jāstrādā inž. Driksnas darbistabā ar dažādiem zīmējumiem un plāniem. Tā mēs mācāmies visu vasaru.

Svētdienas ir pilnīgi mūsu. Tanīs dienās dara katrs ko grib. Vienmēr izbraucam visi pie saviem vecākiem. Arī es braucu pie savas māmiņas.

Tomēr nekādā ziņā nav jānožēlo arī tā svētdiena, kuŗā es paliku uz laukiem. Paliku tikai reizi — un tās dienas rīts man bija ļoti skaists.

Es viens, agri no rīta izgāju un apstaigāju apkārtējos mežus un laukus. Gāju pa grāvi, kuŗa vienā pusē auga auzas, otrā — sēklas āboliņš. Stāvēju un skatījos uz mežmalu, bet kad gribēju iet tālāk — redzu, man pretim cilpo zaķēns. Stāvu un gaidu — cik tālu viņš nāks! Nāk un nāk... Beidzot nostājas man pretim un skatās virsū. Bet es ne aci nepamirkšķinu, tikai domāju — ak tu mazais muļķītis!... Un viņš, ne sabīdamies, bet laikam manus iekšējos smieklus nojautis — aizcilpoja atkal projam.

To brīnišķīgo skatu es nekad neaizmirsīšu. Vēlu Jums piedzīvot to pašu.

Ivars Dzelzkalējs.

Tā bija savāda svinīguma un noslēpumu pilna...

Janvārī.

Mans vecais draugs nomira. Es ciešu par viņu — jo biju iemīlējis to. Cik daudz labā un gaiša viņš man sniedza. Viņš mācīja, ka vajagot mīlēt visus cilvēkus un visus darbus. Viņa domas bij plašas kā zvaigznājs, par kuŗu tas man stāstīja. Un viņās bij tādi domu dziļumi, ka man vairākas reizes vajadzēja jautāt, lai es tos saprastu. Viņš runāja par būtību — es dažreiz nobijos par to. Mani itkā spieda un smacēja tas, ka es tik maz zinu. Nezināmais tak ir tik liels!...

Kad es viņam vaicāju, no kurienes visas šīs gudrības var smelties, viņš man teica: „Vispirms — no dzīves. Un tad — nāc līdzi, es tev parādīšu." Viņš aizveda mani savās mājās. Tā bij vienkārša maza istabiņa. Iekšā pāris veclaiku — kādreiz greznu mēbeļu. Bet pie sienas — rinda grāmatu. Viņš man norādīja uz tām, un tas mani pārsteidza. Kad mēs tās apskatījām, tad redzēju, ka tās ir pa lielākai daļai svešvalodās. Prasīju, vai viņš tās lasījis? Jā, tās esot viņa. Pēc tam es dabūju zināt, ka kautkādu ģimenes apstākļu dēļ viņš dzīvojot šādā nabadzībā. Tuvāk tas nekā neteica.

Bet skolotāja kungs! Man liekas, ka viņa istabā bij vairāk bagātības nekā citos bagātnieku namos. Tā bija savāda svinīguma un noslēpumu pilna. Es sajutu lielu cienību pret to.

Saļērbušies gājām...

Es nevaru staigāt...

Tagad visas grāmatas pieder man. Vecais draugs man tās atstāja. Tomēr es nezinu, vēl pietiekoši daudz, lai prastu tās izlasīt. Vēl pāris gadu — un es smelšos viņu gudrībās.

Ļoti skumji bija izvadot... Es viens pats pavadītājos aiz zārka...

Stipri jūtu, ka man viņa trūkst. Katrai dienai ,izliekas, itkā būtu dažas liekas stundas. Tās es agrāk pavadīju ar viņu kopā.

Gan laiks to sadziedēs.

Mācos tāpat kā agrāk. Skolotāji un skolnieki tie paši. Viss tas pats...

Ivars Dzelzkalējs.

Augustā.

Ir atkal vasara! Brīnišķīga vasara! Es vēroju katru dienu dabas uzplaukšanu un attīstīšanos. Cik saldi smaržoja ziedi — un bites viņos dūca kā noreibušas. Es arī tāpat reibu, jo te ir tik ļoti daudz liepu.

Vispirms — es beidzu skolu! Vesels bars mēs esam beigušo, laimīgi un jautri. Skolotāju vēlējumi un padomi mani pavada. Es ticu visam labam — tāpat kā mana māmiņa, kas mani svinīgajā vakarā gaidīja mājās. Un lai citiem cik labi bija — man bija vislabāki. Es nenožēloju, ka atstāju citus dejojot — man mājās bij mātes prieka asaras. Cik pateicīgs es jutos pret to. Māte — mans labākais, dārgākais draugs.

Viņa noglāstīja manu galvu un teica: „Manu puisēn, tu dažreiz esi kā meitene — bet tevī ir arī vīrs...“

Šovasar tāpat kā pagājušā gadā strādāju pie inženieŗa Driksnas. Bet šoreiz pavisam tālu — Latvijas nomalē. Mēs te ceļam jaunu pagasta namu ar izrīkojuma zāli un daudzām blakus telpām. Viņa būs visstaltākā ēka apkārtnē. Pilsēta no šejienes diezgan tālu, bet es nenožēloju šo dzīvi, jo apkārtne te ir skaista. Mazas upes ar līčiem un vecas zemnieku mājas, kokos ieaugušas. Kad es skatos uz šīm ēkām, kuŗu lodziņi tik mazi, durvis zemas, bet slieksnis augsts — tad es garā iedomājos tur pavisam citu, gaišu un staltu māju... Un tomēr — šīs mājas izskatās par daudz saaugušas ar savu apkārtni, lai varētu viņas iznīcināt. Tas būtu tikpat, kā nozāģēt vecu, ieaugušu koku... Jā, man šīs mājas liekas reizēm dzīvas un daudz ko stāstošas...

Reiz es ieeju vienās mājās un redzu kūti, kuŗas griesti nostiepušies ar zirnekļu tīkliem. Pelēkie audumi karājas jau desmitiem gadu, neviens tos nav jaucis vai domājis tīrīt. Man tie sniedzas gandrīz līdz galvai. Viņos karājas mušas, dažādi kukaiņi un putekļi. Cauri šim biezoknim nevar saredzēt nevienu dēli vai vērbaļķi, tikai tumšas alas netīrajā pineklī.

Kad es vaicāju, kadēļ tas tā atstāts — man atbildēja, ka tas sargājot no nelaimes. Es ieteicu uzcelt jaunu. Viņi manī paskātījās, bet neteica nekā. Sajutu, ka tie nepiekrita man.

Un tad kādu brīdi man arī šī vecā ēka neizlikās nemaz tik slikta. Tomēr jaunās domas un atziņas pārvarēja to. Tādi mikroorganismu perēkļi ir jāiznīcina.

Šeit ir arī kāda Vēžupīte, kuŗā mēs vairākas reizes meklējām melnos rāpuļus. Saģērbušies gājām, paņēmuši līdz malkas maisus un lākturus. Soļodami pa upīti skatījāmies cauri seklajam ūdenim, kā klusi tie gulēja uz gaišas klints. Sveķainās pagalītes dega, mezdamas liesmojošas dzirkstis. No krastiem pacēlās augstas, dzidras tumšas sienas.

Patiesībā šie gājieni nenotika tikdaudz vēžu, kā paša pārdzīvojuma dēļ.

Skaista vasara!

Ar kruķiem iešu pēc izglītības...

Nākošā ziemā strādāšu pie Driksnas kunga, un pēc tam — uz augstskolu!

Laimīgais Ivars.

Janvārī.

Esmu slims... Gājām ar Ainu skriet slidas, ielūzu un nu guļu. Liekas, ka nebūs nekas nopietns, tikai maza sasaldēšanās. Sāp galva un ir diezgan augsta temperātūra. Mana labā māsīca Aina mani cītīgi kopj un es viņu saucu par savu māsiņu.

Ar māmiņu atbraucām pa svētkiem šeit viesoties, bet nelaime aizturēja ilgāki. Kad palikšu vesels — atgriezīšos Rīgā pie Driksnas kunga.

Nu šoreiz īsa vēstule — māsiņa jau nāk ar launagu. Tā neļauj man „pārpūlēties". Viņai liekas, ka ir pie manas nelaimes vainīga, jo aicināja sev līdz uz ledus.

Ivars Dzelzkalējs.

Maijā.

Mīļais audzinātāj! Es tagad daudz dotu tam, kas mani izveseļotu.

Cik briesmīgas ir manas kājas! Es nevaru uz viņām paskatīties. Lieli augoņi tek un čūlo, rodas caurumi un nedzīst...

Nē, nē — es nevaru domāt...

Man paliek arvien sliktāk, lai gan visi apkārtējie ārsti ir šeit bijuši, un māsiņa mani kopj.

Es nevaru staigāt. Pat gurni jau pamazām tiek pārņemti no šīs slimības.

Nevaru vairāk parakstīt.

Ivars.

Oktōbrī.

Vai lai rakstu Jums, skolotāj, par savu nelaimi? Citu es taču neko nezinu. Mēneši iet, bet mans stāvoklis tas pats. Ārsti nedod cerību uz izveseļošanos. Es nekad vairs nevarēšu staigāt. Nevarēšu staigāt — kā visi jūs... Nevarēšu arī slidas skriet.

Vienmēr man ir vajadzīga kopēja. Tagad māsiņa un māte, bet tas jau nebūs mūžīgi... Un kas tad notiks? Viņi visi raud par mani — to redzu no saraudātām acīm, lai gan viņas neatzīstas. Laikam ir daudz sliktāki nekā pats to jaužu. Esmu palicis liels cilvēku un dabas pazinējs. Mani nevar vairs piemānīt.

Vienīgi grāmatas — nodziļinoties tanīs, aizmirstu pārējo...

Par daudz smagi teikt — ko citu — man jau citu domu nav...

Ivars Dzelzkalējs.

Martā.

Vismaz cerība, mīļais skolotāj!

Jūs man esat kļuvis tik uzticams... Es stāstu visu: priekus, bēdas — un vieglāki arī paliek.

Man ir cerība. Biju šoziem Rīgā pie slavena profesora, kurš vienīgais, nesolīdams neko, apņēmās mani ārstēt. Tagad man vairs rētas nestruto. Sēžu pie loga un mācos. Staigāt gan nevaru un veseļošanās iet ārkārtīgi lēnam. Māsiņa ir zelta meitene, — viņa vairs manai māmiņai arī neļauj pie manis skārties. Un es arī jūtu, ka tās jaunās rokas prot visu daudz labāki izdarīt!

Gaidu pavasari — gaidu jaunu spēku!

Ivars.

Jūnijā.

Tikai dažus vārdus Jums!

Es varu iet — vakar sāku likt soli! Vienu soli, otru... tuvāk logam, durvīm... ārā līdz dārzam... Tad priecīgā nespēkā sabruku.

Mani kruķi man nokrita blakus.

Es tomēr jau varu iet!

Kāda laime! Ivars.

Augustā.

Uz redzēšanos, mans audzinātāj!

Uz redzēšanos — visi, visi lauki, pļavas, dārzi un meži. Uz redzēšanos — Jūs!

Es atstāju laukus un dodos prom uz pilsētu. Es Jūs tur sastapšu — atkal ar padomiem un ierosinājumiem.

Bet uz redzēšanos laukiem — jo es atkal atgriezīšos.

Manu grāmatu kaudzes nāks man līdz. Un mani kruķi arī. Uz savām kājām es vēl nevaru nostāvēt, bet tie man ir liels palīgs. Ar tiem es arī varēšu tikt uz priekšu. Pēc gada varbūt varēšu iztikt tikai ar spieķi...

Iestāšos Ūniversitātē! Māmiņa raud, māsiņa raud... Viņām patiktos arī ja es paliktu šeit. Tomēr fiziska darba strādnieks es varētu būt tikai pēc gadiem. Vai lai to laiku es atstāju neizmantotu? Nekad!

Esmu jau pieaudzis. Manu gadu skaits liktu iet aktīvā kara dienesta gaitās. Bet tagad esmu tam nederīgs... kroplis...

Cik sāpīgi! Un tomēr — es tagad ar kruķiem iešu pēc izglītības, lai vēlāk kājām nokalpotu valstij to, ko tagad nevaru.

Tamdēļ atvados no visiem — uz redzēšanos. Uz redzēšanos. Ivars.

Nāc nākdama, Jāņa diena, tev ir pulka gaidītāju!

J. STUMBRIS

Līgojiet nu, ļautiņi,
Nu būs drīz Jāņa diena:
Šī dieniņa, rītdieniņa,
Parīt pate Jāņa diena.

T. dz.

Līgotāji, līgotāji
Nav vairs tāļu Jāņa diena!

Ir zināmi brīži tautas dzīvē, kas dziļi aizkustina un saviļņo mūsu apziņu. Tādos brīžos mēs itkā sasaucamies, lai dzirdētu atsaucamies. Un ja mēs to dzirdam, tad zinām, ka esam vienoti. Un viens šāds sasaukšanās brīdis — Jāņa diena. Šī diena kļūst par lielu tautas vienojošu mistēriju, kuŗas ārējās parādības ir ziedi, dziesmas un ugunis.

Šajā dienā sasaucas pakalns ar pakalnu, novads ar novadu, apgabals ar apgabalu. Un kā nē, šis maģiskais vārdiņš „līgo" saviļņo, aizkustina mūsu apziņu, vienalga, lai mēs būtu kur būdami. Šī vārdiņa maģisko nozīmi nevar izskaidrot, bet viņš liek mūsu dzīslās straujāk jo straujāk ritēt vēl brīvā latvieša asinīm. Tas ir mantojums, no mūsu senčiem, kas liek neatvairāmi manīt nācionālo šajā svētku brīdī. Mēs sajūtam, ka esam viena cilts ar vienu garu un vienadām asinīm.

Un latviešu tauta var justies vienota, kamēr viņā skan vēl šie gaviļu saucieni. Viņa būs vienmēr dzīva, kamēr būs zem kājām sensenā zeme, kuŗā atdusas viņas varoņi un senči, kamēr tos vieno latviskā apziņa un latviskie tikumi. Nekas netur tautu vairāk kopā kā tradicijas un gara vienība. Tāpēc, latviešu jaunatne, svinēsim mūsu saglabājušos Jāņus!

Klīst vēl maldīgs uzskats, it kā latviešiem bijuši svētki, saukti „Līgo". Nē, mūsu mitoloģija tādus nepazīst. Ir gan mums vienmēr bijusi Jāņa nakts un Jāņa diena un viņu personificējums Jānis jeb Jānītis.

Jāņi nozīmē visgaŗāko un gaišāko dienu gadā, tas ir viens no gadskārtas svētku personificējumiem. Jānis nav nekāds Dievs, jo nav nekad pielūgts. Viņu sauc gan par Dieva dēlu, bet par Dieva dēliem sauc arī Pērkonu, Mēnesi, Ausekli u. c. debess gaismas parādības. Šis nosaukums sastopams arī pie citām āriešu tautām. Arī pats vārds „Jānis" ir sens vārds, kas mantots no āriskas pagātnes. Tā tad arī viņš gluži latvisks.

*

Jāņa vakars senā latvieša lauku sētā bija visjautrākā un patikamākā svētku diena.

Jau laikus pirms Jāņiem saimnieks ar saimnieci padomāja, kā varētu vislabāki uzņemt Jāņa bērnus. Saimnieks, kas parasti bija Jāņa tēvs, arī Jānis nebūdams, rūpējās par alu, bet saimniece — Jāņa māte par svētku sieru un plāceņiem.

Saimnieka brūvētais miežu alus bija brūns un salds, jo iesals bija cepts krāsnī. Protams, ka neskatijās uz to, lai tas iznāktu reibinošs un lai tā būtu daudz. Nē, alum vajadzēja būt garšīgam, lai Jāņa bērni to

Es domāju, es gādāju,
Kas pļaviņu nosliedēja?

Jāņa bērni nosliedēja,
Jāņa zāles lasīdami

iedzerdami paslavētu. Un alus jau nebija domāts žūpošanai, bet gan pacienāšanai.

Arī saimniece jau laikus sasēja sierus, izcepa plāceņus un sakūla sviestu. Te visam bija jābūt jau kārtībā, lai negadītos nekāda nejaušība ēdienos. Priekā atplauka Jāņa mātes seja, kad līgotāji ar patiku ēda tās gatavotos ēdienus no bagātīgi klāta galda.

Arī jaunieši nestāvēja dīkā. Tiem rūpes bija, lai pienācīgi bagāts būtu to dziesmu krājums, ka nepaliktu kaunā. Tāpat jau laikus bija jāsagādā Jāņa ugunīm kāda nederīga ratu rumba vai darvas muciņa un bērzu tāsis, sveķi. Arī Jāņu ugunīm labi noderēja sakārņi, kas lēni dega. Ugunīm jau bija jābūt katrā mājā, jo tas bija simbols, kas vēstīja, ka tauta ir vienota. Te sasaucās Zemgales līdzenums ar Vidzemes kalnaini un Latgali, ezeriem klāto zemi. Vēsturnieki liecina, ka latvieši sen, ļoti sen izlietojuši uguns palīdzību. Kad tautai draudējušas briesmas, tad no kalna uz kalnu uguns nesa tautai vēsti pulcēties kopā. Bet Jāņos šīm ugunīm bija tautas vienības sauciena nozīme.

Meitas rūpējās, lai istabā viss būtu spodrs un glīts. Te grīdas berza, krēslus un galdus mazgāja un sakārtoja puķu dobes un celiņus pagalmā. Visam bija Jāņu vakarā jābūt kārtībā, lai varētu pa godam atnācējus uzņemt un nebūtu pašam ne par ko jāraizējas.

Jāņu vakarā puiši, sacirtuši mežā meijas, puškoja istabas durvis, vārtus, klētiņu un visu pagalmu. Meitas lika puķes krūzēs un sprauda meijas aiz sijām. Arī grīda bija izkaisīta kalmēm, kas piedod patīkamo smaržu. Viss šis krāšņais mājas pušķojums norādīja auglībai kur iegriesties.

Arī vainagu vīšanā bija daudz darba un daudz prasmes jāpieliek. Puiši veikli ozolā lauza zarus un meitas pina vainagus. Pinums bija stingrs, lai negadītos nekāda nejaušība un nevajadzētu palikt bez vainaga. Tāpat daždažādus ziedus saplūca un arī no tiem darināja skaistos ziedu vainadziņus.

Saulei vēl gabalā esot, lopus sadzina mājās. Gans bija izpušķojis savu ganāmo pulku arī ar vainagiem. Dižajam bullim ragos lepojās kupls un liels vainags, tāpat arī govīm ap kaklu vai nu ziedu vainadziņš, vai ragos bērza zars. Ganam ne-

Iesim meitas, skatīties,
Kādi ziedi rudziem zied
Rudziem zied zelta ziedi,
Sudrabiņa pakariem

trūka arī saimniecei krāšņs vainags, kuŗa to sagaidīja laidarā ar siltu plāceni. Gans palīdzēja saimniecei appušķot laidaru, lai arī tur būtu jūtami svētki. Tradicija prasīja, ka aiz durvju stenderes jāaizbāž pīlādža zars un aiz sliekšņa jānoliek dadzis ar visu sakni, jo šajā naktī ļaunais pamodies un meklē nodarīt postu.

Kad visi mājas darbi bija padarītl, tad devās pirtī mazgāties. Kaut gan jau sen gāja upē vai ezerā peldēties, tad tomēr šajā vakarā bija sevišķa patika izpērt sūrumu un iepērt siltumu.

Pēc pirts mājnieki ieturēja vakariņas, kuŗās nu bija Jāņa dienai gatavotie gardumi. Saime arī vainagoja un aplīgoja savu saimnieku un saimnieci un iesēdināja grezni puķēm apvītajā krēslā.

Dzirdēt jau varēja malu malās līgošanu un drīz arī pacēlās viena pēc otras gaišās Jāņa nakts uguns itkā sasaukdamās. Te arī nāca Jāņa bērni, līgodami ar vainagiem

Treideviņas Jāņa zāles
Jāņa bērni atnesuši

Zīlēšana

Kas mirdzēja, kas vizēja
Viņā lauka galiņā?
Jānīts kūra uguntiņu,
Savus bērnus gaidīdams

galvā un Jāņa zālēm rokās. Saimnieks ar saimnieci tos sagaidīja un pamieloja. Līgotāji nogaršojuši saimnieces sieru un saimnieka alu, tencināja labos ļaudis. Aplīgoja laidaru, bites, dārzus un druvas, atstādami no savām Jāņa zālēm pa kušķīšam un savukārt noplūkdami, lai krājumus papildinātu. Te svētība saimniekam nodrošināta par viņa laipnību un viesmilību. Tagad pievienojas līgotājiem arī mājas ļaudis un dodas tālāk. Tā iet no mājas uz māju līgodami, līgotāju pulkam aizvien palielinoties.

Nonākdami kādā noderīgākā vietā, kur līdzenāks klajumiņš un kur var iekurt ugunskuru, līgotāji sāka dejas un rotaļas. Vecie nometās zālē un mielojās pie līdzpaņemtiem ēdieniem, bet jaunie atkal dejoja. Skanēja mūzika, dziesmas un ritmā gāja kājas, brunčiem plīvojot.

Dažas meitas, kuŗām jau laiks padomāt par savu sētu, klusi aizzagās prom un zīlēja. Kāda nostājusies pie varenā ozola meta tajā vaiņagu. Ja pirmo reizi sviežot vaiņags palika ozolā, tad droša, ka rudenī jau saimniekos savā pagalmā, ja otrreiz sviežot paliek, — nekas, tāpat drīz vīru dabūs, bet ja nu tikai trešo reizi, — ak, bēdas, tad vēl būs gadiņi jāpagaida.

Arī upītē zīlē. Ja vaiņadziņš aizpeld pa straumei savā pusē, tad būs vēl jāpapadzīvo pie tēva, ja vaiņadziņš aizpeld uz otru upes pusi, drīz tautās vedīs, bet ja nogrimst — labi nebūs.

Jautri priecājoties laiks ātri aizsteidzās un visīsākajai vasaŗas naktij var jau redzēt austrumos sārtumu. Pamazām aiz koku galiem parādās saule. Nu vēro, kā tā rotās.

Vēl atskan pa retam līgo, bet šis nakts

Es noviju vainadziņu
No visām puķītēm

Govis gaida zāļu kroņu,
Meitas skaistas līgošanas

nogurums pamazām izkliedē līgotājus un tie pazūd aiz druvām, aiz kalniem savās sētās Jāņa zāles un Jāņa vaiņagus ņemdami līdzi, kas savizdami atdod savu smaržu istabai un klētij. Līdz ar šīm Jāņa zālēm un vaiņagiem paliek latvieša sētā Jāņa nakts un Jāņa dienas dvēsele.

*

Jā, jauki bija šie svētki mūsu skaistajā zemē. Te latvietis atkal bija kopā ar latvieti. Un vai tagad mums nevajadzētu paklausīt Ed. Virzam („Ozolu laikmets"): „Zaļā Jāņu diena ir vispirmatnējākie latviešu svētki, kuŗi nepazīst vecuma un norietēšanas. Ar tiem mēs nenokāpjam nekādā sirmā senatnē, jo tam, kas ir bijis, ir un būs, nav pielietojami nekādi laika mēri. Tas ir zaļais dzīvības kronis, kas visu satur, stiepjas visam cauri, neaptveŗams savā dievišķā vaļībā.

Šī Dieva paēnā aug visa mūsu jaunā paaudze un jauni līgotāji nāk līdz ar tiem, nesdami tumši zaļus ozola zarus, ar ko greznot savas jaunās baznīcas palodas. Ja nu šis Dievs spētu piešķirt visiem mūsu darbiem Jāņu nakts noreibumu, ne mākslīgu, bet gluži dabīgu prieku, mēs būtu uz īstā ceļa. Jūs redzat uz laukiem savādu parādību, — sāk aizaugt tie lauku celiņi, kas sasēja mājas ar mājām un pa kuŗiem ļaudis gāja viens pie otra ciemā. Tagad viņiem pietrūkst gājēju. Šīm intīmajām, draudzības iemītām tekām ir savā ziņā lielāka nozīme nekā lielajiem ceļiem. Šie celiņi, ko ieminušas sadraudzības pēdas, ir tie, ko mīlē iet Jāņu nakts dievības. Pašam Jānim tās tīkas, Māŗa un Laima mīlē pa tām staigāt. Lai tad nu jaunie ļaudis iesāk tos atkal mīt, pa kuŗiem iet dievi un laimīgie. Iededziet darvas mucas pa visām mājām no Alūksnes līdz Liepājai par zīmi, ka prieka Dievs ir atkal atgriezies mūsu zemē!"

Visi bija Jāņa bērni,
Kas atnāca līgodami

Nāciet šurp, Jāņa bērni,
Garām vis neejiet!

Kuriet lielu Jāņ'uguni
Pašā Jāņa vakarā
Jāņa bērni nosaluši
Jāņa zāles lasīdami

Mazpulka dalībnieka pienākumi vasarā

Agr. K. ĶIRSIS

Visi bija Jāņa bērni,
Kas Jāņiti daudzināja

Mazpulka dalībniekam visu vasaru ar lielāko rūpību jāseko augu attīstības gaitai savā lauciņā, neaizmirstot tos augu apkopšanas paņēmienus, kas norādīti mazpulka sanāksmēs jau pirms darbu uzsākšanas un arī „mazpulka dalībnieka vadonī".

Lai veicinātu kultūru ātrāku attīstību, spēcīgāku augumu, labāku cerošanu un iegūtu lielāku ražu, tad jādod virsmēslojums mākslīgo slāpekļa mēslu vai vircas veidā. Virsmēslojumam noder: kaļķa. natrona un čiles salpetri un nitrofoska. Slāpekļa mēslu devums atkarājas no kultūras, zemes sastāva, iepriekšējā mēslojuma u. c. apstākļiem un svārstās no 2—4 kg uz 100 m². Virsmēslojumu labāk dot 3 - 4 devumos, lai augi to spētu pilnīgāk izmantot, jo lieko slāpekli zeme grūti saista, tas viegli var izskaloties. Pec virsmēslojuma izsēšanas, nepieciešams to ierušināt zemē, tāpat pēc vircas izlaistīšanas zeme katrreiz jāuzirdina. Vircu nedrīkst laistīt sausā saulainā laikā, bet vislabāk lietus dienās, vai agri rītos un vēlu vakaros. Virsmēslojums visiem kultūraugiem jāizdara līdz 15. jūlijam, jo vēlāk dotais mēslojums stipri novilcina augu nogatavošanos un pasliktina ražas īpašības.

Tāpat arī mazpulku dalibniekiem — lopkopjiem visu vasaru, kad lielākā daļa mazpulku dalībnieku ir brīva no parastiem skolas darbiem, ar lielu rūpību jāvēro sava audzējamā dzīvnieka attistiba, vienmēr atzīmējot grāmatvedībā visas vajadzigās ziņas. Sevišķi vēlams, lai mazpulku dalībnieku vidū rastos vairāk zirgaudzētāju, kas vēlētos sākt savu kumeliņu audzēt. Katrā ziņā jācenšas izmantot lielā pretimnākšana no veco zirgaudzētāju puses, dāvinot brīvaplecinājumus ar vaislas ērzeļiem mazpulku dalībnieku pievestām ķēvēm. Latvieši jau senos laikos ir bijuši labi zirgaudzētāji un tādiem tiem jābūt arī turpmāk.

Katram mazpulka dalībniekam jāapmeklē visas mazpulku vasaras sanāksmes, jo sevišķi vasaras laikmetā jāinteresējas par kultūru audzēšanu, kopšanu un jāsagatavojas varbūtējām nelabvēlībām sava darba gaitās. Sevišķi jāievēro, ka visiem dalībniekiem neiztrūkstoši jāapmeklē tās sanāksmes, kurās piedalās mazpulku inspektors vai viņa vietnieks, lai tuvāk noskaidrotu visus nepieciešamos jautājumus mazpulka darbā un dzirdētu aizrādījumus turpmākai darbībai.

Šinīs sanāksmēs arī jāuzrāda „dalībnieka vadonis-grāmatvedība", lai varētu pārliecināties par ierakstījumu pareizību un glitumu. Laigan šīs sanāksmes bieži vien iekrīt darbadienās, tomēr jācenšastā iekārtoties, lai tās varētu apmeklēt. Arī dalībnieku vecākiem jāsaprot, ka šajā vienā dienā mazpulka dalībnieks tiek gan atrauts no tekošā saimniecības darba, bet tomēr daudz strādā, lai krātu zināšanas turpmākam darbam.

Lai šīs sanāksmes laikā izziņotu, jo tās nāk negaidot. tad katrā mazpulkā jānoorganizē sakaru ķēde, pa kuru visas ziņas var paziņot. Viens dalībnieks pārnes ziņu otram, tas tālāk trešam u. t. t., kamēr visi izziņoti. Izziņošana iet ātri un nevienu nenogurdina, jo katram jāpaziņo tikai vienam dalībniekam.

Tiem mazpulku dalībniekiem, kas pa vasaru izbraukuši ārpus sava mazpulka darbības rajona, vai nu no pilsētām uz

laukiem, vai arī praksē vai apmaiņā citā apvidū, jāpiesakās pie tuvākā mazpulka vadītāja un jāpiedalās visās tuvākā mazpulka sanāksmēs, sacīkstēs u. t. t., jo projām braucot, būs vajadzīgs mazpulka vadītāja apliecinājums, cik aktīvi katrs ir piedalījies mazpulka vasaras darbā. Tā tuvāka, sirsnīgāka un vienotāka kļūs visa mazpulku dalībnieku saime, jo katrs zinās, ka, lai nu kurā Latvijas novadā vai pilsētā nedzīvotu, visur ir draugi, kopēju mērķu un centienu pildītāji. Dalībniekiem, kuri vai nu darba, vai citu apstākļu dēļ nevar apkopt savu lauciņu, jāstrādā vienā vai otrā lauksaimniecības pētīšanas darbu nozarē, ievērojot mazpulku iekārtas un darbības noteikumus, lai rudenī katram būtu kāds reāls vasaras darba pierādījums.

Mazpulku dalībniekiem jāpiedalās arī vietējās lauksaimniecības vai mājsaimniecības darbu sacīkstēs, lai pārbaudītu savas spējas un veiklību, lai mācītos jaunākos un izdevīgākos paņēmienus darbā un dažādu darbu rīku pielietošanā.

Mazpulka rīkojamās aršanas un adīšanas sacīkstēs jāpiedalās katram kas šinīs darbos kaut ko jau prot. Kas vēl to neprastu, tiem lai sacīkstes noder par pamudinājumu mācīties šos darbus, lai nākošos gados varētu mēroties spēkā un veiklībā ar citiem.

Ilgstošo pieccīņu dalībniekiem, kuri to darbus iesākuši jau divus gadus atpakaļ, jācenšas tos nobeigt, jo šogad paredzēta pirmo sacensības dalībnieku godalgošana. Ilgstošās pieccīņas tuvinās dalībnieku un dalībnieci ar savu darbu tēvam un mātei, jo arī tie ar ilgošanos gaida, kad viņu bērni būs palīgi tiem mājas ērtību un daiļuma sagādāšanā.

Rajona nometnēs jācenšās piedalīties katram dalībniekam, kam vien tas iespējams, lai draudzībā un vienībā ar kaimiņu mazpulkiem pavadītu dažas dienas kopējos darbos un veselīgā izpriecā. Nometnē mācīs lietderīgus darbus, nometnē dalībnieki sacensībās pārbaudīs sevi un nometnē tie mācīsies arī veselīgi priecāties savā brīvā laikā spēlēs, dejās un rotaļās. Tāpat Jāņu dienā katram dalībniekam jāpiedalas svētku rotu gatavošanā un svētku priekos.

Ļoti ieteicamas vasaras laikā ir ekskursijas sava mazpulka robežās, apskatot līdzdalībnieku lauciņus un mācoties novērtēt viņu darbu, vai arī uz kaimiņu mazpulkiem. Tāpat apkārtnē atrodošās priekšzīmīgās saimniecibas un izmēģinājumu iestādes sniedz ekskursantiem daudz vērtīgu norādījumu. Redzētais vienmēr atstāj paliekošāku iespaidu, nekā dzirdētais vien. Bez tam ekskursijas veicina sabiedriskumu, jo šādā ceļā ekskursantiem visizdevīgāk iepazīties ar savu tuvāko un tālāko apkārtni, ar tās sabiedriskām un kulturālām vērtībām un vēsturiskām piemiņas vietām.

Sevišķi jāievēro, lai neviena mazpulka ekskursija nenotiktu, kur pa ceļam neapmeklētu arī kādu mazpulku, kur neredzētu citu jauniešu darbu un sadzīvi. Ekskursijas var sarīkot autobusos un izbraucot pa dzelzceļiem vai kuģiem, bet priekšroka dodama ceļojumiem kājām, vai ar divriteņiem, jo tā tuvāk var iepazīties ar mūsu skaistās dzimtenes dabu un arī izbaudīt visus tās jaukumus. Sevišķi pilsētu mazpulkiem vēlams ekskursijās doties kājām, iepriekš sazinoties ar ceļa maršrutā esošiem mazpulkiem, pie kuriem atpūsties un pārnakšņot. Ceļojot kājām, jaunatne mācīsies saprast un izjust mūsu lauku rasoto rītu, saulainās pusdienas un rāmā pievakara burvīgumu, iepazīsies ar saules lēktu un rietu brīnišķīgajām ainavām mūsu dzimtenes kalnājos un lejās. Arī katru vietu un katru pasākumu tā varēs pamatīgāk apskatīt un izpētīt, nekā steigā ar autobusu joņojot no vienas vietas uz otru, nekur ilgāk neuzkavējoties, un visur līdzi paņemot tikai paviršus iespaidus, kas, ātri nākuši, arī ātri izzūd. Ekskursiju maršruti nekad nav jāsastāda pārāk gari un plaši, bet gan labāk rīkot īsākas ekskursijas un vairākas reizes pa vasaru.

Ekskursija nekad nedrīkst izvērsties tikai par izpriecu, kurai seko sagurums, bet tai vienmēr jāsniedz jaunatnei vērtīgas atziņas un pieredzējumi, lai stiprinātu jaunatnes garu un darba, dzimtenes un savas tēvzemes mīlestību.

Kāpostu taurenis

(Mūsu sakņu dārzu kaitekļa dzīves gaita).

V. MELDERIS

1. att. Taurenis ziedos

Cilvēks priecājas par pavasara tuvošanos, par jautriem putnu bariem, kuŗi atgriežas dzimtenē, priecājas par zivju bariem ledus atbrīvotos ūdeņos, priecājas arī par vienu otru taureni, kuŗš izlido no savas paslēptuves, vēl vēso pavasara vēju skauts. Bet cilvēkam jāprot dabā atrast savus draugus un ienaidniekus, ja pirmējie visādi atbalstāmi, tad ar pēdējiem jāved nesaudzīga cīņa. Šī cīņa sekmīgi iespējama tikai tad, ja mēs labi pazīstam kaitīgā dzīvnieka vai auga dzīves veidu.

Pagājušā, laika ziņā labvēlīgā vasara bija par iemeslu kāpostu taureņu un viņu paaudžu — kāpuru un kūniņu labai attīstībai un izplatīšanai. Nebija gandrīz lauku sētas, kur no taureņu kāpuriem mazāk vai vairāk nebij cietuši mūsu kāposti un kāļi. Dažos apvidos kāpuri bija tā savairojušies, ka pilnīgi nograuza kāpostiem un kāļiem lapas, pāri atstājot tikai lapu cietās dzīslas. Cieta arī citi kāpostaugi, dārzu krese un vietām arī pāris smaržīgās lefkojas.

Pagājušā vasara rādīja, cik daudz zaudējumu mūsu sakņu dārzam var padarīt skaistā kāpostu taureņa (Pieris brassicae) kāpuru paaudze. Un lai mēģinātu novērst šādas katastrofas atkārtošanos, jau laikus jāuzsāk cīņa ar šo mūsu ienaidnieku un te pirmais un svarīgākais solis ir pazīt kāpostu taureņa un viņa paaudžu dzīves veidu.

Taureņa tēviņš (1. att.) drusku mazāks par mātīti, ar melniem spārnu stūŗiem un mazu melnu plankumu pakaļējā spārna priekšējā malā. Taureņa mātītei — priekšējo spārnu vidū 2 melni plankumi. Taureņi lido no maija līdz rudenim. Galvenie lidošanas mēneši ir jūlijs un augusts. Taureņi pārziemo gan kāpuru, oliņu — kūniņu veidā, gan arī kā pilnīgi pieauguši un nobrieduši taureņi da-

2. att. Oliņas

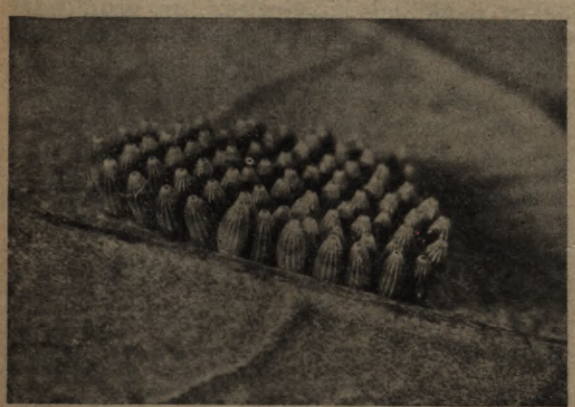

3. att. No oliņām izšķīlušies kāpuriņi

4. att. No kūniņas sāk izšķilties taurenis

5. att. Taurenis pilnīgi atstājis kūniņu. Vēl nevarīgs. Spārni krokoti — tos žāvē saule

4. att. *5. att.*

žādās paslēptuvēs, iedobumos, zem koka mizas u. t. t. Bieži vien gadās, ka tāds taureņa eksemplārs, silto saules staru iespaidots, izlido nelaikā, avīžu redakciju ļaudīm par prieku.

Taureņi, kas izlido maijā (tie rada t. s. vasaras paaudzi — mazāka auguma un pelēkāku pakaļējo spārnu apakšpusi), dēj oliņas lapu apakšpusē, lai pasargātu tās no ienaidnieku skatieniem, lietus un saules.

Oliņas (2. att.) — muciņveidīgas, dzeltenā krāsā, skaitā 60—80, kopā sadētas, izskatās kā dzeltena sala zaļajā lapā. Viena mātīte dēj 300—400 oliņas, kuŗas apskatot ar palielināmo stiklu, ir īsts dabas mākslas darbs. Šinī muciņveidīgā kastītē rodas mazi kāpuriņi, kuŗi pēc 14 dienām atstāj savu cietumu, apēdot daļu no oliņas sienas.

Izšķīlušies kāpuriņi (3. att.) ir 2 m/m gaŗi, bālgani dzeltenā krāsā, izrotāti melnām punktiņām un sariņiem. Palielināmais stikls labi ļauj atšķirt apaļo, ar graužamām mutes daļām apbalvoto galvu. Sešpadsmit dažāda veida kājas ļauj jaunajam kāpuram izdarit dažādas kustības. Ar saviem asiem žokļiem kāpuri izgrauž lapā bedrītes, bet līdz ko mutes daļas ir pietiekoši stipras, tie sāk grauzt lapā caurumus, lai kaut cik apmierinātu savu nekad neapmierināmo ēstgribu, jo barību kāpuri nav spējīgi pilnīgi sagremot.

Pēc 24 stundām mazie kāpuri jau 3 m/m gaŗi, bet zaļai barībai cauri spīdot, maigais ķermenis pieņem zaļganu krāsu. 4 dienas veci un 5 m/m gaŗi tie piepeši pārstāj ēst, piestiprinās pie lapas un savu veco ķermeņa apvalku, kuŗš jau palicis tam par šauru, apmaina pret jaunu. Kad kāpuri ir 8 m/m gaŗš, ārējais apvalks tam atkal jāapmaina pret jaunu. Savā desmitā dzīves dienā, kad kāpurs jau 13 m/m gaŗš, notiek trešā apvalka maiņa un trīs dienas vēlāk, pēc bagātīgas barības uzņemšanas, notiek ceturtā maiņa. Ja nu tagad apkārtējā dabā viss labi, spīd silta saule un nelīst ilgstošs lietus, četras reizes ķermeņa apvalku mainījušais dzīvnieks apm. nedēļas laikā sasniedz savu ie-

6. att. Mazā lapsene — cilvēka palīgs cīņā ar kāpuriem

7. att. Pieaudzis kāpurs

spējamo lielumu un 4,2 cm garumu. Tagad kāpura krāsa ir zilgani zaļa, izrotāta sariņiem un pareizi sakārtotiem melniem punktiņiem (7. att.).

Kad kāpurs sasniedzis savas augšanas iespējas, sākas iekūņošanās, t. i. pāreja miera stāvoklī. Dzīvnieks vairs neēd, uzmeklē vientuļu vietu kaut kur pie sētas, sienas, akmeņa vai mājas bēniņos. Šo izmeklēto vietu kāpurs bagātīgi apklāj ar sevišķu dziedzeru (atdalās pie apakšžokļa) izdalītiem un gaisā sacietējušiem diegiem, pie kuriem pats pamazām piestiprinas. Tad, pēc 24 stundām, sākas piektā un pēdējā ādas apmaiņa — kāpurs pārvēršas par kūniņu

Ja taureņa kāpurs rodas pavasara paaudzē, jau vasaras sākumā no kūniņas izlido taurenis. Taureņa vasaras paaudze dod kāpurus, kuri iekūņojas, pārziemo un tikai nākamā gada maija mēnesī dod taureņus.

Cīņa ar kāpostu taureņiem uzsākama jau tagad. Tamdēļ jau tagad derētu aplūkot visdažādākās paslēptās vietas, kuras noder kūniņu paslēptuvēm, — sīki apskatīt kāpostu un citu radniecīgu augu lapu apakšpuses un tur atrodošās oliņas iznīcināt.

Kā liels palīgs cilvēkam cīņā ar taureņu kāpuriem minama kāda maza lapsenīte (Apantella glomeratus). Šī lapsene — mazs dzīvnieciņš, tikai 2,5 m/m — iedēj kāpurā, izdurot viņa sieniņā mazu caurumiņu, daudz oliņu Pēc kāda laika lapsenes oliņas izšķiļas un no taureņa kāpura izlien līdz 100 mazu lapsenes kāpuriņu, kuri pārtiek no taureņa kāpura un turpat netālu no viņa iekūņojas dzeltenos kokonos (— kūniņās, kuras bieži vien nepareizi sauc par „kāpura olām"). Šie dzeltenie kokoni pēc 14 dienām dod jaunu lapsenes paaudzi. Šogad šīs lapseņu kūniņas novērojamas jo lielā skaitā un no tām tagad pavasarī izšķilsies jaunas lapsenītes, lai par jaunu mums atkal palīdzētu cīņā ar kāpostu taureņu kāpuriem.

Aršanas sacīkstēm tuvojoties

J. IRBE, LLK Technikas un labierīcību nod. vad.

Brīnišķīgo technikas sasniegumu apžilbināta, mūsu dienu cilvēce liek technikai atrisināt arvienu lielākus un grūtākus uzdevumus un cerē, ka to atrisināšana nesīs viņai lielāku labklājību un laimi. Šinī traukšmē cilvēce it kā aizmirst vai arī sāk uzskatīt par mazvērtīgiem tos technikas sasniegumus, kuri viņai ir nesuši tagadējo labklājību, bez kuriem nekāda civilizazācija nebūtu iespējama. Šis sasniegums, kas ir svarīgāks par visiem milzīgiem jūras un gaisa kuģiem — ir arkls, jo tikai pateicoties tam ir varējusi attīstīties zemkopība un lauksaimniecība, kas ir visas saimnieciskās un sabiedriskās dzīves pamats. Tikai tur, kur ir uzplaukusi lauksaimniecība, vēlāk sāk attīstīties rūpniecība un citas cilvēka darbības nozares. Visur un vienmēr kultūra un civilizācija ir varējusi izplatīties tikai pa arkla izdzīto vagu.

Bet arklam ir tāda nozīme tikai tad, ja tam ir veikli un lietpratīgi vadītāji — arāji. Slikts arājs nav un nevar būt labs lauksaimnieks, jo zemes aršana ir visas lauksaimniecības pamats. Bet, kur slikts pamats, tur nav iespējams uzcelt labu virsbūvi. Domāju, ka lasītāji ne vienu vien reizi būs redzējuši, ka nemākulīgs vai arī nolaidīgs arājs samaitā lauku, nevienādi to uzarot un radot tur augstus zemes savaļņojumus un dziļas izmetuma vagas, kurās sastājas ūdens un izmaitā sējumus un kuras stipri traucē ražas novākšanu ar mašīnām. Nepareizi nostādīts arkls moca zirgus un pašu arāju un tā padara mazražīgāku un arī nepatīkamāku aršanas darbu.

Tāpēc arājam, lai viņš būtu labs arājs un sava darba pratējs, jāmāk nostādīt arkls tā, lai vilkšana un vadīšana būtu pēc iespējas vieglāka; viņam jāmāk ietaisīt taisnu vagu, jo, ejot taisnā virzienā, zirgu gaita ir ātrāka un darbs ražīgāks. Kāds lauksaimnieks — labs arājs, reiz stāstīja, ka viņa zirgi nav gribējuši iet pa līkumainu vagu, kādu ietaisījis savā tīrumā kaimiņš, kuram viņš aizgājis palīgā uzart lauku, bet gājuši līkumiem pāri, kamēr iztaisnojuši vagu. Labs arājs neatstāj neuzartas vietas ne vagu galos, ne zem velēnu sametumiem. Paši velēnu sametumi neiznāk manāmi augstāki par pārējo lauka virsmu un, tālāk lauku apstrādājot un ražas novācot, nerada darba traucējumus. Vagu iesākot un velēnu sametumu taisot, vispirms taisa izmetumu un gāž velēnas uz āru ar paredzētās aršanas pusdziļumam nostādītu arklu. Tad pagriež zirgus atpakaļ un, nemainot arkla nostādījumu, gāž uz iekšpusi izmestās un vēl tik pat biezās velēnas zem tām. Pēc tam nostāda arklu paredzētam vagas dziļumam un iesāk art. Tā veidots velēnu sametums neiznāk augsts un zem tā nepaliek neuzirdināta zeme un nenogrieztas nezāles, kas citādi kupli attīstās un, paceļoties augstāk par pārējiem augiem, rāda katram gaŗāmgājējam, ka arājs nav mācējis vai gribējis taisīt labāku velēnu sametumu. Arī izmetuma vagas labs arājs pielīdzina, atgāžot tanīs atpakaļ apm. pusi no pēdējām velēnām. Vēl vairāk, tās pielīdzina, lauku tālāk apstrādājot, un tā beidzot uz apsētā lauka ne velēnu sametumu, ne izmetumu vietas nemaz vairs nav saskatāmas. Uz tāda lauka iesētie kultūras augi vienādi attīstās un dod labāku un lielāku ražu.

Ekspertu komisija novērtē arāja darbu

Bez tām tīri techniskas dabas prasībām aršanas darba izpildīšanā ir arī vēl citas prasības, kas saistās ar zemes fizikālām īpašībām un to pārveidošanu. Še liela nozīme arkla tipam. Arājam to vajag zināt un pareizi saprast, lai izvēlētos labākos apstākļos piemērotāku arklu.

Jaunie arāji! Tikai paviršam skatītājam un darītājam aršanas darbs var izlikties tik vienkāršs, ka to bez mācīšanās var strādāt katrs, kam nav izdevības tikt pie „labāka darba." Īstenībā tas prasa daudz apķērības, izpratnes un veiklības, ko var iegūt tikai apzinīgā darbā. Iegūto izpratni un veiklību rādīt būs mazpulku dalībnieku aršanas sacīkstes nolūks un uzdevums. Šai sacīkstei būs daudz lielāka praktiska nozīme nekā daudzām citām sporta sacīkstēm. Uz to apzinīgi un čakli jāgatavojas.

Slikts velēnu sametums. Zem velēnām palikusi neuzarta zeme. Tur spēcīgi attīstās nezāles.

Kā Tu vari iet nometnē

Pārrunu stundā

Mīļo Bucīt!

Tu man raksti un jautā, kā tev gatavoties nometnei. Par to jau nu gan vajadzēja padomāt mazliet agrāk. Bet Tu jau nu droši vien izprasījies vecākiem un arī mazliet naudas esi sakrājis nometnes izdevumiem.

Vispirms Tev jārēķina apmēram Ls 1,— par dienu uztura naudas, bet ja Tu vari sarunāt ar vadītāju un nodot daļu produktos, Tev iznāks daudz lētāk.

Tad Tev jāgādā nometnes piederumi — galvenais ir — laba mugursoma. Ar čemodaniem uz nometni nav braukšana. Tas novelk rokas un ar to nekur tālu nevar paiet. Ja Tev mājās nav mugursomas, Tu to vari pats pagatavot. Protams, ka tu brauksi uz nometni formas tērpā, bet lietainam vai vēsam laikam der paņemt līdzi vēl kādus liekus svārkus vai kamzolu. Paņem arī līdzi veļu vismaz vienai maiņai un vilnas zeķes. Tas jau nu gan savādi izklausās, jo tagad vasara, bet vilna uzsūc mitrumu un neberž kājas, kā to dara kokvilna. Vispār labi ir, ja arī blūze, pat veļa ir vilnas. Arī taviem apaviem jābūt ērtiem un stipriem. Protams, arī mētelis jāņem līdzi.

Nometnē jāņem līdzi divas segas (aukstās naktīs ar vienu nepietiek) un gultas veļa, maisiņš spilvenam un ilgstošām nometnēm arī gultas maiss. Šos abus maisus piebāž ar salmiem, sienu vai izkaltētiem viršiem. Gulēt uz zemes nedrīkst, jo tad var viegli saslimt, gulēt salmos vai sienā bez maisiem arī nav labi, jo grūti teltīs ieturēt tīrību.

No traukiem jāņem līdzi skārda šķīvītis vai katliņš, krūzīte, dakšiņa, karote un kabatas nazis. Emaljētie trauki nav ieteicami, jo nodrupusi emalja ir ļoti kaitīga. Protams, ka arī dvielis, ziepes, zobu suka ar pulveri un lāpāmie piederumi jāņem līdzi.

Ja Tev ir foto aparāts, kompass vai kādi citi vajadzīgie piederumi, tad arī tos var paņemt līdzi. Sargies tomēr no liekas bagažas, jo taisni tie piederumi, kuŗi „var noderēt", bet nav vajadzīgi, padara mugursomu tik smagu, ka to grūti panest.

Kad visi piederumi sagādāti, tad tos var salikt mugursomā, liekot muguras pusē segas bet citus mīkstos priekšmetus un tālāk cietos, kā traukus un apavus. Sīkās lietas glabājamas maisiņos.

Tikai beigās nevajadzētu aizmirst arī dienasgrāmatu un bez tam vēl kādu labu grāmatu, kuŗu vaļas brīžos vai lietainā laikā var palasīt.

Braucot vilcienā vai autobusā, nevajadzētu uzvesties tā, lai visi redz, ka tie ir „vaļā pasprukušie" nometņotāji.

Nometnē vispirms jāķeŗas pie kopējiem darbiem, telšu, karogu mastu celšanas, virtuves un citu labierīcību iekārtošanas, tikai pēc tam var izkravāt savu somu un ierīkoties.

Jauniem nometņotājiem dažreiz ir grūti pierast pie galvenā nometnes noteikuma — viens par visiem un visi par vienu, arvien smaidīt un darīt vairāk, kā to prasa. Tie, kuŗi grib, lai citi palīdz, aizdod dažādas lietas un pažēlo, kas ar citiem negrib dalīties un palīdzēt, tos ātri vien visa nometne ienīst. Ja nometnē visu dara ar nopietnām vai pat dusmīgām sejām, tad visi darbi liekas grūti un nepatīkami, ja visi smaida, viss liekas viegls un patīkams, un tādēļ laba nometne bez smaidiem nav domājama.

Veicot kādus darbus, nav jādara tikai uzdotais, bet jāskatās, vai bez tam vēl nav kas darāms, piemēram, ja uzdots celt telti, tad jāpadomā, kā nostiprināt telts auklas, lai uz tām nepakluptu, un jāizrok arī grāvītis.

Ja kaut kas nepatīk, tad nevajaga iet un par to runāt ar citiem un radīt nemieru, bet gan jāiet pie saimes vecākā vai nometnes priekšnieka un tam tas jāpasaka. Nevajaga aizmirst, ka nometnes vadībai ļoti daudz atbildības un darba un ka arī viņi nevar visu arvienu katram izdarīt pa prātam.

Viss tas kopā veido nometnes garu, bet bez laba nometnes gara laimīga nometne nav iespējama, tādēļ no savas puses dari visu, ko vien vari, lai nometne labi izdodas.

Vēl par peldēšanos. Nometnē, protams, jāpeldas, bet peldēties var tikai noteiktā vietā, laikā un dežuranta uzraudzībā. Lai sliktiem peldētājiem nekas nenotiktu, arī labajiem jāievēro šī kārtība. Protams, nekāda kliegšana un joku dzīšana, izliekoties, ka slīkst, nedrīkst notikt. Daudzās nometnēs pretošanās peldēšanās noteikumiem ir iemesls vainīgo tūlītējai sūtīšanai uz mājām.

Nometnē var dzīvot brīvi, jāsaģērbjas tika uz jundu. Pārējā laikā var atvieglot apģērbu, lai saule un vējš norūda ķermeni,

Pašu celtā mājā

Bet nekārtīgi ģērbties vai glabāt savas mantas nedrīkst, jo tad nometnē būs tikpat nepatīkami kā slikti un nekārtīgi apkoptā mājā

Es zinu, ka Tev ies jauki nometnē, ka Tu iegūsi jaunus draugus, ka Tev patiks nodarbības un rotaļas un ka Tu labprāt sēdēsi pie ugunskura, dziedot un klausoties stāstus. Neaizmirsti to pierakstīt savā dienasgrāmatā, un, galvenais, neaizmirsti uzrakstīt savējiem uz mājām, lai tie zina, kā Tev iet un ka Tu par viņiem arī domā.

Ar mīļu sveicienu

Tavs B. Radziņš.

Pie nometnes galda

Daži vārdi par bekona cūku audzēšanu

G. DELLE

Pareizi audzētas bekona cūkas

Ja mazpulka dalībnieks ir ieguvis savā īpašumā kadu sivēnu, tad viņš var sākt domāt par sivēnu tālāku uzaudzēšanu. Vispirms jābūt skaidrībā — kādam mērķim turpmāk audzēs. Daži mazpulku dalībnieki varbūt gribēs uzaudzēt to vaislai un vēlāk nodarboties ar vaislas vai nobarojamo sivēnu audzēšanu. Abi šie veidi vienlīdzīgi ienesīgi, tikai sivēnu audzēšana padosies tiem, kas ķersies pie darba ar lielu nopietnību, pacietību, neatlaidību un apdomību. Vaislas sivēniem būtu jābūt no tīrasiņu priekštečiem — ar cilts apliecībām, bekonam var ņemt slaidus tīrasiņu sivēnus vai tādus, kuŗi cēlušies no mūsu parastās cūkas un vaislas stacijas kuiļa.

Bekona cūku audzēšana būs iespējama tiem, kuŗiem būs dabūjama vajadzīgā spēkbarība. Runājot par bekona cūku barošanu, nav īsti pareizi, ja mēs saucam to par barošanu, jo barojot mēs vispārīgi cenšamies sasniegt pēc iespējas treknākas cūkas. Bekona cūku audzēšana iespējama tikai ar pilnīgi veseliem sivēniem un jāraugās, lai turpmākā audzēšanā netiktu traucēta sekmīga to attīstība, sekmīgs augums. Tāpēc mums vajaga būt skaidrībā vispirms par to, ko saprot ar „audzēšanu" un „barošanu". Tā kā bekona cūku audzēšanā, kā jau vispārīgi pie augošiem dzīvniekiem, ķermeņa augums atkarīgs no sekmīgas muskuļu un kaulu attīstības, kas, saprotams, var notikt tikai tādā gadījumā, ja turētājs gādā par tiem apstākļiem, no kuŗiem atkarīga sekmīga sivēnu attīstība. Vispirms te vajadzīgs, lai barībā būtu pietiekoši to materiālu, no kā varētu izveidoties daudz muskuļu un spēcīgi kauli. Vienīgais muskuļu radītājs materiāls ir barības olbaltums, ko ar nevienu citu uzturas vielu, lai dotu no tās, cik gribētu, nevar atvietot; tāpat kaulu uzbūvei vajadzīgās minerālvielas var sagādāt tikai ar barības minerālvielām. Otrkārt, sekmīgai muskuļu attīstībai ir vajadzīga to vingrināšana, darbināšana. Jau no ikdienas zināsim, ka cilvēki, kas vairāk darbina savus locekļus, ir muskulīgāki un slaidāki, ne kā tie, kas savus locekļus nedarbina. Gluži tā tas ir arī ar augošiem sivēniem. Tikai tie, kas dabūjuši brīvas kustības un muskuļu augšanai vajadzīgo olbaltumu, ir gaļīgi, slaidi, taisni tādi, kādiem jābūt bekona sivēniem.

Kustības varēs notikt un ķermenis savu siltumu varēs uzturēt, ja barībā būs pietiekoši arī citu, t. s., siltumu ražotāju vielu, pie kuŗām skaitās barības ciete, cukurs un tauki, arī barības olbaltums dod siltumu. Ja šo siltuma vielu ar barību pasniegts vairāk ne kā ķermenim vajaga, tad tās t a u k u v e i d ā nogulstas ķermenī kā siltuma rezerves krājumi un šie krājumi dažreiz sasniedz ievērojamus apmērus, kā to redzam pie treknām cūkām. Bekona cūkas jābaro tā, lai viņas būtu gaļīgas — muskulīgas, bet ne treknas, tāpēc barībai jābūt tādai, lai neuzkrātos ķermenī daudz šo siltuma rezervju — tauku. Barībai tāpēc jābūt olbaltuma vielām bagātai, bet siltumu — taukus devējām vielām jābūt aprobežotā daudzumā. Lai lopu ēdināšanu varētu iekārtot pareizi, zinātnieki noskaidrojuši, cik 1 kg zināmas barības satur olbaltuma un cik daudz spējīgs dot tauku (siltuma vielu krājumu). Par pamatu ņem 1 kg miežu, aprēķina, cik tie dod tauku un to ņem par vienību, b a r ī b a s v i e n ī b u, ar ko salīdzina citus barības līdzekļus. Ja kāda barības līdzekļa 1 kg uzrāda tauku pieau-

gumu, kas līdzinās pieaugumam, ko dod 2 kg miežu, tad tā barības vērtība būs 2 barības vienības. Tādā kārtā ar barošanas mēģinājumiem noteikta kuŗa katra barības līdzekļa barības vērtība — barības vienības. Ar mēģinājumiem zinātnieki noteikuši, cik olbaltuma un citu uzturas vie'u, kuŗas izteiktas barības vienībās, vajadzīgs pie zināma smaguma cūkas barošanas un noteikuši zināmas normas, kas norāda, kādas barības devas būtu jādod cūkām. No tādām normām mūsu prasībām vispiemērotākās būs prof. Nilsa Hansona cūku barošanas normas. No sākuma, kamēr Jūs pie normām neesat pieraduši, Jums nav pilnīgas skaidrības par tām, griežaties pie tuvākiem lopkopības pārraugiem, tie noteiks barības devas Jūsu cūkām.

Normās ir paredzēts vajadzīgais olbaltuma daudzums, kas nodrošinās cūkām spēcīgu muskuļu attīstīšanos. Attiecībā uz minerālvielu piedevām, pārraugi, skatoties pēc minerālvielu satura barībā, noteiks atsevišķi. Ar normām noteiks arī vajadzīgo barības tilpumu — sausnu. Trūkstot sausnai, barība var tikt ne tik labi izmantota, pie kam, ja sausnas barībā par daudz, cūkas var mantot lielu vēderu, no kam cietīs bekona izskats. Ja līdz ar to tiks izēdināts par daudz ūdeņainas barības, p. p. kartupeļu, runkuļu u. c. t. vai ja barību pasniedz šķidru dziru veidā, tad vēdera forma caur to cūkai tiek vēl vairāk bojāta, kas lielā mērā jau pazemināsmūsu bekona cenu ārzemēs. Tādēļ bekona cūku audzēšanā barība jādod biezā veidā un barības līdzekļiem barības devā jābūt noteiktās savstarpējās attiecībās. Barības devas sastādot, tā tad jāgriež vērība uz daudz ko un tāpēc no pirmā sākuma barības devas lai sastāda pārraugs vai vadītājs, bet vēlāk gan teicamāki, ja baŗotājs savām cūkām barības devas nosacītu pats.

Lai izaudzētu gaļīgākas cūkas, tad sivēniem līdz 50 kg dzīvsvaram jāļauj brīvi kustēties. Amerikāņu mazpulki šim nolūkam ierīko īpašus aplociņus, kur cūkas tur cauru dienu. Kad sivēns sasniedzis dzīvsvaru 50 kg, kustības ierobežo, izlaiž tikai reizi dienā izkustēties. Šinī laikā kustībām vairs netiek izlietots tikdaudz uzturas vielu un tās, pārvērstas taukos, nogulstas mugurā zem ādas un starp muskuļiem, tādā kārtā sasniedzot taukiem cauraugušu gaļu, kādai jābūt labai bekona gaļai. Šinī laikā barībai jābūt tādai, lai būtu iespēja dabūt cietus baltus taukus, kas panākams, izēdinot miežus, zirņus un t. t.

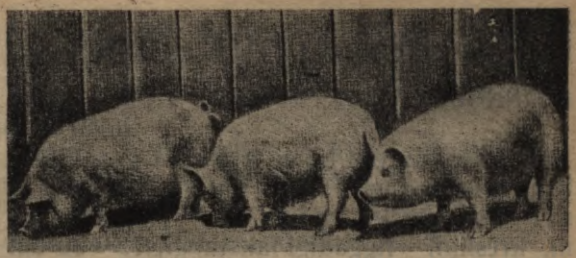

Pārbarotas bekona cūkas

Vislabāko bekonu dod cūkas 6—7 mēn. vecumā, tādēļ ar barošanu nav jāsteidzas. Dienas pieaugums nedrīkst būt lielāks par 700 g dienā.

Savelkot visu kopā, laba bekona iegūšanai būtu vajadzīgs:

1. Labi, slaidi, lielo, balto cūku pēcnācēji, vai to krustojumi.

2. Noteikta ēdināšana, pieturoties pie normām, griežot vērību uz to, lai barības līdzekļi devā atrastos vislabākās savstarpīgās attiecībās.

3. Audzēšana jāizdara divos periodos: a) kustības periods — labas gaļas iegūšanai, b) periods ar ierobežotām kustībām — taukiem cauraugušas gaļas un piemērotas tauku kārtas iegūšanai.

4. Cūku ēdināšana ar biezu barību.

Vāji barotas bekona cūkas

Labs ienākumu avots

R. JĀKOBSONS

Rasas podiņu laksti — Herba Alchemillae vulg. Alchemilla vulgaris L — Rasas podiņi, krēsliņi. Ilggadīgi lakstaugi, 15—30 cm augsti.

Apakšējās lapas lielas, sakopotas rozetē. Lapu kāti gari. Lapas ieapaļi nierveidīgas, 5—9 lēverainas, zobotas. Lapu virspuses pa lielākai daļai kailas, lapu apakšpuses un stublāji pārklāti ar matiņiem. No rozetes pamata izaug vairāki atsevišķi stublāji, kuri garāki par rozetes lapām. Stublāju lapas mazas, tāļu viena no otras. Apakšējās stublāja lapas ar īsiem kātiņiem, augšējās sēdošas. Lapas izveido piltuvīti, kur sakrājas rasas pilieni, tāpat bieži arī uz lapu krokām, no kā cēlies arī auga nosaukums.

Auga stublāja galos sakārtotas ziedu skaras. Ziedi ļoti sīki, iedzeltēni-zaļi. Ziedēšanas laiks — maijs, jūnijs.

Augs sastopams ļoti bieži pļavās, norās.

Ziedēšanas sākumā, maijā un jūnija pirmā pusē ievāc visas virszemes augu daļas (lapas, stublājus, ziedus). Rasas krēsliņu lakstus — Herba Alchemillae žāvē ēnā. Izžuvušie laksti iedzeltēni zaļganā krāsā. Iežūst:5:1. Lakstus pārsūta maisos.

Cena par kg Ls 1,00—1.20.

Liepu ziedi—Flores Tiliae. Liepu ziedus var ievākt no Tilia cordata Miller, (sin. T parvifolia Ehrh. T. ulmifolia Scop., T. europea L. ex parte, T. mikrophylla Vent.) sīklapainās, ziemas, akmiņu liepas. Sastopama savvaļā un apstādījumos. Lapas kailas. Lapu apakšpuse pelēki zaļa, lapu dzīsliņu kaktos brūnganas bārkstītes. Lapu malas zobotas, gali smaili. Pačemurā no 5—11 ziedu, kuŗi vērsti uz augšu. Ziedi gaiši dzeltēni. Pačemura kātiņš saaudzis ar spārnveidīgu pieziedlapu. Zied jūlijā.

Auglis — rieksts, kuŗu šķautnes neizteiktas, čaula bieza.

Tilia grandifolia Ehrh. (sin. T. platyphylla scop., T. pauciflora Hayne, T. europea. L. ex parte.). Liellapainā, vasaras liepa.

Lapas sirdsveidīgas, zobotas. Lapu virspuses un apakšpuses zaļas. Apakšpuse bez tam pārklāta ar īsiem, mīkstiem matiņiem. Liellapainās liepas zied 1—2 ned. agrāki par sīklapainām liepām. Ziedi tumšāki — iedzeltēni brūngani. Pačemurā 3—7 ziedi. Pačemura kātiņš līdz pusei saaudzis ar spārnveidīgu pieziedlapu. Pieziedlapai krāsa ir iedzeltēna, jo nesatur chlorofila. Ziedēšanas laiks jūnijs. Auglis — rieksts, ar piecšķautnainu čaulu.

Liellapaino liepu sastopam apstādījumos, parkos, tā sasniedz līdz 30 m augstumu.

Ziedēšanas sākumā pēc ziedu pumpuru izplaukšanas ievāc liepu ziedus ar visām pieziedlapiņām (Flores Tiliae c. bract.), retāki ievāc ziedus bez pieziedlapiņām (Flores Tiliae sine bract.). Ja ziedus ievāc ziedēša-

1.

2.

1. *Liellapainā liepa*
2. *Rasas podiņš*

nas beigās, tiem krāsa ir tumšāka, nobirst ziedu daļas, un ziedi nav tik smaržīgi. Ziedi ievācami sausā, saulainā laikā. Pēc ievākšanas ziedus plānā kārtā novieto uz papīra vai drēbes un žāvē. Žāvēšana vislabāki izdarāma bēniņos, caurvējā.

Liepu ziedi iežūst apm. 1:4 (t. i. no četrām daļām svaigu ziedu iznāk viena daļa žāvētu ziedu). Labi sagatavoti ziedi gaiši, iedzelteni zaļā krāsā, aromātiski. Ziedus pārsūta vieglās finiera kastēs vai maisos.

Cena par kg Ls 1,50—1,70.

Bez minētām liepām pie mums kultivē vēl citas liepas: Tilia Argenta Desf. Tilia alba Ait., Tilia americana d., Tilia pubescens Ait., u. c., bet no tām ziedi ārstn. nolūkiem nav noderīgi un tie nav ievācami.

Jūnijā ievācamas šādas drogas:

Flores Lamii albi — Baltie panātru ziedi, cena par kg Ls 9—10,—.

Flores Violae tricolor. — Atraitnīšu ziedi, cena par kg Ls 9—10,—.

Herba Violae tricolor. — Atraitnīšu laksti, cena par kg Ls 1,—1,20.

Folia Uvae ursi. — Mieteņu lapas, cena par kg Ls 0,60—0,70.

Herba Polygalae amas. — Ziepenītes laksti, cena par kg Ls 2,50—3,00.

Folia Trifolii fibr. — Puplakšķu lapas, cena par kg Ls 0,60—0,75.

Turku kvieši

A. TORMANIS, 838. Viļa Olava mazp. dal.

Kukurūza jeb turku kvieši pieskaitāmi miltaugiem. Par nosaukumu jāsaka, ka „turku kvieši" ir latviskāks un saprotamāks nekā svešvārds „kukurūza". Nosaukums „turku kvieši" ir arī vairāk pamatots, jo pēc ievešanas Eiropā šis augs Turcijā ātri vien izplatījās, un pēc izskata viņš arī līdzīgs lielam kviesim.

Latvijā turku kviešus plašāki sāka pazīt tikai pēc pasaules kara. Iemesls viņu vēlai pazīšanai ir ļaužu domas, ka ziemeļzemēs turku kvieši labi neaug, bet tos te arī neprata audzēt. Tagad, pēc daudziem mēģinājumiem atrasts, ka turku kviešus var audzēt arī Latvijā, ja tos audzē mūsu zemes klimatam pieradinātām sēklām un pieturoties pie mūsu klimata audzēšanas prasībām. Laba turku kviešu šķirne, kas nebaidās Latvijas klimata, ir „Kurzemes pērle".

Labākā Latvijā atrastā turku kviešu šķirne ir „Agrajo ķēniņš," ar lielāku augumu, bagātāku ražu un agrīna. Ir vēl otra agra šķirne — „Malāchovas pundurs", kuras raža vēl ātrāk nogatavojas nekā „Agrajo ķēniņš", bet šī šķirne dod mazu ražu.

Turku kviešu audzēšanā liela nozīme pareizai vietas izvēlei. Ne tikai zemes labums ietekmē šī auga ražu, bet arī siltais gaiss un vēji. Vieta turku kviešiem jāizvēlas labi aizsargāta no ziemeļvējiem. Pret tiem labi aizsargā dzīvžoga krūmu rinda vai sēta lauka ziemeļpusē, tikai tā, lai krūmi neaizēno augus. Ja krūmu vai sētas nav, tad diezgan praktiski ir lauka ziemeļpusē izaudzēt vienu dobi zirņus vai turku pupas (augstās). Vislabākais ja turku kviešus stāda zemā, saulainā dienvidus piegāzē, tikai tā nedrīkst būt pārāk slapja. Saulainas vietas vajadzīgas, lai zeme pietiekoši iesiltu, jo turku kvieši mīl siltu, ne pārāk mitru zemi. Zemes labuma ziņā turku kviešiem it sevišķi noderīgi trekni dumbrāji (zāļpurvu zeme). Smagā mālā, purvājā, vai sausā, vieglā smiltī turku kviešu audzēšanu nav vērts iesākt.

Zemes sagatavošana iesākama jau rudenī. Rudenī, pēc priekšauga ražas novākšanas zemē jāiear vienu gadu trūdējušie kūtsmēsli. Zeme rudenī jāar dziļi, kaut tā būtu arī viegla. Nokavēšanas gadījumā pussatrūdējušie mēsli vieglā zemē iearamī jau agrā pavasarī. Pārāk svaigi kūtsmēsli gan paceļ ražu, bet vālītes laikā nenogatavojas. Zaļi plaujamiem turku kviešiem ieteicams zemi mēslot ar atejmēsliem, tos

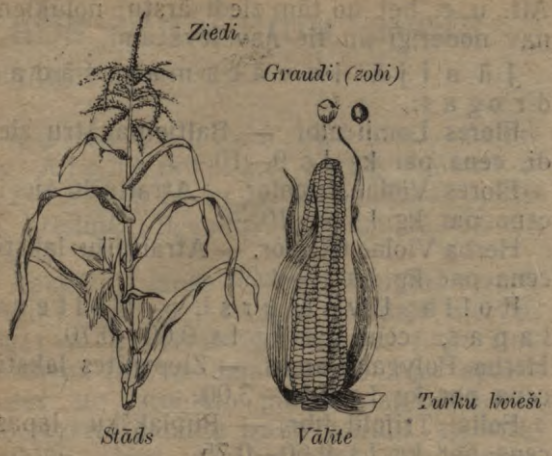

rudenī vai vislabāk ziemā novedot uz lauka. Pavasarī zeme turku kviešiem jāmēslo arī ar māksliģiem mēsliem, ņemot uz 1 pūrvietu zemes 100 kg 40% kalija un tikpat daudz superfosfāta. Pavasarī, pēc vairākkārtīgas zemes apstrādāšanas un nezāļu izlasīšanas, ieecē šo māksliģo mēslu maisijumu.

Nākošais darbs pavasarī ir turku kviešu sēšana. Turku kviešus sēj atkarībā no tā, kā tos grib izaudzēt: graudiem, zaļbarībai vai skābbarībai. Praktiskākais ir turku kviešu sēšana tieši iestrādātā zemē. Pēc šī veida turku kviešus sēj laikā starp pirmo un divdesmito maiju, kad gaisa temperātūra ir $+8^0$—$+10^0$ C. Kamēr zeme vēl nav iesilusi līdz $+7^0$ C un vēl gaidāmas salnas, pie turku kviešu sēšanas labāk neķerties. Graudus sēj rindās, kas velkamas 50—60 cm atstatumā viena no otras. Graudus vienu no otra sēj 30—35 cm tālu pa divi kopā. Lai graudu uzdīgšanu pasteigtu, graudus priekš sēšanas pāris stundas mērcē ūdenī. Parastais sēšanas dziļums ir 5—8 cm. Sējot zeme nedrīkst būt čagana.

Kad graudos audzējamie turku kvieši sasnieguši 15—20 cm gaŗumu, tos apraus ar zemi un pēc tam ar kapli vairākas reizes izvago rindu spraugas atsevišķo stādu starpā, zemi metot pie saknēm. Augšanas laikā turku kvieši labi jāiztīra no nezālēm un jānocērt ataugas, atstājot stādam 2—3 labāko stublāju.

Vasaras otrā pusē turku kviešu galotnēs parādās ziedi. Nav jādomā, ka pēc noziedēšanas turku kviešiem tāpat kā zirņiem un citiem augiem galotnēs sāks nogatavoties vālītes. Vālītes turku kviešiem veidojas sānos, iekļautas lapās. Ziediem metoties tumši brūniem, vai graudiem paliekot dzeltēni-iebrūnganiem, vālītes skaitās nogatavojušās un tās jāsāk novākt.

Ja vālītes nogatavojas diezgan vēlu, tad, tikko graudi pusīdz nobrieduši un pieņēmuši gaiši dzeltēnu krāsu, nemaz nēgaidot vēsās naktis, vālītes steidzīgi jānovāc.

Graudu veidā turku kviešus visvairāk izbaro cūkām, zirgiem un putniem.

Cūku barošanai ar turku kviešiem ļoti liela nozīme, jo turku kvieši satur daudz taukvielu (8%). Ar turku kviešu brāgu barotās govis dod mīkstu sviestu. Tāpat zirgus izdevīgāk barot ar turku kviešiem nekā ar auzām, jo barības vielu saturs turku kviešiem lielāks.

Liela nozīme turku kviešiem kā cilvēku barības produktam. Dienvidvalstīs no turku kviešiem vāra biezputru līdzīgi ķiļķēniem, pieliekot sviestu vai citus augu taukus. Rumānijā šādu biezputru sauc par „mamalīgu“. Cepj no turku kviešiem garšīgu maizi, piejaucot tiem rudzu vai kviešu miltus. Šos miltus piejauc tādēļ, ka turku kviešu milti vieni paši cepti drūp. Turku kviešu negatavās vālītes var grauzdēt ar cukuru Nogatavojušās vālītes var vārīt sālsūdenī, kā garšvielas pieliekot dažus diļļu stiebrus. Šādi novārītas vālītes siltas un kūpošas pasniedz ēšanai. Ēdot vālītes (graudus) apsmērē ar sviestu, kas kūstot, izplūst pa visu vāliti.

No turku kviešu vālītēm pagatavo arī labus konservus.

Tām notīra lapas un bārkstis („matus“), un tad apvāra ūdenī. Pēc tam vālītes atdzesē, iepilda traukos, pārlej ar sālsūdeni un sterīlizē apmēram 1 stundu pie 100° C Beidzot traukus cieši noslēdz un uzglabā ziemai.

Turku kviešu lapas un stublājus izmanto arī techniski. No turku kviešu lapām un stublāju šķiedrām vij cepures, mašus, saites u. t. t.

Kā pagatavot mugursomas

B. RADZIŅŠ

Ceļinieks bez mugursomas ir kā jātnieks bez sedliem — tādēļ katram nometņotājam, katram ceļotājam vajadzīga mugursoma. Somu nopirkt nav māksla, ja ir nauda, bet to var katrs pats pagatavot, un ja tā labi izdodas, tad var būt lepns.

Parastākās mugursomas ir kulites, kuŗām stūŗos piesietas auklas un auklu vidū ievelk cilpu, kuŗu uzmauc kulītes sakŗokotam galam. Šāda mugursoma tomēr nav ieteicama.

Labāka ir šinī rakstā aprakstītā mugursoma, bet tai smaguma centrs atrodas samērā zemu un tā mugurai nepieguļ pietiekoši cieši klāt, tādēļ pie straujākām kustībām, sevišķī braucot ar velosipedu, tā svaidās.

Šie trūkumi novērsti stūrainā somā, kādas ir mūsu armijai. Šīs somas tomēr nevar tā izplēst un salikt kā parasto mugursomu un arī pagatavot to ir grūtāk.

Vislabākā ir „Bergena" mugursoma. To izdomājuši norvēģi. Viņi parastai mugursomai piestiprinājuši metalla trīsstūri, kuŗš mugursomu padara stingru un līdz ar to ļauj smaguma centru pārvietot uz augšu, kas atvieglo gaitu, rada starp muguru un somu tukšu starpu, kādēļ, šo somu nesot, mugura nesvīst. Šī veida soma arī aptveŗ ķermeni ap vidu un tā nesvaidās, bet pieguļ kā sedli.

Mugursomu var pagatavot no brezenta audekla. Ja tāda nav, tad var lietot arī cieši noaustu maisu audeklu 80×50 cm (A). Augšējā malā noloka ap 8 cm un piešuj, malā izgriež caurumiņus, kuŗus apvīlē, vai arī ieliek metalla riņķīšus un tajos ievelk aukliņu, tad sašuj maisu, apgriež otrādi — un mugursoma gatava.

Mugursomas priekšpusē piešuj 2 pogas (B) vai arī siksniņu ar sprādzi. Apakšējos somas stūŗus sašuj, izgriež caurumu, kuŗu apvīlē prievītes izvēršanai. Mugurpusē (C) piešuj divas prievītes un pārliekumu (D). Prievītes ievelk caurumos, kas atstāti apakšējos stūŗos, un to galos piešuj sprādzes. Pārlokā iešuj pogu caurumus, un mugursoma gatava. Ja soma stipri pilna, tad aizpogā augstāko pogu, ja tukšāka, tad apakšējo.

Prievītēm var ņemt rakstu, kas īpatnējs apgabalam, un pēc prievītēm var arī pazīt savu somu, lai to nesamainītu ar svešām. Prievītes ar sprādzi pagaŗinot vai saīsinot, mugursomu var piemērot augumam.

Prievīšu vietā var ņemt siksnas, apakšā piešujot sprādzes, ar kuŗām siksnas var saīsināt vai pagarināt.

Vēl dažus vārdus par mugursomas iesaiņošanu. Mugursomu noliek līdzenā vietā, saloka segu un to novieto somas muguras pusē, uz tās saliek veļu un citus mīkstus priekšmetus. Virs tiem liek zābakus un citus cietākus priekšmetus. Līdzi ņemamās mantas nav ieteicams tīt papīros, jo tie izjūk un rada somā nekārtību. Visas lietiņas jāsaliek aizsienamos maisiņos vai kastītēs. Pašā virsū, tuvāk ārpusei, ieliek traukus. Mugursomas svars nedrīkstētu būt lielāks par 6 kg, lielākie un stiprākie var panest arī 8 kg.

Nu soma sakārtota un var doties uz nometni vai ceļojumā.

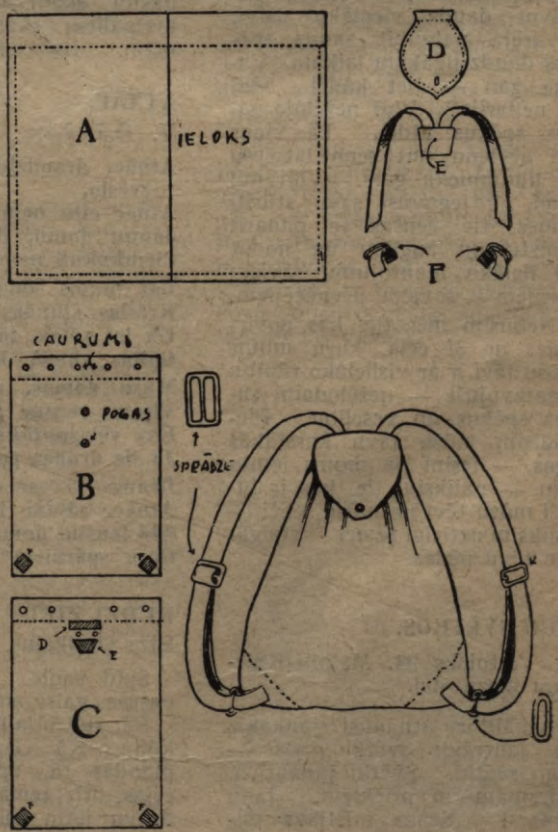

PAŠU DARBS

STAIGĀSIM TĒVU PĒDĀS.

K. Plaudis, 121. Ērgļu mazp.

Mums daudziem tēvi ir Latvijas atbrīvošanas cīņu dalībnieki, un tādējādi viņi saņēma kā atalgojumu no Latvijas laukiem savu stūrīti zemes.

Viņi pirms 10—15 gadiem iegāja krūmāju un mežu vidū — izcirta tur kokus un uztaisīja dzīvojamo māju un kūti. Un ko mēs tagad redzam? Ap šīm ēkām tagad viļņo sulīgi labības lauki. Un mēs dzirdam klusu vārpu sanēšanu.

Bet kur pirms 10 gadiem mūsu jaunās bērnu acis skatīja mūsu tēvu, spēcīgu, muskuļainām rokām, brūnu saulē nodegušu — spēka vīru — tur tagad mēs redzam jau baltus pavedienus viņu tumšajos matos.

Kādēļ mūsu tēvi ir tā strādājuši, vai viņi nevarēja padzīvot daudz vieglāku dzīvi, nevarēja pataupīt savus spēkus daudz ilgākam laikam? Varēja gan — bet kādēļ viņi to nedarīja? Viņi nežēloja savus spēkus tādēļ, ka viņos vēl arvienu mīt seno latviešu — līdumnieka gars. Viņi mīl zemi, un ieguvuši savu stūrīti zemes, tie cenšas to padarīt skaistu un auglīgu un nodot kā lielāko mantojumu saviem bērniem — saviem pēcnācējiem.

Nebūsim mēs tie, kas novirzīsies no šī ceļa, kuŗu mums mūsu tēvi ir ar vislielāko rūpību sagatavojuši — nežēlodami savus spēkus un veselību. Piepildīsim mūsu tēvu karstākās ilgas — iesim pa mums lemto ceļu — paliksim tie, kas ir bijuši mūsu tēvi un mūsu senči — paliksim uzticīgi zemei — staigāsim tēvu pēdās.

LĪGO SVĒTKOS.

A. Vaitnieks 94. Mālpils-Kniedziņu mazp. dal.

Atkal ir atnākuši jaukākie un jautrākie svētki gadā — Līgo svētki. Svētki jaunatnei, dziesmām un priekiem. Jāņu vakars! Senas mistikas pilnais vakars. Vispirms lēni paceļas gaisos viena pēc otras mirdzošas uguntiņas, kuŗas arvienu pieaug, līdz paliek par gaisos liesmojošiem sārtiem. Tik skaisti mirgo šīs ugunis tumšajā naktī, kur zemes un ziedu smaržai cauri skan līgo dziesmas un virmo prieks. Un visi, jauni vai veci, ar vienādu prieku gaida šos svētkus, jo šo Jāņu vakara gaišumu var gūt katrs.

Šī vārdos neizteicamā skaistuma pilnā nakts. Viņas gaišais dzidrums skan sirdī atkal un atkal līdz nākošiem ziedoņa svētkiem. Tā gribas ietvert sirdī Jāņu nakts gaišās ugunis un dzidro gaišo prieku, lai neviena skarba skaņa neizskanētu šai dabas un cilvēku radītā melodijā.

Svinēsim latviskus Līgo svētkus! Augstu gaisos pacelsim šīs mirdzošās ugunis un liksim skaņi, jo skaņi pāri mežgaliem skanēt līgo dziesmām.

ATNĀC.

V. Gāršа.

Atnāc, draudziņ, viss kad krēslo,
Atnāc citu nemanīts;
Jaunu domu, darbos gūtu
Ciemkukuli ņemi līdz.

Lai mums abiem, kopīgs būtu
Krēslas stundas sapņojums, —
Un lai vēlāk, tagad jaustās
Gaitas, kopā ietu mums.

Mūsu domas, mūsu sapņi
Visam vecam pāri skrien,
Būs vēl spožāki tad citi,
Ja tie drupās paliks vien.

Draugs — ar savu ciemkukuli
Atnāc, visam krēslā gaistot.
Abi ļausim domām vaļu.
Gara spārniem brīvē kaistot.

RUDZI ZIED.

Elza Ozolkalns.

Spīd saule. Vēji šūpo pavasaŗa gaisu smaržīgo.

Pār rudzu laukiem zelta migla kūp. Kā viegls zīda karogs plandās tā, drīz augstāk paceļas, drīz zemāk slīd, līdz visu druvu ietin mīkstās dūmakās.

Mirdz priekā acis. Mutes līksmi sauc:

„Zied rudzi! Rudzi zied! Dod debess, lēnu vēju miglai nolīgot!"

Es — sīkais puteksnīts, ko gaisa straume nes pār zaļo jūŗu.

Viens vienīgs vēlējums man līdzi trauc:

„Kaut neaizklīst uz putekļaina lielceļa, kaut nenoslīdēt man uz neauglīgas vārpu zāles stiebra!

Ļauj, zilā debess, krist uz rudzu rogas svētītās un dzīvot tālāk vārpas briedumā."

LĪGOSIM!

Bruno Bramanis, 345. Naudītes mazpulkā.

Neaizmirsīsim, mazpulka dalībnieki, šogad senos latviešu svētkus: Līgo svētkus. Mūsu senčiem nebija nevienas sētas, kuŗās nelīgotu, kuŗās nestaigātu jāņa bērni. Bet mums cik daudz, daudz tādu sētu! Senajos latviešos mita dziesmu gars. Mazpulka dalībnieki, sargāsim šo skaisto tradiciju! Šogad lai katrā mazpulka dalībnieka sētā degtu darvas mucas un skanētu līgo dziesmas. Nebūsim gļēvi! Mūsu senčiem šo tradiciju neiznīnāja verdzības laiks, mums būtu iznīcinājuši sen aizmirstie partiju laiki. Šogad līgosim! Lai Jāņuguns spīd no viena kalna uz otru, pār visiem dzimtenes novadiem un līgo dziemas lai skan pāri visai Latvijai!

Vecais arājs.

Saulīt, teic vai tālu riets?
Gaŗa šķiet man darba diena.
Kājas stāj, jau daudz ir iets,
Miera sirds nu gaida mana.
Gaŗa šķiet man artā vaga,
Bērīt, kaut jel vakars nāktu!
Velēna tik cieta, smaga,
Bērīt, kaut jel vakars nāktu!
Druvās daudz ir sviedru liets,
Sēkla līdz ar sapņiem sēta . . .
Mana dzīve — zemes zieds,
Ziedota kā liesma svēta —
Tālē dziest jau dziesma mana,
Dziesma, kas bij' darbam teikta;
Dzirdu: tur jau mieru zvana,
Diena, nu tu esi veikta!

GODINĀSIM VISUS MŪSU TAUTAS CĒLOS BRĪVĪBAS CĪNĪTĀJUS!

Sk. Baltiņš, Ķēču-Annas mazp. dalībniece

Mazpulku dalībnieki! Katrā pagastā, droši vien, būs dzīvojis kāds ievērojams mūsu tautas brīvības cīnītājs vai kultūras nesējs. Mūsu svēts pienākums turēt viņus piemiņā, godināt viņus arī tagad, kad viņu vairs nav. Neļausim viņu kādreiz staigātām tekām, ievērojamām vietām aizaugt.

Ķēču pagastā, skaistajā Annas muižā, pie fon Transeja, kā zināms, savā laikā dzīvoja latviešu brīvības kaŗotājs un dzimtbūšanas grāvējs Garlībs Merķels. Šeit viņš iesāka un pabeidza savu ievērojamo grāmatu „Latvieši", kuŗa ir pilna mīlestības pret apspiestajiem un naida pret apspiedējiem. Vēl tagad pēc pusotra simts gadu viņa saviļņo mūsu sirdis, jo šajā grāmatā, kā pravietis Merķelis pierādīja muižniecības varas sabrukšanu un brīvības saules uzlēkšanu latviešiem, kuŗa patiesi šai spožumā atspīdēja vēl jo spožāk atjaunotajā Latvijā.

Pēc vecu ļaužu nostāstiem, Merķels bieži mēdzis uzturēties skaistajā gravā pie Ķēču-Annas pamatskolas netālu no Annasmuižas ezera. Še viņš bieži staigādams uz Jaunpili, mēdzis arvien iegriezties šajā gravā. Aiz gravas mēdzis sarunāties ar dzimtļaudīm.

Ķēču-Annas mazpulka dalībnieki nosaukuši šo gravu par Merķeļa gravu — izkopuši un izdaiļojuši: ietaisot celiņus, solus, tiltiņus un padarījuši mūsu brīvības tēva iemīļoto vietu par skaistu atpūtas vietu jauniem un veciem, līdz ar to atceroties un viņu godinot. — Mazpulks nolēmis arī piemiņas plāksni novietot pie Ķēču Izglītības biedrības nama, kur Merķels dzīvojis.

Mazpulku dalībnieki! Apkopsim un izdaiļosim mūsu cēlo darbinieku dzīves vietas, lai mums paliktu piemiņa un pateicība par viņu diženajiem darbiem!

Zīm. J. Gertners,
97. Vilķenes mazp. dalībnieks

DIEVAINES.

Jānis Strauts.

Miglas autos ietinušies,
Lēni, liekas, nesteigdamies
Rudens gaŗos vakaros
Atnāk pie mums veļi viesos.

Grib tie redzēt mūsu gaitas,
Mūsu priekus, mūsu bēdas.
Grib vēl viņi savus mīļos
Svētīt dzīves grūtumos.
Bet ar' savas dzīves takas,
Kas tiem kādreiz bija mīļas,
Grib vēl viņi apskatīt
Un kaut reizi viņas mīt.
Bet tad uzpūš lēna vēsma.
Izjūk bālie miglas vāli.
Un pār laukiem senču gari
Aiziet prom uz Aizsauli.

DZĪVĪBAS SPĒKS.

Elmars Ķoks-Mālenders.

Daudz reizes pavasaŗos tu esi iztālēm vērojis sējēju, kad tas dižs un stalts iet pāri kūpošajiem tīrumiem un kaisa zeltainos kviešu graudus. Un vienmēr tad, tu pašam nezinot un nemanot esi apstājies, tavi soļi uz brīdi apklust. Tu it kā gribi ieklausīties zeltaino graudu dunā, kad tie saskaŗas ar valgo un auglīgo zemi. Tak velti! To dzird tikai sējējs pats. Viņš jūt un dzird kā saprotas drūmā pelēkā zeme ar dzīvības nesējiem graudiem. Un tad sējējam top tik viegli un labi.

Liekas, nekas vairs skaistāks nevar būt, kā vērot šo stalto vīru darbā, kad tas klausās zemes un graudu brīnišķā valodā.

Un vai tevim pēkšņi nerodas vēlēšanās liela un skaista, vēlēšanās dzirdēt šo saprašanās valodu, vēlēšanās iet pāri tīrumu rindām un turēt rokās šos zeltainos graudus.

Un beidzot, lūk, tu savu vēlēšanos esi sasniedzis. Zeltainie graudi dus tavā saujā. Tev liekas, ka tavā rokā ieplūst kautkas silts un maigs, kas liek asinīm straujāk ritēt, kas liek muskuļiem savilkties daudz stiprāk un tā kā jauna dzīvības būtne ieplūdusi tevī. Vai tas nav brīnums? Ne visi jūt šo brīnišķīgo spēku. To jūt tikai tas, kas mīl šo pelēko un drūmo zemi, kas mīl zeltainos graudus un zeltainās vārpas uz dzelteno stiebru rindām.

Bet lūk, tu vairs nespēj noteikt šos mazos graudiņus savā saujā, tu svied tos kūpošā apartā tīrumā un klausies un tici kā tīrums sveic tavu saujas sviedumu.

Paiet dienas. Tu vēro dzīvības nesējus graudus. Lūk, zeltainā čaumaliņa pārplīst, skaists zaļš asniņš sveic spožo sauli, māj slaidā vēzienā zaļajām, ziedošajām pļavām. Tā liekās, līdz ar lēno vēsmu dzied klusu un skaistu druvu dziesmu.

Bet ja nu tu pēkšņi redzi saules staros zeltojam kviešu druvu, ja tu redzi ziedu bārkstis un beidzot daudz zeltainu graudu... Tad šķiet tas tevī iedveš savādas bijības jūtas. „Brīnums" — tu teic.

Un tu nu saproti, kāpēc tu toreiz apstājies, kāpēc tu toreiz vēroji kluso sējēju, kad tas gāja pār pelēko tīrumu un kaisīja zeltainos graudus. Jā, tas bija dzīvības spēks, kas lika tavām kājām uz brīdi apstāties un ieklausīties zemes un graudu saprašanās valodā.

Zīm. F. Šlesers,
720. Sēlpils mazp.

MAZPULKU DZĪVE

JAUNI MAZPULKU SANITĀRI.

Liepāja novadā sanitārkursus beiguši: M. Caune, M. Špicere, un V. Lapiņš — no 787. Liepājas-Kalpaka mazpulka. A. Done, E. Kronberga un Ž. Šukteris no 595. Liepājas Raiņa mazpulka. A. Siliņš, J. Zvaigzne un E. Šalmo no 593. Liepājas-Čakstes mazpulka. E. Vilmane, L. Bērziņa, E. Grenovskis. A. Drāznieks un B. Kinstlers no 580. Liepājas ģimnazijas mazpulka. V. Redko, E. Ozols, V. Vinegres no 597. Liepājas Valdemāra mazpulka. V. Kūla, A. Doniņš, S. Rožāns. A. Tomsons no 598. Liepājas-Saulieša mazpulka. V. Nikiforovs, H. Freibergs no 551. Liepājas-Blaumaņa mazpulka. S. Bērziņa no 596. Liepājas-Kronvalda mazpulka. V. Kļava, Ž. Neimane, St. Dimants no 552. Liepājas-Poruka mazpulka. J. Minka, I. Lullēns, I. Dicmanis, H. Paegle no 594. Jaunliepājas mazpulka.

L. Vinegers, A. Teteris un I. Bergs no 581. Liepājas-Technikuma mazpulka.

Daugavpils novadā: H. Soms, O. Sētiņš, Ž. Vītole, M. Suška, V. Strods, P. Placinskis, A. Vosse, V. Krauklis, E. Miķelsons, N. Isājevs, V. Sakars, B. Onzulis, G. Pabērzs, R. Plūme, V. Ostrovskis, P. Krivāns, A. Rutkovskis un E. Aveniņa no 958. Daugavpils skolotāja institūta mazpulka; R. Klosinskis, M. Seļionovs, J. Plotačs, M. Beinars, V. Pukjānis un V. Fadejevs no 520. Daugavpils I mazpulka; M. Kudrovskis, V. Bikovskis, J. Dzenis, D. Mālnieks, J. Ilgačs. A. Ķēvišs un J. Savickis no 745. Daugavpils II mazpulka; V. Gutbergs, L. Svešs, F. Avišāne, K. Zagorskis, J. Jackēvičs un N. Voroņeckis no 777. Daugavpils III mazpulka; A. Taube un M. Ungurs no 931. Daugavpils VI. mazpulka; M. Stubaiovs, S. Čunčulis un V. Klaucāns no 433. Grīvas mazpulka; G. Kožemjakins, S. Konovālovs, J. Matvejevs un J. Borisovs no 347. Birznieka mazpulka; V. Zalāns no 763. Adamovas mazpulka un J. Rubins no 827. Mežciema mazpulka.

461. Lauberes mazpulka dalībnieki pēc dāvanu sadalīšanas Lauberes pag. nespējniekiem

JAUNI KAROGI LAUKOS.

414. Bebrenes mazpulkā 29 dalībnieki: V. Ribickis, M. Zakarevskis, A. Kancāns, P. Guļāns, A. Guļāns, M. Bleive, A. Tamans, St. Tamans, S. Ģils, M. Podāns, Ž. Krievāns, St. Tamanis, E. Ruļuks, J. Ūbels, St. Ruža, J. Spēks, A. Valainis, A. Tamanis, A. Bucenieks, V. Krieviāns, A. Reinis, S. Graduskevičs, A. Veckrievāns A. Rāzna, H. Razna, A. Bucenieks un A. Grigalis.

514. Sutru mazpulkā: S. Ivanovs, D. Ivanovs, J. Skutels, V. Zariņš, A. Krasovsks, A. Priekuls, B. Kozuls, J. Ķivlenieks un T. Spūlis.

127. Seces-Sērenes mazpulkā: V. Ezerozis.

621. TURNAS MAZPULKA DARBS. Mazpulku Virsvadonis 1921. g. 6. maijā apkārtceļojumā pa Ziemeļlatviju Ērģemes pagasta Turnas silā. netālu no Turnas skolas lielceļa malā atmiņai izvēlējies skaistāko sila priedi. Gaŗajos 16 gados piemiņas plāksne no laika zoba bija stipri bojāta. To ievēroja 621. Turnas mazpulks un ar Virsvadoņa atļauju 11. maijā bojāto plāksni apmainīja pret skaistu ozola koka plāksni ar uzrakstu:

„LATVIJAS I. PREZIDENTA PIEMIŅAS KOKS."

Bez Turnas mazpulka, skolēniem un skolotājiem apmaiņas aktā piedalījās vietējais mežzinis Klapers, pagasta vecākais Heidemanis, mežsargi — Apinis un Norlinds.

Īsu uzrunu teica mazpulka vadītājs Cābulis.

MAZPULKI ĶEGUMĀ.

22. maijā notika Ķeguma spēkstacijas pamatakmeņa likšanas svinības. Svinībās ar speciālu vilcienu ieradās Valsts un ministru Prezidents **Dr. K. Ulmanis,** Kaŗa ministrs ģenerālis J. Balodis, valdības locekļi, ārvalstu pārstāvji, atbildīgie resoru vadītāji un vairāk tūkstošu svētku viesu.

No piestātnes līdz pat Daugavas krastam nostādītas mazpulku, skolnieku, aizsargu un strādnieku goda špaleras.

Pirmie Vadoni apsveica un pašu audzētos pavasaŗa ziedus visu Ķeguma apkārtnes mazpulku vārdā pasniedza Rembates mazpulka dalībniece Austra Vītoliņa.

Kaŗa ministri ģenerāli J. Balodi apsveica un ziedus pasniedza Rembates mazpulka dalībnieks Andrejs Bodnieks. Nerimstošu gaviļu un sumināju mu pavadīts Prezidents ar pavadoņiem virzījās uz Daugavas pusi, kur vairākās vietās to apsveica pašvaldību pārstāvji, kori u. c.

Latvijas saimnieciskā dzīvē šai dienai ir ļoti liela nozīme. Ķeguma spēkstacijas būve būs lielākā un grandiozākā celtne Latvijā. Daugavas straujo viļņu spēks tiks pārvērsts elektriskā enerģijā, kas kalpos mūžīgās latviskās Latvijas skaistumam un stiprumam.

84. Saukas mazpulks nosvinēja 5 g. darba atceres svētkus. Pēc garīgā akta, ko noturēja prāv. Millers par mazpulkiem un viņu nozīmi referēja teologs Liepiņš. Mazpulka priekšniece sniedza 5 g. darbības pārskatu. Šajos 5 gados mazpulks guvis vispārējās izstādēs, pat valsts mērogā, ar-

vienu I godalgas, jo mazpulcēniem ir nevien centība, bet arī vērtīgi padomi arvien pieejami. Daudz veikts mājsaimniecības laukā: sekojot mājt. skol. norādījumam un arī pašu dalībnieču daiļuma izjūtai, no mūsu telpām izvākti salkani rokdarbi un citi bezgaumīgi priekšmeti, un celts godā viss latviskais un patiesi daiļais. Lielu vērību piegriež dārzkopībai. Mazpulkam ir arī maza kokaudzētava. Jau vairākus gadus tiek sarīkoti augļu pārstrādāšanas kursi.

Mazpulku visus šos gadus vada agr. P. Mūzis. Kā mazu, bet izjustu pateicību mazp. priekšn. mazpulka vārdā pasniedza velti, par kuŗu, starp citu viņa sacīja„Metos likti silti vārdi, audos — labi vēlējumi.

Darba svētkos mazp. apsveica kaimiņu mazpulki un arī mūsu draugi — skautiņ.

172. Jeŗu-Oleru mazpulks maija pirmajā dienā svinēja savus karoga un svinīgā solījuma svētkus. Karogu mazpulkam dāvāja Jeŗu pagasta pašvaldība un to iesvētīja māc. Āviks. Piedalījās Valkas-Valmieras novada mazpulku inspektors agr. Baltietis. Karoga iesvētīšanai sekoja svinīgais solījums.

Svētki noslēdzās ar mazpulka koŗa dziesmām un A. Lūša lugu „Zeme un zelts".

Mazpulkam karoga svētkos dāvājuši: Rūjienas pat. biedr. „Konzums" 50 ls un Jeŗu pagasta padomes priekšsēdētājs, lauksaimnieks J. Lauberts 10 ls.

625. Kandavas mazpulka dalībnieki atsaucoties mēnešraksta „Mazpulks" aicinājumam līdz 15. maijam ierīkot savās sētās karoga mastus, čakli šopavasar strādāja. Š. g. Tautas vienības svētkos pie visiem dalībniekiem 33 lauku mājās karogi plīvoja skaistos mastos.

663. Pāles mazpulks svinēja karoga svētkus Pāles lauksaimniecības biedr. namā. Karogu mazpulkam dāvināja Pāles nodaļa kopīgi ar Pāles pag. valdi.

799. Trikātas mazpulks karoga svētkiem bija izvēlējies 9. maiju — mātes dienu. Pirms svinībām mazpulks kopā ar citiem mātes dienas dalībniekiem pulcējās Trikātas kapos noliekot ziedus uz mūsu kaŗa ministra baltā ģenerāļa J. Baloža vecāku kapu kopiņas. Karoga svētki notika Trikātas patērētāju biedrības zālē.

Vietējās aizsargu nodaļas dāvāto karogu iesvētīja Trikātas draudzes māc. V. Ozoliņš. Karogu pasniedza inspektors agr. H. Baltietis. Svinīgo solījumu nodeva 16 mazpulka dalībnieki.

Pēc karoga pasniegšanas mazs piemiņas brīdis bija veltīts mātes dienai.

908. Baldones mazpulks svinēja šā gada 2. maijā karoga un svinīgā solījuma svētkus. Svētki iesākās ar gājienu no Baldones VI.-klasīgās pamatskolas uz vietējo baznīcu, kur māc. A. Zuzāns iesvētīja Rīgas apriņķa lauku pašvaldības dāvāto karogu. Karoga pasniegšanas akts notika Baldones bezmaksas bibliotēkas biedrības namā. Rīgas apriņķa tautskolu inspektors R. Dālmanis jauno, baltzaļo karogu nodeva Daugavas novada mazp. insp. V. Uiskam, kas to tālāk nodeva mazpulkam. 16 mazpulka dalībnieki pie jaunā karoga nodeva svinīgo solījumu.

469. Nogāles mazpulka dalībnieka audzējamais kumeļš

Svinīgo aktu noslēdzot, svētku dalībnieki sumināja Valsts Prezidentu Dr. K. Ulmani, kaŗa ministru ģen. J. Balodi un valdību. Vakars noslēdzās ar mazpulka dalībnieku uzvedumiem un dejām.

14. maijā 24 mazpulka dalībnieki piedalījās lielā jaunatnes manifestācijā Rīgā.

15. maijā mazpulks piedalījās dievkalpojumā Baldones baznīcā un parādē Baldones sēravotu parkā.

AIZSAULES CEĻOJ

Mūsu mazpulka dalībnieks

SIGURDS ALBERINGS

miris

Viņu piemiņā paturēs

172. Jeŗu-Oleru mazpulks.

Š. g. 12. aprīlī Rīgā, II pilsētas slimnīcā pēc īsas un grūtas ciešanas šķīrās no mazpulku saimes

LEONĪDS KĀPOSTIŅŠ,

279. Līvānu II mazpulka dalībnieks-dibinātājs, pirmās valdes loceklis un mazpulka pūtēju orkestra organizētājs un aktīvs darbinieks. Mīļš biji mūsu vidū, mīļš paliksi mūžībā aizejot. Tu gribēji tālajos laukos vēl iet, bet satumsa nakts. 279. Līvānu II mazpulka saime sēro kopā ar viņa dziļi noskumušiem vecākiem. Salda un viegla dusa zem balt-zaļā bērziņa dzimtenes kapu kalniņā Līvānos.

PAZIŅOJUMI

● **Mēnešraksta „Mazpulks" abonēšana ir nepieciešama visiem mazpulku dalībniekiem un tādēļ mēnešrakstu izsūtīs II pusgadā visiem dalībniekiem, kas to pasūtījuši, vienalga I pusgadam, vai visam gadam.**

● **Mēnešraksta „Mazpulks" abonēšanas naudas II pusgada maksājums Ls 1,-- jāizdara līdz š. g. 10. jūlijam,** iesūtot naudu Latv. Lauks. kamerai, Jelgavā, Pilī, vai iemaksājot Latv. Lauks. kameras pasta tekošā rēķinā 4564.

● **Mazpulka vadītājam un valdei vasarā jāapmeklē katrs dalībnieks mājās,** lai pārbaudītu dalībnieka darbību uz vietas. Par apmeklēšanu jāparakstās vadītājam un arī valdes locekļiem — „dalībnieka vadoni — laukkopības un dārzkopības grāmatvedībā", atzīmējot toreizējo lauciņa un apkopjamo kultūru stāvokli. Ražojumu apskatēs godalgos tikai tos dalībniekus, kuŗu lauciņi būs vasarā apskatīti.

● **Mazpulku sanāksmes, kuŗās piedalās mazpulku inspektori vai viņu pārstāvji, jāapmeklē obligāti visiem dalībniekiem. Katram dalībniekam jāņem līdz „dalībnieka vadonis — grāmatvedība" un mazpulka valdes locekļiem — visas mazpulka grāmatas.**

● **Pilsētnieku bērni,** kuŗi šovasar novietoti mazpulku dalībnieku ģimenēs, **jāiepazīstina visā pilnībā ar mazpulku darbību laukos.**

Pilsētu mazpulku dalībnieki pieaicināmi visās sanāksmēs, sacikstēs u. t. t.

● 702. Dvietes-Līču mazpulks pārdēvēts par **702. Līču mazpulku. 862. Goliševas mazpulks** pārdēvēts par **862. Aizgāršas mazpulku.**

● Atgādinām mazpulkiem, ka bez Pieminekļu valdes atļaujas nav izdarāmi nekādi izrakumi senlietu vākšanas nolūkos.

● Mazpulku vadītājus lūdzam rūpēties, **lai mazpulka valde izpildītu visus pienākumus pēc mazpulku darbvedības un grāmatvedības instrukcijas. Visas mazpulka grāmatas** (biedru, kases, inventāra un protokolu) **pastāvīgi jātur pilnā kārtībā.** Tāpat visiem dokumentiem jābūt sakārtotiem, lai mazpulku inspektori, izbraucot pie mazpulka, ātri varētu pārbaudīt mazpulka darbību un kases stāvokli.

● Rēzeknes novada mazpulku inspektors agr. Fr. Butners no š. g. 1. jūnija līdz 1. augustam būs sastopams savā kanclejā Rēzeknē, Atbrīvošanas alejā 70 nevis piektdienās, bet gan trešdienās no 8.30—15.30. Tālr. Rēzekne 81.

● Pēdējā mēnesī apstiprināti un ieskaitīti pagaidu reģistrā šādi jauni mazpulki: **1012. Dubuļu, 1013. Aizputes pilsētas, 1014. Liepājas komercskolas, 1015. Strautmalas, 1016. Mežmalas, 1017. Upesciema, 1018. Viduču, 1019. Medņu, 1020. Svētkalna, 1021. Skangalu, 1022. Strautiņu, 1023. Brožgalas, 1024. Sniedziņu, 1025. Baltas, 1026. Sudarbes, 1027. Franča Trasuna, 1028. Kalna, 1029. Priedaines, 1030. Gaigalavas-Nagļu, 1031. Spāres-Doles, 1032. Lielpūdeŗu, 1033. Vaļenieku, 1034. Skujaunieku, 1035. Taunagas, 1036. Sondoru, 1037. Rīgas pils. 2 īpatn. p-skolas, 1038. Dravnieku, 1039. Lomu, 1040. Rīgas pils. 36. p-skolas, 1041. Zīliņu, 1042. Kosas, 1043. Ceplīšu, 1044. Lauču, 1045. Deglavas, 1046. Kovaļku, 1047. Strauju, 1048. Bandaru, 1049. Annopoles, 1050. Cēsu ģimnazijas, 1051. Liepu, 1052. Gauru-Ozolu, 1053. Purvmalas Saulieša, 1054. Laboržu, 1055. Līvānu-Sīļu, 1056. Jaunburtnieku, 1057. Siliņu, 1058. Dignājas-Daugavas, 1059. Taudejāņu, 1060. Salas, 1061. Jaunvāles, 1062. Rēzeknes pils. 2. p-skolas, 1063. Greižu-Upmalas, 1064. Rauzas, 1065. Briežuciema, 1066. Rauskas, 1067. Talsu ģimnazijas, 1068. Krustceļu, 1069. Laizānu, 1070. Rīgas nedzirdīgo, 1071. Baltinavas-Pilskalna, 1072. Stašu, 1073. Egļuciema, 1074. Rēzeknes vidusskolu, 1075. Egļukalna, 1076. Zaķīšu, 1077. Balvu-Dūrupes, 1078. Ķepavas un 1079. Stienes.**

LLK mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļa.

Līžuks un Jānītis Jāņus gaidot

Zāļu svētki tuvojas,
Visas sētas uzpošas.
Arī mūsu draugi, skat,
Meijas mājās ved nupat.

Kā šī bilde rāda — abi
Draugi mācās līgot labi.
Ko tie paši nepratīs,
Vecmāte tiem parādīs.

Katls kā vulkāns vārās dikti —
Līžukam var iziet slikti:
Ja būs piededzis tur siers.
Mājās kaŗš tad būs, ne miers.

Sieru tvērusi kā ratu
Māte nogriež šķēli platu.
Sakot — „abi strādājāt
Darbus paveikt līdzējāt."

Lūk — uz bluķa atsēdies
Meistars šis, un iesnaudies.
Tikmēr alus rūgst. Vai drīz
Nelaimi viņš pamanīs?

Jāņugunis gaiši plīvos
Tauta dziesmās, laimē dzīvos
Naktī šai, kad mežā klusi
Paparde būs izplaukusi.

Cik gadu Jūsu draugam?

Pieņemsim, ka Jūsu draugs 18 gadus vecs un dzimis 10. aprīlī, bet Jums tas nav zināms. Jūs tikai to vēl vēlētos uzzināt. — Palūdziet draugu izdarīt (pie sevis) sekojošu aplēsumu, kuru lai tas izdara Jums neredzot. (Iekavās uzdevuma atrisinājums).

1. Palūdziet draugu, lai tas savu dzimšanas mēneša kārtas numuru pareizina ar 100;
(aprīlis — 4. mēnesis; $4 \times 100 = 400$).
2. reizinājumam pieskaita dzimšanas dienas datumu;
($400 + 10 = 410$)
3. summu pareizina ar 2;
($410 \times 2 = 820$)
4. reizinājumam lai pieskaita 8;
($820 + 8 = 828$)
5. dabūto skaitli pareizina ar 5;
($828 \times 5 = 4140$)
6. Reizinājumam pieskaita 4;
($4140 + 4 = 4144$)
7. rezultātu pareizina vēl ar 10;
($4144 \times 10 = 41440$)
8. lai pieskaita vēl 4:
($41440 + 4 = 41444$)
9. un vēl pieskaita savu vecumu (pilnos gados);
($41444 + 18 = 41462$)

Kad Jūsu draugs to visu veicis un pateicis rezultātu — Jūs pie sevis visā klusībā atņemiet no pateiktā skaitļa 444;
($41462 - 444 = 41018$)

Atlikumu no labās uz kreiso pusi sadaliet ik pa divi cipari:
(4 — 10 — 18)
pirmais skaitlis norādīs Jūsu drauga vecumu, otrais — dzimšanas dienu, bet trešais — dzimšanas mēnesi (kārtas skaitli), t. i.

Jūsu draugs ir 18 gadus vecs, dzimis 10. aprīlī (10. 4).

Redakcija lūdz iesūtīt visus jums zināmos vietu nostāstus par savu apkārtni. Ko stāsta par pilīm, par baznīcām. Kā tās celtas, vai bijis jāziedo arī kāds cilvēks un kādēļ? Kur aprakta nauda, vai mantas. Kur strādājot atrastas senlietas. Aprakstiet šīs vietas. Kur spokojas — kādēļ? Kas tur noticis?

Labākos iesūtītājus godalgos.

Par pag. mēnešos iesūtītām atbildēm piešķirtas šādas godalgas:

A. Kasandrim, 127. Seces-Sērenes mazp. (800 var.).
1. Vadonis pa latv. rakstnieku šūpļa vietām.
2. Krišjāņa Barona atmiņas.

V. Ozoliņam, 538. Kalsnavas mazp. (435 var.).
1. Vadonis pa latv. rakstnieku šūpļa vietām.
2. „Jaunais zinātnieks."

Vilmai Jēkabsons, 383. Madlienas mazp. (280 var..)
1. Slavenie vīri (I sēj.).

Saturs:

	Lpp.
Lai nepietrūktu dziesmu un prieka. A. Roga	241
Visu prieku svētki. A. Gulbis	242
Rēzeknes mazpulku novads	243
Kāda mazpulka Jāņu nakts. R. Čaks	244
Uz tēvzemes ziedokļa. K. Grīnbergs	247
Atsauksmes sacensībai „Meža cirtēji"	255
Kā tapa pirmais kokļu orķestris. R. Akers	256
Ivars. V. Juksis	258
Nāc nākdama, Jāņa diena. J. Stumbris	264
Mazpulka dalībnieka pienākumi vasarā. Agr. K. Ķirsis	268
Kāpostu taurenis. V. Melderis	270
Aršanas sacīkstēm tuvojoties. J. Irbe	272
Ka Tu vari iet nometnē. B. R.	274
Daži vārdi par bekona cūku audzēšanu. G. Delle	276
Labs ienākumu avots. R. Jākobsons	278
Turku kvieši. A. Tormanis	279
Kā pagatavot mugursomas. B. Radziņš	281
Pašu darbs	282
Mazpulku dzīve	284
Paziņojumi	286
Līžuks un Jānītis priekos un bēdās	287
Vaļas brīžos	288

Izdev.: Latvijas Lauksaimniecības kamera. Atbildīgais redaktors: RUDOLFS DZĒRVE.

L. Audze gr. sp. Rīgā, Baznīcas ielā 4-a 3262 Šis numurs iespiests 27.000 eks.

Aug. Kurau

Drāšu audumu, pinumu un caurumotu skārdu fabrika

Rīgā, Tērbatas ielā 78, tālr. 92227

NOLIKTAVA:
Tērbatas ielā 24, tālr. 27629

Pastāvīgi lielā izvēlē

dāmu, kungu un bērnu apavi, kā arī speciāli aizsardzēm piemērotas krāsas kurpes

Apavu nams „ALMA"

Rīgā, Kr. Barona ielā 15

Krāsojot savas grīdas Jūs varēsiet uzturēt dzīvokli tīru, higiēnisku un glītu, vislabākā ir speciālā

Ed. Roziša grīdu krāsa

Fabrika un noliktava Rīgā, Lāčplēša ielā 52/54, nod. Dzirnavu ielā 66a, bl. „Turībai"

Veļas pogas

„Valīda"

ir stipras, bet

Veļas pogas

„Vaiņags"

ir vēl stiprākas

J. KAULIŅA **BĒRNU APĢĒRBU UN GALANTERIJAS PREČU TIRGOTAVA**

RĪGĀ, MARIJAS IELĀ Nr. 9. TĀLRUNIS 20437

Pasta tekošs rēķins 11217

Piedāvā lielā izvēlē visādus meiteņu un puisēnu apģērbus. Jaunos vidusskolu, mazpulku, tautas tērpus un dažādu veļu, sīkas preces u. c. Laipna apkalpošana. Glīts darbs

Skolām un palīdzības sabiedrībām viszemākās cenas

LLK Dārzkopības un biškopības nodaļa uzņemas pagatavot lauku un pilsētu māju, skolu, sabiedrisku ēku, piemiņas vietu u. c. **apkārtnes izdaiļošanas plānus.** Maksa par krāšņumdārza plānu lauku mājām un skolām: platībai līdz 400 m² Ls 20,—, 401 - 600 m² Ls 25,—, 601—1000 m² Ls 30,—, 1001—1500 m² Ls 35,—, 1501—2500 m² Ls 40,—, 2501—5000 m² Ls 50.—, par katru tālāku ½ ha Ls 25,—. Pašvaldībām, biedrībām, organizācijām un pilsētu robežās 20% vairāk. Par augļu, ogu dārzu plāniem u. c. atsevišķiem papildu darbiem maksa pēc vienošanās, bet ne mazāk kā ¼ no maksas par krāšņuma dārza plānu.

Tuvākas ziņas LLK Dārzkopības un biškopības nodaļā Jelgavā, pilī, vai pa tālruni: Jelgava LLK centrāle 20. **Latvijas Lauksaimniecības kamera.**

un kur Tavas dzelzis?

Lai samazinātu valstī dzelzs trūkumu un neļautu cenām celties, L.P.C.S. aicina savākt

vecas dzelzis,
čuguna lūžņus,
nederīgas mašīnas,

un nodot pienotavās vai savākšanas vietās, pret noteiktu maksu. Fabrikas visu atjaunos, pārkals un derīgā veidā laidīs apgrozībā.

Mazpulku dalībniekiem šeit ir izdevība pakalpot vispārībai, iztīrīt savu māju no rūsas un nopelnīt latus. Sīkākus noteikumus izsniedz Jūsu pienotava, pagasta valde, jeb lūžņu vākšanas vadītāji.

Daudz vai maz mājās ir veco dzelžu. Tos savākt ir mazpulku dalībnieka pienākums. Rīkojaties čakli, lai kaimiņš Jūs nepārspētu.

Latvijas Piensaimniecības Centrālā Savienība

Rīgā, Dzirnavu ielā Nr. 91. **Tālrunis 2-4-1-8-2.**